







Nevenka Alja Gerl

# MLADI IN DROGE NA PTUJU 2008



»Ljudje uživajo droge iz dveh glavnih razlogov – ker se imajo dobro in bi se želeli imeti še bolje ali pa ker se imajo slabo in bi se radi vsaj za nekaj časa počutili bolje.«

Andrej Kastelic (Preprečimo odvisnosti, zbornik, Društvo za zdravje srca in ožilja Slovenije, Ljubljana, 2003)



Rezultati raziskave o izkušnjah z različnimi drogami pri mladih, ki v šolskem letu 2008/09 obiskujejo osnovne in srednje šole na Ptuj

Center interesnih dejavnosti Ptuj

september 2009



# MLADI IN DROGE NA PTUJU 2008

Rezultati raziskave o izkušnjah z različnimi drogami pri mladih,  
ki v šolskem letu 2008/09 obiskujejo osnovne in srednje šole na Ptujju

Založil: Center interesnih dejavnosti Ptuj  
Za založnika: Aleksander Kraner

Spremna beseda: Viljem Ščuka  
Prevod v angleščino: Doris Munda  
Lektoriranje: Vojka Havlas

Oblikovanje: s.kolibri  
Fotografija: Andrej Lamut  
Oblikovanje grafov: Tanja Horvat Baum  
Tisk: Repro studio Lesjak  
Naklada: 300 izvodov

CIP - Kataložni zapis o publikaciji  
Univerzitetna knjižnica Maribor

613.81/.84-053.6(497.4 Ptuj)  
311:613.81/.84-053.6(497.4)

GERL, Nevenka Alja

Mladi in droge na Ptujju. 2008 :  
rezultati raziskave o izkušnjah z različnimi  
drogami pri mladih, ki v šolskem letu 2008/09  
obiskujejo osnovne in srednje šole na Ptujju /

Nevenka Alja Gerl ;  
[spremna beseda Viljem Ščuka ;  
prevod v angleščino Doris Munda ;  
fotografije Andrej Lamut]. -  
Ptuj : Center interesnih dejavnosti, 2009

ISBN 978-961-92714-0-7  
COBISS.SI-ID 63381505

Izid knjige so omogočili:

Mestna občina Ptuj

Lokalna akcijska skupina  
za preprečevanje zasvojenosti  
v Mestni občini Ptuj

Lions klub Ptuj

Urad RS za mladino

Ptuj 2009

# Zahvala

Raziskavo Mladi in droge na Ptuju 2008 smo v Centru interesnih dejavnosti Ptuj naredili iz potrebe po oblikovanju realne slike o dogajanju na področju drog med mladimi v našem okolju, uresničili pa smo jo lahko samo z razumevanjem in naklonjenostjo vseh sodelujočih ter s povezovanjem z mnogimi posamezniki in organizacijami v našem okolju. Brez zbranih podatkov o vedenju mladih v odnosu do drog ne bi imeli ustrezne podlage za snovanje učinkovitih programov preprečevanja zasvojenosti, kar je naloga Lokalne akcijske skupine za preprečevanje zasvojenosti v Mestni občini Ptuj (LAS Ptuj). Delovno povezovanje med LAS MO Ptuj kot občinskim posvetovalnim organom in CID Ptuj kot mladinskim centrom je na področju raziskovanja tokrat uspešno potekalo že drugič, prizadevamo pa si, da bi se nadaljevalo tudi v prihodnje.

V imenu LAS Ptuj, CID Ptuj in v svojem imenu se zato iskreno zahvaljujem:

- mladim, ki so izpolnili vprašalnike, še posebej tistim, ki so z dodatnimi zapisi podali dragocena osebna mnenja,
- šolskim svetovalnim delavcem in učiteljem, ki so izvedli zbiranje podatkov in pomagali anketarjem,
- ravnateljem, ki so odobrili izvedbo raziskave,
- Lions klubu Ptuj, katerega člani so prepoznali raziskavo kot dovolj pomemben podvig za zdravje mladih v našem okolju, da so jo tudi finančno podprli,
- vsem članicam projektne skupine, ki so opravile »nevidno«, a veliko in dragoceno delo,
- lektorici Vojki Havlas za natančno in potrpežljivo piljenje precej suhoparnega besedila,
- prevajalki Doris Munda,
- oblikovalcu Savu Djurović Školibru in Valeriji Ivanuša Školiber ter fotografu Andreju Lamutu, ki so tudi drugo raziskavo spremenili v na pogled privlačno knjigo,
- dr. Branki Čagran, ki je prijazno pomagala pri strokovni podlagi za računalniško obdelavo podatkov,
- mag. Tanji Horvat Baum za strokovno pomoč pri zasnovi raziskave, obdelavi podatkov in izdelavi grafov,
- Viljemu Ščuki, pediatru, psihoterapevtu, predavatelju, avtorju knjige Šolar na poti do sebe in projekta Brez megle v glavi, ki si neutrudno prizadeva v Sloveniji uvesti nov, celovit program osebnostnega razvoja mladih, za spremno besedo.

Mladim, ki prihajajo v naš mladinski center, pa sem hvaležna za to, da se v stikih z njimi vsak dan znova prepričam, kako presenetljivo težko je v družbi izobilja, potrošništva in tisočerih pogosto navideznih priložnosti najti zase pravo pot.

Nevenka Alja Gerl  
specialistka za mladinsko delo v CID Ptuj in  
predsednica LAS MO Ptuj

# Vsebina

- 33 **Spremna beseda**
  
- 33 **Povzetek**
- 33 **Abstract**
  
- 33 **Uvod**
- 33 **Rezultati ankete**
- 33 **Analiza rezultatov**
- 33 **Povzetek analize**
  
- 33 **Primerjava rezultatov raziskave 2008  
z rezultati raziskave 2003**
  
- 33 **Informacije nekaterih drugih institucij,  
ki se srečujejo s problematiko drog  
med mladostniki na Ptuju**
  
- 33 **Sklepi**
  
- 33 **Priloge: vprašalnik in navodila za anketarje**
  
- 33 **Literatura in viri**

# Spremna beseda

Le pet zadnjih let svoje zdravniške dejavnosti sem se ukvarjal s problemi odvisnosti od drog in iger na srečo, a so se mi v spomin zapisala globlje kot vseh trideset pred njimi. Vprašanje zlorabe in zasvojenosti doživljam namreč širše, kot sem ga zaznal na začetku dela z odvisniki. Gre za vprašanje trenutne stopnje človekove učlovečenosti nasploh, vprašanje prepoznavanja in obvladovanja sebe v vseh potankostih človekovega vedenja in hotenja, vseh različicah, ki se mu kot vedno nove priložnosti ponujajo vsak trenutek. Gre pravzaprav za ozaveščenost sebe, za stik s seboj v trenutku neke odločitve, kakršne koli že. Je posamezni mladostnik, ki ga je zajel anketni vprašalnik te raziskave, tega sposoben ali še ni? Je že učlovečen, se pravi, je že sposoben zavestno predvidevati posledice svoje zavestne odločitve ali tega še ni zmožen in deluje na čisto nagonski ravni, ko se odloča za neposredno trenutno ugodje?

Sposobnost zavestnega predvidevanja je značilno človeška lastnost, ki se ne prenaša **genetsko**, sama po sebi, ampak se je mora človek naučiti **memetsko**, to je z urjenjem in sodelovanjem že izkušenih odraslih. Ni torej genetsko dana **lastnost**, ampak z urjenjem pridobljena **veščina**.

Genetsko je značilno živalsko, biološko, saj geni ne znajo predvideti prihodnosti. Šele zadnjih 30.000 let je človek do potankosti usposobil lastne memetske zmožnosti, postal izjemno učljiv in sposoben posnemanja vedenja odraslih. Kulturno izročilo se torej prenaša iz roda v rod s posnemanjem (memetsko) in ne z dedovanjem (genetsko). Za preživetje človeške vrste je oboje enako pomembno, čeprav je naučenih sporočil pri človeku vsaj stokrat več kot dednih.

Nekdo lahko podeduje od staršev izredne lastnosti, a mu v življenju prav nič ne koristijo, če jih z urjenjem ne preoblikuje v večšine. Vzgoja pozna torej izjemne razsežnosti!

Urjenje nekih zmožnosti pa je zahtevna in naporna dejavnost, saj je vezana na sposobnost samoobvladovanja bioloških potreb po takojšnji zadovoljitvi in ugodju na račun socialnih, učnih in kulturnih potreb, ki omogočajo ustvarjalnost in napredek. **Prednost imata v življenju ustvarjalnost in napredek, ne trenutno ugodje in preživetje.** Teh zapisov ni v genih, pač pa jih mora mladostnik pridobiti najprej od staršev in nato od učiteljev ter drugih pomembnih odraslih. Žal se starši zalotimo, da se pri vzgoji prevečkrat zadovoljimo s ponujanjem ugodja, premalo pa skrbimo za urjenje samoobvladovanja pri naših mladostnikih. Če se mladostnik ne bo naučil obvladovati sebe, se bo počutil ogrožen, nezadovoljen s seboj, ne bo razvil občutka lastne vrednosti, v življenju bo izbiral neustrezne rešitve, največkrat neodgovorne in nezrele.

Večina anketiranih odgovarja, da jih imajo starši radi. Taki odgovori so več kot navdušujoči, ne vem pa, kako pojmujejo starši ljubezen do svojih otrok: kot zadovoljevanje trenutnega ugodja ali kot urjenje delovnih navad. Izraba prostega časa pač ni ravno navdušujoča, saj jih kar preveč presedi pred računalnikom ali TV-ekranom. Zgoraj sem omenil, da je posnemanje memetski prenos kulturnih običajev, navad, obredov itd. Memetski način posnemanja je tudi učenje prepiranja, preklinjanja, pretiranega popivanja, kajenja, potrošniške miselnosti, sedenja pred TV-ekrani in gledanja kulturno mizernih oddaj. Tega posnemanja se mladostnik nauči doma, ne v šoli. **Imamo pač take mladostnike, kakršne si zaslužimo.**

Zadnji stavek je nemara žaljiv za vse, ki delamo z mladimi. Vendar imamo prav tu priložnost, da si izprašamo vest, koliko smo ozaveščeni in kot osebnosti zreli vsi tisti, ki imamo na skrbi mlade. Prav na Ptujju poteka štiriletni projekt urjenja osebnostnih veščin mladih, a med njimi ni ne ptujskih gimnazijcev ne drugih srednješolcev.

Viljem Ščuka  
Nova Gorica, 5. avgust 2009

# Povzetek

V raziskavi Mladi in droge na Ptuju 2008 smo obravnavali položaj na področju drog med mladimi na Ptujskem. Namen raziskave je bil posneti trenutno stanje in ugotoviti, ali se je vedenje mladih v zvezi z drogami na našem območju kakor koli spremenilo od prve raziskave, opravljene leta 2003.

V vzorec raziskave smo zajeli učence zadnjih treh razredov vseh petih ptujskih osnovnih šol in dijake prvih dveh letnikov vseh petih srednjih šol, ki delujejo na Ptuju. Po anketiranju na šolah smo prejeli 819 izpolnjenih vprašalnikov, ki smo jih nato obdelali in analizirali. Izpolnjeni vprašalniki predstavljajo odgovore 39,58 % celotne anketirane populacije.

Ugotovili smo, da so najpogostejša droga v redni rabi cigarete. Alkohol je močno prisoten v življenju mladostnikov, saj ga je v mesecu pred raziskavo uživalo 27,9 % anketiranih osnovnošolcev in 61,0 % anketiranih srednješolcev. Dostopnost do alkohola se je v primerjavi z letom 2003 nekoliko zmanjšala, vendar se je število mladih uživalcev povečalo. Povečal se je tudi odstotek mladih, ki so že doživeli opitost.

Prepovedane droge se v zadnjih petih letih med anketirano populacijo niso razširile, so pa prisotne in vstopajo med vse mlajše osnovnošolce. S prepovedanimi drogami je prišlo največ anketirancev v stik v krogu prijateljev, najpogostejši prostor za stik s prepovedano drogo pa je ulica oziroma park. Droge so prisotne tudi na šolah in v njihovi okolici, v lokalih in na drugih mestih, kjer se zadržujejo mladi. Po prepovedanih drogah najpogosteje posegajo anketiranci z zadostnim in dobrim učnim uspehom, z nižanjem učnega uspeha pa narašča tudi odstotek tistih, ki kadijo cigarete in pijejo alkoholne pijače. Mladi, ki so nezadovoljni z življenjem, so glede rabe drog ranljiva skupina, tisti iz družin s težkim materialnim položajem pa najmanj posegajo po drogah.

Rezultati raziskave bodo služili kot podlaga za nadaljnje načrtovanje učinkovitih preventivnih programov Lokalne akcijske skupine za preprečevanje zasvojenosti v Mestni občini Ptuj.

# Abstract

In the research, Youth and Drugs in Ptuj 2008, the situation in the field of drug abuse among young people in Ptuj is discussed. The aim of the study was to determine whether there was a change in the behavior of young people concerning use of drugs, in this area, since the first survey, conducted in 2003.

The sample of the survey was composed of the last three classes of all five primary schools as well as of the first two grades of all five secondary schools, which are operating in Ptuj. After interviews in schools, we received 819 completed questionnaires, which were then processed and analyzed. Questionnaire responses are representing 39.58 % of the total population interviewed.

It was found that cigarettes, among the respondents, are still the most common drug in routine use. Alcohol is exceedingly present in the lives of adolescents. In the month preceding the survey, 27.9 % of respondents from primary schools and 61.0% from secondary schools consumed alcohol. The accessibility of alcohol slightly decreased in comparison to 2003; however the number of young users increased. There is also an increasing percentage of young people who have already experienced drunkenness.

In the last five years, illicit drugs did not spread among the survey population; however they are present and find their way among more and more young primary pupils. Most of the respondents accessed drugs in the circle of their friends. The most common area of contact with illegal drugs are the street or park. Drugs are also present in schools and their surroundings, pubs and other places, where youngsters are gathering. Illicit drugs most commonly affect individuals with sufficient and good teaching performance, with the lowering of learning success also the percentage of those who smoke cigarettes and drink alcoholic beverages is increasing. Young people, who are dissatisfied with life, are in regards to drug abuse, a vulnerable group; and those from families with a difficult financial situation are the least to turn to drugs.

The survey results will serve as basis for further planning of effective prevention programs of the local action group for prevention of drug addiction in the Municipality of Ptuj.



A black and white close-up photograph of a person's face, focusing on the mouth and chin. The person's hair is dark and appears to be pulled back. The lighting is soft, highlighting the texture of the skin and the contours of the face. The text is overlaid in the center-right area of the image.

**MLADI**

**IN DROGE  
NA PTUJU  
2008**



# Uvod

Prvo raziskavo o razširjenosti kajenja, uživanja alkohola in drugih drog med mladimi smo na Ptuju izvedli leta 2003. Rezultati so bili presenetljivi le za tisti del javnosti, ki nima neposrednega stika z mladimi, saj so oblikovali podobno sliko vedenja mladih med 12. in 17. letom na področju drog kot sorodne raziskave, opravljene v tistem obdobju v drugih slovenskih mestih in na nacionalni ravni.

Na osnovi rezultatov raziskave je nastala Strategija razvoja dejavnosti za preprečevanje zasvojenosti v Mestni občini Ptuj 2005–2009, ki jo je sprejel Mestni svet MO Ptuj. Pripravila jo je Maja Erjavec v sodelovanju z Lokalno akcijsko skupino za preprečevanje zasvojenosti v Mestni občini Ptuj, ki jo je nato uresničevala z izvajanjem letnih akcijskih načrtov na področju preventive. Koordiniranje programov je bilo zaupano Centru interesnih dejavnosti Ptuj, ki se je pri tem vseskozi povezoval z drugimi ptujskimi zavodi s področja vzgoje, izobraževanja in socialnega dela ter zainteresirano javnostjo. Večina programov preprečevanja zasvojenosti je bila namenjena odraslim, ki se ukvarjajo z otroki in mladostniki, se pravi staršem in zaposlenim v vzgoji in izobraževanju. K temu niso usmerjali le rezultati ptujske raziskave, ampak tudi ugotovitve domačih in tujih strokovnjakov na področju zasvojenosti ter drugih nesocialnih oblik vedenja med mladimi.

Po petih letih od raziskave in ob izteku prve strategije smo se odločili preveriti, kaj se je zgodilo med ciljno populacijo v tem času in ali je imelo načrtno, ciljno naravnano preventivno delovanje kakršne koli pozitivne učinke. Kljub spremembam v širšem družbenem okolju in na globalni ravni, na katere nimamo vpliva, si prizadevamo slediti dogajanju v našem lokalnem okolju in naravnnavati svoje programe tako, da bodo učinkoviti glede na resnične razmere. Tokrat smo med droge zato vključili tudi energijske napitke, ki so postali v zadnjih letih zelo priljubljeni med mladimi, zdravniki pa opažajo nekatere njihove zaskrbljujoče učinke prav v tej populaciji. Dodali smo tudi sredstva za povečevanje športnih dosežkov, ki so postala dostopna širši populaciji preko spletnih trgovin, nad prodajo katerih pravzaprav ni ustreznega nadzora, in preko nekaterih fitness centrov, ki skušajo za svoje uporabnike poskrbeti s kar se da popolno ponudbo izdelkov, ki naj bi pomagali pri doseganju športnega videza, vse tveganje ob rabi pa prevzema kupec sam.

## Opredelitev ciljne skupine raziskave

V raziskavo smo zajeli skupino osnovnošolcev, ki obiskujejo zadnje tri razrede vseh petih osnovnih šol na Ptuju, in dijake prvih dveh letnikov vseh petih srednjih šol, ki delujejo na Ptuju. Ciljna skupina je bila tako enaka kot pri prvi raziskavi, saj lahko le z opazovanjem enake populacije dobimo realno sliko dogajanja, če želimo zaznati spremembe in stalnice v vedenju mladih in njihovem odnosu do drog.

O vzorcu smo se dogovorili s šolami, tako da je raziskava zajela okoli 40 % celotne anketirane populacije, v kateri je 2069 mladostnikov. Članice projektne skupine so v sodelovanju s šolskimi svetovalnimi službami izvedle zbiranje podatkov z vprašalniki v novembru in začetku decembra 2008. Obdelali smo 819 vrnjenih vprašalnikov, kar predstavlja 39,58 % celotne anketirane populacije.

## Projektna delovna skupina

Projektno skupino so sestavljale:

**Sabina Ivančič**, študentka Fakultete za socialno delo Ljubljana,

**Suzana Pignar**, univ. dipl. zgod., vključena v program javnih del v CID Ptuj,

**Mojca Zelenik**, absolventka Pedagoške fakultete Maribor,

**Simona Požar**, univ. dipl. soc. del., zaposlena v Domu upokojencev Ptuj,

**Tjaša Kovač**, študentka Ekonomsko-poslovne fakultete Maribor.

Skupina projektних sodelavk je izvedla anketiranje na srednjih šolah, nato pa podatke z anketnih vprašalnikov vnesla v računalniški program. Anketiranje so na osnovnih šolah izvedli šolski svetovalni delavci. Osnovo za vnašanje podatkov v računalniški program je oblikovala psihologinja Tanja Horvat Baum, svetovalna delavka na OŠ Dornava, ki je nudila tudi strokovno pomoč pri obdelavi rezultatov ter oblikovala slikovne prikaze.

Obdelane rezultate predstavljamo v tej knjigi. Ob tokratnih podatkih na koncu podajamo še nekatere zanimive primerjave s stanjem pred petimi leti. Prav primerjava je tista, ki nam kaže (pre)oblikovanje problematike na področju drog med mladimi na Ptuju.

## Terminologija

V anketnem vprašalniku smo si prizadevali anketirance nagovoriti razumljivo, saj smo želeli dobiti uporabne rezultate tudi od najmlajših, zato smo namesto strokovnega izrazoslovja uporabljali pogovorne izraze. Posamezni anketiranci s težavami v branju in pisanju so kljub temu potrebovali pomoč anketarjev pri branju ali razumevanju zapisanega ter pomoč pri odgovorih v tabelah.

Spodaj navedene opredelitve osrednjih pojmov, ki se pojavljajo v raziskavi in v knjigi, smo povzeli po opredelitvah dr. Andreje Hočevar v njenem delu *Preprečevanje rabe in zlorabe drog: Starši med stroko in ideologijo*.

## Droge

V vprašalniku in v tej knjigi uporabljamo izraz droga za poimenovanje substanc, ki lahko po vnosu v človeški organizem spremenijo percepcijo, kognitivno vedenje ali motorične funkcije posameznika, spremembe pa so določene s farmakološkimi značilnostmi substance same ter ponotranjenimi pričakovanji posameznika in družbe v zvezi z učinki te substance. Ta definicija ne izhaja iz opredelitve družbeno dovoljenih in nedovoljenih drog, ki se razlikuje od družbe do družbe. V naši raziskavi kot droge obravnavamo vse psihoaktivne snovi, torej tudi alkohol, tobak, energijske napitke, pomirjevala itd., ki so dostopne najširši javnosti.

Droge se delijo na depresante, stimulanse in halucinogene.

**Depresanti** oziroma pomirjevala zmanjšujejo aktivnost živčnega sistema oziroma delujejo depresivno. Pri prevelikih količinah pride do izgube zavesti, zastrupitve ali celo smrti. Med depresante sodijo alkohol, barbiturati in benzodiazepini.

Alkoholne pijače vsebujejo etanol, ki učinkuje na skoraj vse organe v telesu, vendar ga ljudje uživajo predvsem zaradi učinkov na centralni živčni sistem. Učinek je odvisen od odmerka. Pogosti učinki uživanja etanola so: impulzivnost in nasilnost, nejasno govorjenje, motnje v motoriki, evforija in povečana samozavest. Intelektualne in motorične zmožnosti ter senzorično razlikovanje po zaužitju upadejo.

Barbiturati učinkujejo pomirjevalno in zmanjšujejo anksioznost. Povzročijo lahko vrtočlavico, zmedenost, opotekanje, ob zaužitju prevelike količine pa

tudi smrt. V medicini jih uporabljajo kot anestetike, pri zdravljenju anksioznosti, epilepsije itd.

Benzodiazepini zmanjšujejo anksioznost in agresivnost, delujejo pomirjevalno in uspavalno, zmanjšajo mišični tonus in oslabijo koordinacijo.

**Stimulansi** ali poživila vplivajo na centralni živčni sistem, na fiziološke procese, kot na primer bitje srca, krvni pritisk in napetost mišic. Povzročajo prijetne občutke, vendar le za kratek čas, dolgoročno pa povzročajo odvisnost. Mednje sodijo amfetamini, ekstazi, kokain, kofein in nikotin.

Nikotin poveča dejavnost srca, zviša arterijski tlak, povzroča potenje. Povečuje tudi izločanje adrenalina.

Amfetamini so sintetične droge, ki se uporabljajo v medicini za zdravljenje narkolepsije, prekomerne telesne teže, astme, hiperaktivnosti itd. Spodbujajo izločanje dopamina, serotonina in noradrenalina.

Ekstazi je sintetična droga, derivat metamfetamina. Kemijsko je podoben noradrenalinu, zato na fiziološki ravni deluje spodbujevalno, pa tudi dopaminu in serotoninu, kar vpliva na vedenje uživalcev. Deluje tudi halucinogeno. Vsebnost oziroma koncentracija učinkovin se med posameznimi izdelovalci te droge razlikuje.

Kokain je močan stimulant centralnega živčnega sistema. V preteklosti se je uporabljal tudi v medicini pri kirurških posegih. Njegovo delovanje je dvojno: blokira prevajanje impulzov po živčnih vlaknih, hkrati pa poveča pozornost, daje občutek ugodja in evforije, zmanjšuje apetit ter povzroča halucinacije in preganjavico.

Kofein je naravni alkaloid, ki vpliva na povečano hitrost bitja srca, oženje žil, širjenje dihalnih poti, omogoča lažjo krčljivost določenih mišic. Pospešuje izločanje seča, uporablja se za povečanje zbranosti in energije.

**Halucinogeni** delujejo na percepcijo, razpoloženje in kognitivne procese. Spodbujajo izločanje serotonina in s tem izboljšujejo razpoloženje, počutje in kratkotrajno povečajo občutek sreče. V to skupino sodita LSD in marihuana.

LSD spreminja zavest, lahko tudi na dramatičen in nepredvidljiv način. Visoki odmerki lahko povzročijo delirij, izgubo vezi z resničnostjo in celo smrt.

Marihuana vsebuje THC, ki spodbuja izločanje dopamina. Ima tako fiziološke kot psihične učinke. Med fiziološkimi so pospešeno bitje srca, relaksacija bronhijev, rdeče oči zaradi razširitve žil, znižanje očesnega pritiska in slabša koordinacija gibov, med psihičnimi pa sproščenost, občutek boljšega zaznavanja dražljajev iz okolice, občutek izboljšanja sposobnosti. THC lahko prizadene kratkotrajni spomin.

## Dovoljene in nedovoljene droge

V Sloveniji sta alkohol in tobak drogi, ki sta dovoljeni polnoletnim osebam. Mlajšim od 18 let prodaja teh izdelkov ni dovoljena. Med dovoljene oziroma legalne droge v tem besedilu prištevamo tudi druge snovi, ki jih lahko kupimo v prosti prodaji (lepilo, plin, energijske napitke, pomirjevala ...). Nedovoljene ali nelegalne oziroma prepovedane droge so opredeljene v zakonodaji, mednje pa v Sloveniji sodijo marihuana, hašiš, heroin, kokain, LSD, amfetamini, ekstazi in druge. V raziskavi nas je poleg dostopnosti do nedovoljenih drog zanimalo tudi, kolikšna je dostopnost ciljne skupine do tistih drog, do katerih ta starostna skupina zakonito še ne more priti – do alkohola in tobaka.

## Raba in zloraba drog

Tako kot opredelitev dovoljene oziroma nedovoljene droge je tudi določanje tega, kaj je raba in kaj zloraba drog, močno odvisno od konkretnega družbenega okolja, saj kar v eni družbi velja za običajno rabo, velja v drugi za zlorabo. Termina raba in zloraba drog se tudi v strokovni literaturi ne uporabljata enotno. Na zelo preprost način pa lahko opredelimo razliko med obema pojmom tako, da raba drog nima nikakršnih negativnih posledic za uživalca in njegovo okolje, medtem ko je zloraba drog za telesno in duševno zdravje uporabnika škodljiva, prinaša pa lahko tudi negativne posledice v njegovo življenjsko okolje. To pomeni, da lahko odrasli ljudje določeno drogo rabijo občasno, ne da bi postali od nje odvisni oziroma z njo zasvojeni. Primer za to je občasna raba alkohola, saj odrasli, ki ob družabnih priložnostih uživajo alkohol, z njim ne pretiravajo, niso zasvojeni in ga torej ne zlorabljajo. Toleranca do rabe marihuane je v različnih družbah zelo različna. V večini držav velja vsaka raba marihuane za zlorabo, v nekaterih državah pa je odraslim raba dovoljena, ponekod tudi v terapevtske namene.

Kadar pa je govora o mladih, še posebej o odraščajočih nepolnoletnih osebah, je zelo tvegano govoriti o rabi, ne glede na to, za katero drogo gre, saj v obdobju hitre rasti in zorenja uživanje psihoaktivnih snovi pušča razdiralne posledice na telesnem in duševnem zdravju.

Pojavlja se tudi termin rekreativna raba drog, ki pa ga večina strokovnjakov odsvetuje, saj je prehod od eksperimentiranja z drogami in t. i. rekreativne rabe v zasvojenost odvisen od vrste dejavnikov in je lahko predstava o občasni rabi in z njo povezani neodvisnosti od substance pri mladih uporabnikih zavajajoča. Če torej katero koli psihoaktivno snov uživajo mladostniki, je vsaka

raba tvegana, saj varne rabe drog med odraščajočimi zaradi posledic za telo in duševnost preprosto ni.

## Zasvojenost in odvisnost

V strokovni literaturi se pojavljata oba izraza. Nekateri strokovnjaki ju obravnavajo kot enakovredna, drugi med njima razlikujejo. V naši raziskavi uporabljamo izraz zasvojenost za opredelitev telesne in duševne odvisnosti od določene psihoaktivne snovi. Pojma zasvojenosti in odvisnosti se lahko nanašata tudi na določeno vedenje, ne le na snovi, vendar se z odvisnostjo od iger na srečo in zasvojenostjo z njimi, z odnosi in drugimi nekemičnimi zasvojenostmi v naši raziskavi nismo ukvarjali.

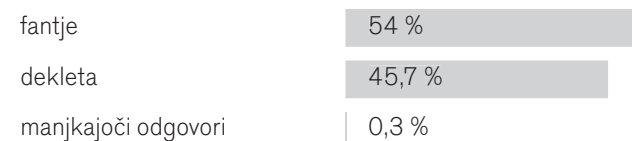
# Rezultati ankete

V anketi je sodelovalo 819 mladih, ki obiskujejo zadnje tri razrede osnovnih šol in prva dva letnika srednjih šol na Ptuju. Velika večina mladih spada v starostno skupino od 12 do 17 let, izjema so posamezni ponavljavci in nekateri učenci šole s prilagojenim programom, ki so kakšno leto starejši.

# Struktura anketirancev

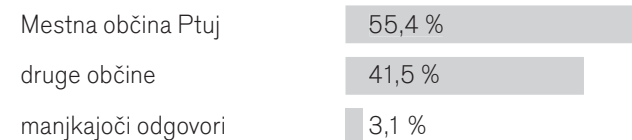
## 1. Spol

V anketi je sodelovalo 442 fantov in 374 deklet, 3 odgovori o spolu pa so manjkali. V odstotkih je fantov 54,0 % in deklet 45,7 %, 0,3 % pa je manjkajočih odgovorov. V raziskavi je torej sodelovalo nekaj več fantov kot deklet.



## 2. Kraj bivanja

Med anketiranci je bilo 454 oz. 55,4 % prebivalcev Mestne občine Ptuj in 340 oz. 41,5 % prebivalcev iz drugih občin. Anketiranci niso vpisovali imen svojih občin, vendar gre po podatkih osnovnih in srednjih šol skoraj izključno (s posameznimi izjemami) za prebivalce 15 preostalih občin v Upravni enoti Ptuj: Cirkulane, Destrnik, Dornava, Gorišnica, Hajdina, Juršinci, Kidričevo, Majšperk, Markovci, Podlehnik, Sv. Andraž, Trnovska vas, Videm pri Ptuju, Zavrč in Žetale. Manjkalo je 25 odgovorov oz. 3,1 %.



Število anketirancev iz Mestne občine Ptuj je večje zato, ker smo anketirali osnovnošolce samo iz mestnih šol, srednješolce pa na vseh srednjih šolah, ki jih poleg mladih iz mesta obiskujejo tudi vrstniki iz širše regije. Višji odstotek anketirancev iz mesta je torej posledica načina zajemanja vzorca in je pričakovan.

### 3. Šola

Struktura anketirancev po šolah je bila naslednja:

	št. odgovorov	odstotki
OŠ Breg	54	6,6 %
OŠ Dr. Ljudevita Pivka	14	1,7 %
OŠ Ljudski vrt	100	12,2 %
OŠ Ljudski vrt, podružnica Grajena	46	5,6 %
OŠ Mladika	77	9,4 %
OŠ Olge Meglič	63	7,7 %
Biotehniška šola Ptuj	36	4,4 %
Gimnazija Ptuj	145	17,7 %
Ekonomsko šola Ptuj	130	15,9 %
Poklicna in tehniška elektro šola Ptuj	88	10,7 %
Poklicna in tehniška strojna šola Ptuj	63	7,7 %
manjkajoči odgovori	3	0,4 %

Deleži anketirancev na posameznih šolah so sorazmerni s skupnim številom učencev na posameznih šolah.

### 4. Vrsta šolskega programa

To vprašanje se je nanašalo samo na tiste, ki so že končali osnovno šolo. Vseh, ki so navedli ime srednje šole, ki jo obiskujejo, je bilo v vzorcu 462, vendar jih 10 ni navedlo vrste programa, v katerega so vključeni. Manjkajoči odgovori tako vplivajo na natančnost zabeležene strukture srednješolcev. Omeniti je treba, da dijaki gimnazijskih programov ne obiskujejo samo Gimnazije Ptuj, ampak tudi Ekonomsko šolo Ptuj, kjer prav tako izvajajo gimnazijski program.

Vrsto programa je navedlo 452 oz. 55,2 % anketirancev:

	št. odgovorov	odstotki
nižji poklicni programi	8	1,0 %
poklicni programi	117	14,3 %
srednji programi	149	18,2 %
gimnazijski programi	178	21,7 %

Med srednješolci je največji delež anketirancev v gimnazijskih programih, najmanjši pa v nižjih poklicnih programih.

### 5. Starostna struktura

Anketne vprašalnike je izpolnilo:

	št. odgovorov	odstotki
učencev sedmega razreda	116	14,1 %
učencev osmega razreda	122	14,9 %
učencev devetega razreda	118	14,4 %
dijakov prvega letnika	262	32,0 %
dijakov drugega letnika	198	24,2 %
manjkajoči odgovori	3	0,4 %

S slikovnega prikaza je razvidno, da je bilo v raziskavo vključenih največ dijakov prvega letnika in najmanj učencev sedmega razreda, čeprav je delež učencev med vsemi razredi v osnovnih šolah zelo izenačen.

## 6. Učni uspeh ob koncu lanskega šolskega leta

Anketiranci so se o doseženem učnem uspehu v prejšnjem šolskem letu izrekli tako:

	št. odgovorov	odstotki
nezadosten	4	0,5 %
zadosten	50	6,1 %
dober	270	33,0 %
prav dober	252	30,8 %
odličen	232	28,3 %
manjkajoči odgovori	11	1,3 %

S prikaza lahko razberemo, da je najvišji odstotek anketirancev v prejšnjem šolskem letu dosegel dober učni uspeh, najmanj pa je bilo anketirancev z nezadostnim uspehom.

## 7. Vrsta družine

Vrste družin, v katerih živijo anketiranci:

	št. odgovorov	odstotki
z obema staršema	644	78,6 %
v reorganizirani družini	44	5,4 %
z enim od staršev	112	13,7 %
pri rejnikih	8	1,0 %
drugo	10	1,2 %
manjkajoči odgovori	1	0,1 %

Kot druge oblike družine so anketiranci navajali, da živijo z enim od staršev in starimi starši, nekateri samo s starimi starši, drugi pa ob starših tudi s strici in tetami, eden pa je navedel, da živi pri skrbnikih.

Daleč največ anketirancev živi z obema svojima staršema, najmanj pa v rejniških družinah.

## 8. Položaj anketiranca v družini glede na brate in sestre

Svoj položaj so anketiranci predstavili tako:

	št. odgovorov	odstotki
edinci	122	14,9 %
najstarejši otrok v družini	239	29,2 %
najmlajši otrok v družini	302	36,9 %
imam več bratov in/ali sester	114	13,9 %
drugo	38	4,6 %
manjkajoči odgovori	4	0,5 %

Druge vrste položaja med sorojenci, ki so jih opisali anketiranci, so se večinoma nanašale na polbrate in polsestre ter dodatne opise rejniških družin.

Vprašanje o položaju med sorojenci smo v vprašalnik vnesli zato, da bi ugotovili, če obstaja pozitivna povezava med večjim številom otrok v družini oziroma primarno socializacijo in bolj odgovornim vedenjem v odnosu do drog.

V raziskavi je bilo zajetih največ anketirancev, ki so med sorojenci najmlajši, in najmanj anketirancev, ki imajo v družini drugačen položaj.

## 9. Materialni položaj družine

Ocena materialnega položaja njihove družine po mnenju anketirancev:

	št. odgovorov	odstotki
živimo dobro, udobno	623	76,1 %
imamo dovolj, a nimamo za razkošje	183	22,3 %
težko se preživljamo	7	0,9 %
manjkajoči odgovori	6	0,7 %



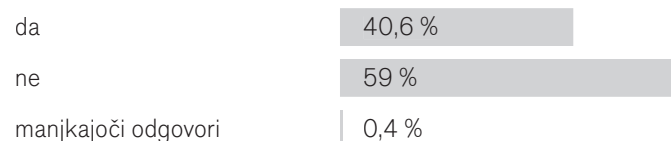
Švedska raziskava vedenja mladih na področju drog je pokazala, da je višina žepnine tesno povezana s poseganjem mladostnikov po drogah (spletna stran [www.undoc.org/pdf/research/Swedish\\_drug\\_control.pdf](http://www.undoc.org/pdf/research/Swedish_drug_control.pdf)). Višja ko je žepnina, pogosteje jo mladi porabijo za nakupe tako dovoljenih kot nedovoljenih drog, ne glede na zakonodajo, ki vlada v posamezni državi. V naši raziskavi nismo spraševali po višini žepnine, ampak le po mladostnikovem dojemljanju materialnega položaja lastne družine, kar je povezano z njegovim občutkom bolj ali manj svobodnega trošenja denarja v prostem času, kamor sodijo tudi droge.

Velika večina anketirancev meni, da živijo udobno, zelo malo pa jih materialni položaj svoje družine ocenjuje kot težak. Raziskava je bila izvedena novembra 2008, to je v mesecu, ko se svetovna gospodarska kriza še ni občutneje odrazila ne v Sloveniji in ne na lokalni ravni. V času izida te knjige, to je več kot pol leta po izvedbi anketiranja, bi bila ocena materialnega položaja družin morda manj ugodna.

## 10. Kajenje pri starših

Na vprašanje, ali kdo od staršev redno kadi, je 333 ali 40,6 % anketirancev odgovorilo z da, 483 oz. 59,0 % anketirancev pa z ne. Manjkali so 3 odgovori ali 0,4 %.

### Ali kdo od staršev redno kadi?

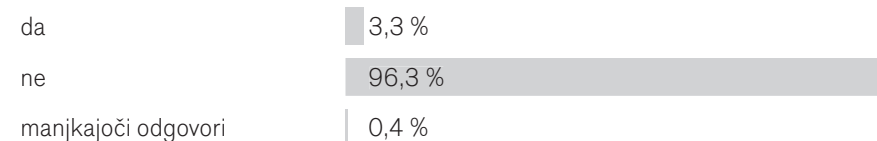


Skoraj 60 % staršev je torej nekadilcev, v dobrih 40 % družin pa vsaj eden od staršev redno kadi.

## 11. Težave z alkoholom pri starših

Na vprašanje, ali ima kdo od staršev probleme z alkoholom, je z da odgovorilo 27 oz. 3,3 % anketirancev, z ne pa 789 oz. 96,3 % anketirancev. Manjkali so 3 odgovori ali 0,4 % vseh.

### Ali ima kdo od staršev probleme z alkoholom?

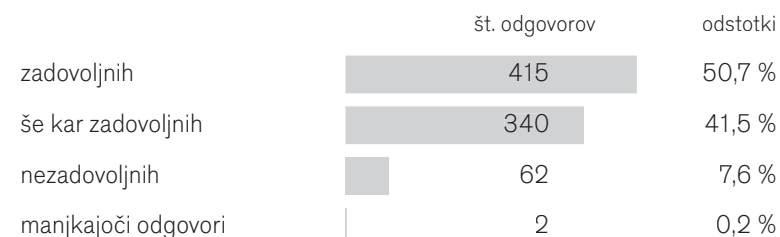


Le nekaj več kot 3 % anketirancev poroča o tem, da ima nekdo od staršev težave z alkoholom, kar je nepričakovano malo.

## 12. Zadovoljstvo anketirancev z nekaterimi področji življenja

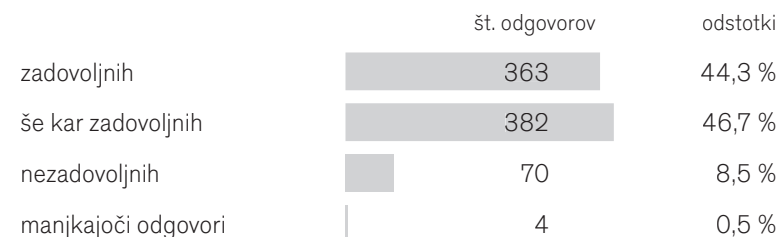
Pri odgovarjanju na to vprašanje so anketiranci izbirali, v kolikšni meri so zadovoljni z vsako od naštetih stvari v svojem življenju.

### Šolski uspeh:



Večina anketirancev je s svojim šolskim uspehom zadovoljnih.

### Kako si trenutno zadovoljen/zadovoljna s svojim telesnim izgledom?



Večina anketirancev je še kar, se pravi pogojno in ne povsem zadovoljnih s svojim videzom.

### Kako si trenutno zadovoljen/zadovoljna s svojim materialni stanjem?

	št. odgovorov	odstotki
zadovoljnih	528	64,5 %
še kar zadovoljnih	258	31,5 %
nezadovoljnih	24	2,9 %
manjkajoči odgovori	9	1,1 %

Velika večina anketirancev je zadovoljnih s svojim materialnim položajem, nezadovoljnih je nepričakovano malo.

### Kako si trenutno zadovoljen/zadovoljna s svojim odnosom s prijatelji?

	št. odgovorov	odstotki
zadovoljnih	685	83,6 %
še kar zadovoljnih	126	15,4 %
nezadovoljnih	5	0,6 %
manjkajoči odgovori	3	0,4 %

Velika večina anketirancev je zadovoljnih s svojimi odnosi s prijatelji, nezadovoljnih je le nekaj posameznikov.

### Kako si trenutno zadovoljen/zadovoljna s svojim prostim časom?

	št. odgovorov	odstotki
zadovoljnih	535	65,3 %
še kar zadovoljnih	241	29,4 %
nezadovoljnih	35	4,3 %
manjkajoči odgovori	8	1,0 %

Več kot dve tretjini anketirancev je s svojim prostim časom zadovoljnih.

### Kako si trenutno zadovoljen/zadovoljna s svojo priljubljenostjo v razredu?

	št. odgovorov	odstotki
zadovoljnih	458	55,9 %
še kar zadovoljnih	329	40,2 %
nezadovoljnih	29	3,5 %
manjkajoči odgovori	3	0,4 %

Več kot polovica anketirancev je s svojo priljubljenostjo med sošolci zadovoljnih, vendar je delež tistih, ki se med sošolci ne počutijo povsem sprejeti, visok, saj presega 40 %.

### Kako si trenutno zadovoljen/zadovoljna s svojo samozavestjo?

	št. odgovorov	odstotki
zadovoljnih	468	57,2 %
še kar zadovoljnih	305	37,2 %
nezadovoljnih	42	5,1 %
manjkajoči odgovori	4	0,5 %

Največ anketirancev je zadovoljnih s svojo samozavestjo, odstotek nezadovoljnih pa presega 5 %.

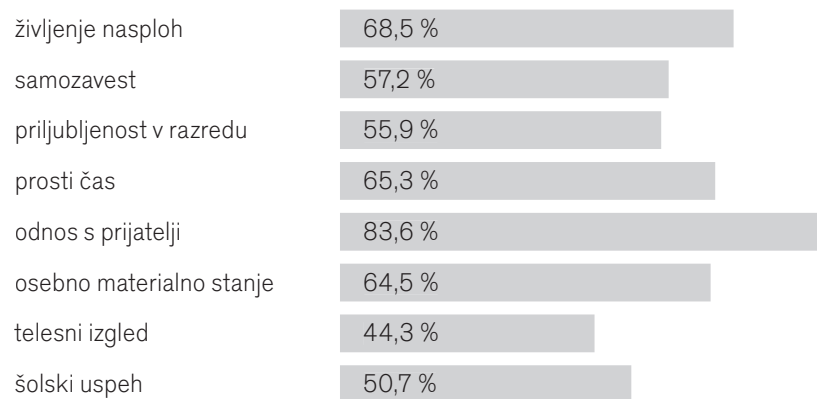
### Kako si trenutno zadovoljen/zadovoljna s svojim življenjem nasploh?

	št. odgovorov	odstotki
zadovoljnih	561	68,5 %
še kar zadovoljnih	222	27,1 %
nezadovoljnih	33	4,0 %
manjkajoči odgovori	3	0,4 %

Več kot dve tretjini anketirancev je z življenjem zadovoljnih.

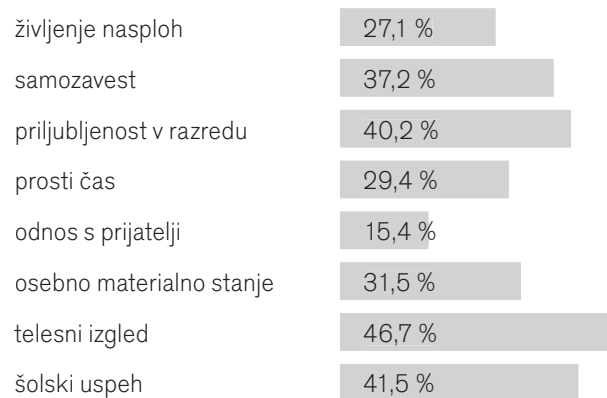
Za nazornejšo sliko stopnje zadovoljstva anketirancev s posameznimi stvarmi oziroma področji smo podatke zajeli in prikazali še v skupnih slikah, kjer je mogoča neposredna primerjava posameznih področij.

### Sem zadovoljen/zadovoljna:



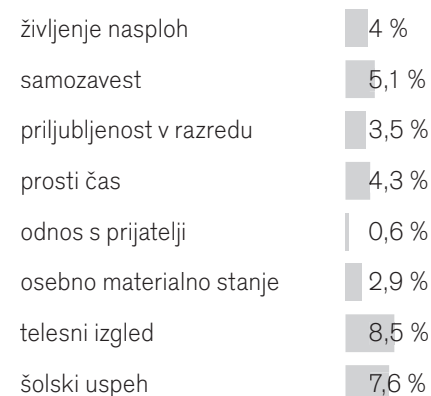
Na osnovi odgovorov lahko sklepamo, da so mladi najbolj zadovoljni s svojimi odnosi s prijatelji, kar je bil glede na starostno strukturo anketiranih tudi pričakovani rezultat. Z življenjem nasploh je zadovoljnih dobri dve tretjini anketiranih, kar povezuje z nekoliko nižjo stopnjo zadovoljstva s telesnim videzom in šolskim uspehom, ki med mladostniki močno zaznamujeta doživljanje svoje vrednosti v odnosu do drugih in s tem tudi življenja nasploh. Posebej pomenljiva je nizka stopnja zadovoljstva s telesnim videzom, kar nam nakazuje možnost, da na mlade učinkovito deluje vseprisotno povečevanje popolnega videza v naši družbi. Le dobra polovica anketiranih je zadovoljnih s svojo samozavestjo in priljubljenostjo v razredu, kar nas spodbuja k uvajanju razvijanja pozitivnega samovrednotenja v šolske programe in krepitev osebnostnih in socialnih zmožnosti oz. kompetenc učencev in dijakov. Višji odstotek odgovorov od pričakovanega pa se je pokazal pri zadovoljstvu anketirancev z materialnim položajem.

### Sem še kar zadovoljen/zadovoljna:



Odgovori »še kar zadovoljen/-na« ne izražajo nezadovoljstva, temveč višjo kritičnost in samokritičnost anketirancev od skupine odgovorov pod »zadovoljen/-na«, sklepamo pa, da tudi višja pričakovanja do sebe glede šolskega uspeha, telesnega videza, materialnega položaja, svoje priljubljenosti v razredu, odnosa s prijatelji, prostega časa in življenja kot takega.

### Sem nezadovoljen/nezadovoljna:



Odstotki v tem grafu predstavljajo priložnosti za delo z mladimi, tako za starše kot za učitelje, šolske svetovalne službe in vse druge, ki se ukvarjajo z njimi – mentorje v športnih klubih, kulturnih društvih, v mladinskih in drugih civilnodružbenih organizacijah. Nezadovoljstvo s šolskim uspehom je mogoče zelo učinkovito spremeniti v potrebo po spremembi, kar nekateri učitelji, mentorji in starši počno zelo uspešno. Nezadovoljstvo z materialnim položajem je mogoče vsaj delno odpravljati z lastnim zaslužkom mladostnikov z delom preko mladinskega servisa. Nezadovoljstvo s prostim časom je priložnost za pogovor s starši in za ovrednotenje vsega, kar mladostnik rad počne in kar mora početi ter za iskanje ravnovesja med enim in drugim. Prosti čas je namreč dragocena priložnost za uresničevanje mladostnikovih talentov in doseganje uspehov, pa tudi za iskanje smiselnosti, ki jo odraščajoči mladostniki močno potrebujejo. Če namesto počitka, sprostitve in zabave pomeni beg v osamo in pasivnost, lahko postane vir resnih težav v osebnem razvoju mladega človeka.

Mladostniki, ki so v raziskavi izrazili nezadovoljstvo s svojim videzom, pa so potrebni posebne pozornosti, saj pri njih ne gre za resnično potrebo po izpopolnjevanju »nepopolnega« videza, ampak za težave pri samovrednotenju. Sem sodijo tudi tisti, ki so nezadovoljni s svojo samozavestjo. Stopnjevanje nezadovoljstva na teh dveh področjih lahko mlade vodi v različne oblike samokaznovanja in samouničevanja, ki terjajo strokovno pomoč, saj jih zgolj starševska skrb in prijateljsko razumevanje vrstnikov ne morejo razrešiti. Po-

membno je zgodnje prepoznavanje tovrstnih zastojev, ki lahko napovedujejo resne težave v osebnostnem zorenju mladostnikov. Navadno postanejo odkloni najprej opazni v družbi vrstnikov, zato ne bi bilo odveč posvetiti pozornosti razvijanju kakovostnih medsebojnih odnosov v razredih kot izjemno pomembnem socializacijskem prostoru mladostnikov.

### 13. Odnos s starši

Pri vprašanju o odnosu s starši so anketiranci izbirali med ponujenimi izjavami, lahko so jih obkrožili po več, nekateri pa so dodali tudi svoje zapise.

Da jih imajo starši zelo radi, je odgovoril 701 anketiranec, kar pomeni 85,6 % vseh.

Da v družini skupaj preživijo zelo malo časa, trdi 106 anketirancev ali 12,9 % vseh.

Strah pred starši čuti 9 anketirancev ali 1,1 % vseh.

Doma se ne počuti dobro 72 anketirancev ali 8,8 % vseh.

Da jih starši preveč nadzorujejo, meni 110 ali 13,4 % anketirancev.

Starši se ne zanimajo za njihovo šolsko delo pri 20 anketirancih, kar pomeni 2,4 % vseh.

Da jih starši spodbujajo in podpirajo, čuti 644 ali 78,6 % anketirancev.

Na starše se v težavah lahko obrne 589 ali 71,9 % anketirancev.

Z mamo se zelo dobro razume 532 ali 65,0 % anketirancev, z očetom pa 470 ali 57,4 % anketirancev.

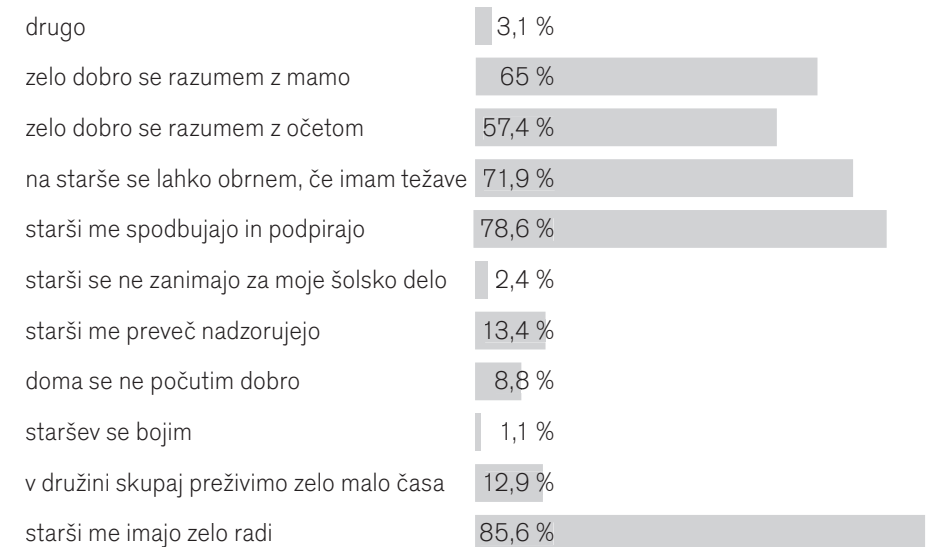
Dodatne odgovore o odnosih s starši je zapisalo 25 ali 3,1 % anketirancev.

Zanimivi dodatni odgovori:

- dobro se razumem z bratom – več navedb,
- dobro se razumem s sestro – več navedb,
- dobro se razumem z bratom in sestro,
- brat me ima rad,
- brata imam rad, čeprav je na čase malo ...,
- dobro se razumem z obema staršema,
- pogovorimo se o težavah,
- vse je dobro,

- tudi z babico se dobro razumem,
- včasih mama preveč pritiska name,
- ni veliko časa za pogovor,
- starši se prehitro razburijo,
- preveč gnjavijo – nekaj navedb,
- vsiljujejo mi svoje mnenje, kaj naj v življenju počnem,
- bojim se samo očeta,
- z mamo se razumem zelo dobro, očeta sovražim,
- sovražijo me in kaznujejo s kaznimi, ki niso primerne za mene,
- včasih pridejo problemi, ki so normalni in prisotni v vseh družinah.

#### Kako bi opisal–a odnos med tabo in tvojimi starši?



Velika večina anketirancev doživlja starše kot močno podporo, čuti njihovo ljubezen in jim zaupa tudi v težavah. Na osnovi teh odgovorov lahko sklepamo, da je družinsko okolje za večino anketiranih mladostnikov varno in spodbudno.

Celotna skupina odgovorov, ki kažejo na za mlade ogrožajoče odnose s starši, pa žal ni zanemarljiva. Ker so lahko anketiranci obkrožili več odgovorov, le-teh ne smemo seštevati, saj bi dobili napačno sliko skupnega odstotka družin, ki jih mladostniki doživljajo kot težavne.

Tudi če ne posvetimo posebne pozornosti odgovoru, da jih starši preveč nadzorujejo, kar je lahko naraven občutek slehernega odraščajočega človeka, moramo biti pozorni na odgovore, ki izražajo nezanimanje staršev za šolsko delo mladostnikov. V anketirani populaciji starih od 12 do 17 let je zanimanje staršev za šolsko delo mladih zelo pomembno in sodi med varovalne dejavnike odraščanja.

Gotovo pa nas lahko skrbi za 8,8 % anketiranih mladostnikov, ki se doma ne počutijo dobro, in za tiste, ki se staršev bojijo. Pri njih ne moremo govoriti o občutku varnosti in sprejetosti, ki sta nujna za zdravo ozračje v družini. Skrb lahko zbudijo tudi nekateri individualni odgovori, ki izražajo jezo in celo sovraštvo. Ti anketiranci bi potrebovali priložnost za to, da svoj položaj in težave predstavijo zaupanja vrednim odraslim osebam, ki bi bile mladostnikom sposobne pomagati pri reševanju stisk, ki jih čutijo v zvezi z družinskimi razmerami. Šolske svetovalne službe delujejo na vseh šolah in mladi jih poznajo, zato so predvidoma pravi naslov za iskanje tovrstne pomoči.

## 14. Kaj najpogosteje delaš v prostem času?

Anketiranci so na odprto vprašanje odgovarjali s samostojnimi zapisi, ki smo jih nato ustrezno združili v skupine in prešteli. Nekateri so zapisali več dejavnosti. Navedli so:

	št. odgovorov
ukvarjam, igram se z računalnikom, uporabljam internet, klepetalnice	379
ukvarjam se s športom (treningi in rekreacija) – nogomet, košarka, rokomet, odbojka	227
družim se s prijatelji	189
gledam televizijo	176
berem	65
pojem, igram na instrument, ukvarjam se z glasbo	64
kolesarim, rolam, jaham, vozim se z mopedom	60
sprehajam se, gibam se v naravi, ukvarjam se z živalmi	46
poslušam glasbo	36
grem ven	27

	št. odgovorov
spim, počivam	24
se igram	24
se učim	19
plešem	18
družim se z družinskimi člani	15
pomagam doma	13
rišem, slikam, fotografiram	7
lovim ribe	3
drugo	11

Vprašanje prostega časa smo zastavili zato, da bi oblikovali podrobnejšo sliko življenjskega sloga mladih v našem okolju. Pričakovani zmagovalec prostočasnih dejavnosti je računalnik. Če bi vprašanje prostega časa mladih raziskovali posebej, bi morali ugotoviti, koliko časa dnevno posvetijo računalniku in koliko znotraj tega časa samo zabavi, koliko pa aktivnemu delu, pa tudi, ali s komuniciranjem preko medmrežja nadomeščajo druženje z vrstniki v živo. Na osnovi zbranih podatkov lahko ugotovimo, da je računalnik res postal najpogostejša družba mladostnikov v njihovem prostem času.

Ukvarjanje s športom je med mladimi močno razširjeno, tako v obliki treningov kot rekreacije, česar smo lahko veseli. Pri obdelavi podatkov smo opazili, da se s športom ukvarja veliko več fantov kot deklet, več deklet pa je navedlo kolesarjenje, rolanje, jahanje, sprehajanje in ukvarjanje z živalmi.

Druženje s prijatelji je po pogostosti odgovorov na tretjem mestu, pri čemer je zanimivo, da je ta odgovor navedlo le 23 % anketirancev. Domnevamo, da se s prijatelji v prostem času družijo veliko več anketirancev, le da tega odgovora niso posebej navajali, ker so iskali bolj ciljno naravnane dejavnosti.

Gledanje televizije je pričakovano pogost odgovor, bralcev je pričakovano malo. Zanimivo je, da nekateri anketiranci uvrščajo učenje za šolo in pomoč pri domačih opravilih med prostočasne dejavnosti.

Če pogledamo podatke v celoti, je zanimiv seštevek izbir tistih dejavnosti, ki jih anketiranci počnejo sami, in tistih, ki jih počnejo skupaj z drugimi. Individualnih dejavnosti je mnogo več kot tistih, pri katerih se mladostniki družijo z vrstniki in družinskimi člani. Že samo ta podatek pove veliko o usmeritvah anketiranih generacij v našem okolju.

Mladi se tudi v prostem času ali celo predvsem takrat, ko so prosti obveznosti, vključujejo v načine življenja v svojem okolju, kakršni so jim dostopni in

ponujeni. Pri usmerjanju v prostočasne aktivnosti so ključni starši in njihov lasten življenjski slog, vendar na izbiro prostočasnih dejavnosti pomembno vplivajo tudi možnosti okolja, v katerem živijo otroci oz. mladi. Če v njihovem domačem kraju ni športnih objektov, se mladi ne bodo mogli vključevati v športne dejavnosti, če je glasbena šola zelo oddaljena, se ne bodo mogli glasbeno izraževati ipd. Če so edina zabava v kraju veselice in zbiranje v lokalni diskoteki v poznih nočnih urah, se bodo mladi pričakovano odzvali tej ponudbi. Možnosti in priložnosti zanje tudi na področju prostega časa ustvarjamo ali pa onemogočamo odrasli.

## 15. Kaj pogrešaš v prostem času?

Tudi to vprašanje je bilo odprto, anketiranci so zapisali samostojne zapise, ki smo jih obdelali enako kot pri prejšnjem vprašanju:

	št. odgovorov
druženje s prijatelji, zabavo,	128
več prostega časa,	64
ljubezen,	26
gibanje, šport,	25
računalnik,	18
družino – starše, stare starše,	15
večjo izbiro dejavnosti,	8
spanje, počitek,	5
svobodo, sprostitev,	5
mir,	4
psa, domače živali,	4
zasebnost,	3
drugo	7

Odgovor na 15. vprašanje nazorno dopolnjuje odgovor na prejšnje. Mladi najbolj pogrešajo druženje s prijatelji in zabavo in zanimivo bi bilo preveriti, kaj jih pri tem ovira. Drugi najpogostejši odgovor, pomanjkanje prostega časa, pojasni del tega problema, ne daje pa popolnega odgovora. Koristno bi bilo

natančno ugotoviti, kaj mlade ovira tudi pri pogostejši izbiri športnega preživljanja prostega časa.

Del mladostnikov pogreša sprostitev, svobodo, mir, zasebnost, kar je pri tako mladih anketirancih nekoliko presenetljivo, saj te izbire pogosto navajajo odrasli ljudje. K razmisleku pa nas lahko usmerjajo tudi odgovori, ki izražajo pomanjkanje stika med družinskimi člani.

## 16. Izkušnje z različnimi drogami

Anketiranci so odgovarjali na vprašanje, kakšne so njihove izkušnje z različnimi drogami.

### Cigarete:

	št. odgovorov	odstotki
še niso poskusili	276	33,7 %
poskusili so enkrat	293	35,8 %
uživajo včasih	138	16,8 %
uživajo redno	108	13,2 %
manjkajoči odgovori	4	0,5 %

### Alkoholne pijače:

	št. odgovorov	odstotki
še niso poskusili	116	14,2 %
poskusili so enkrat	210	25,6 %
uživajo včasih	466	56,9 %
uživajo redno	20	2,4 %
manjkajoči odgovori	7	0,9 %



### Vdihovanje hlapov lepila ali plina:

	št. odgovorov	odstotki
še niso poskusili	660	80,6 %
poskusili so enkrat	130	15,9 %
uživajo včasih	14	1,7 %
uživajo redno	4	0,5 %
manjkajoči odgovori	11	1,3 %

### Energijske pijače:

	št. odgovorov	odstotki
še niso poskusili	106	12,9 %
poskusili so enkrat	180	22,0 %
uživajo včasih	420	51,3 %
uživajo redno	104	12,7 %
manjkajoči odgovori	9	1,1 %

### Pomirjevala:

	št. odgovorov	odstotki
še niso poskusili	776	94,8 %
poskusili so enkrat	22	2,7 %
uživajo včasih	11	1,3 %
uživajo redno	1	0,1 %
manjkajoči odgovori	9	1,1 %

### Sredstva za povečanje športnih dosežkov:

	št. odgovorov	odstotki
še niso poskusili	774	94,5 %
poskusili so enkrat	27	3,3 %
uživajo včasih	7	0,9 %
uživajo redno	5	0,6 %
manjkajoči odgovori	6	0,7 %

### Kajenje marihuane:

	št. odgovorov	odstotki
še niso poskusili	719	87,7 %
poskusili so enkrat	58	7,1 %
uživajo včasih	31	3,8 %
uživajo redno	4	0,5 %
manjkajoči odgovori	7	0,9 %

### Amfetamini:

	št. odgovorov	odstotki
še niso poskusili	800	97,7 %
poskusili so enkrat	8	1,0 %
uživajo včasih	6	0,7 %
uživajo redno	1	0,1 %
manjkajoči odgovori	4	0,5 %

## Kokain:

	št. odgovorov	odstotki
še niso poskusili	804	98,2 %
poskusili so enkrat	9	1,1 %
uživajo včasih	1	0,1 %
uživajo redno	1	0,1 %
manjkajoči odgovori	4	0,5 %

## Heroin:

	št. odgovorov	odstotki
še niso poskusili	810	98,9 %
poskusili so enkrat	3	0,4 %
uživajo včasih	1	0,1 %
uživajo redno	1	0,1 %
manjkajoči odgovori	4	0,5 %

## Ekstazi:

	št. odgovorov	odstotki
še niso poskusili	807	98,5 %
poskusili so enkrat	3	0,4 %
uživajo včasih	4	0,5 %
uživajo redno	1	0,1 %
manjkajoči odgovori	4	0,5 %

## LSD:

	št. odgovorov	odstotki
še niso poskusili	808	98,7 %
poskusili so enkrat	5	0,6 %
uživajo včasih	1	0,1 %
uživajo redno	1	0,1 %
manjkajoči odgovori	4	0,5 %

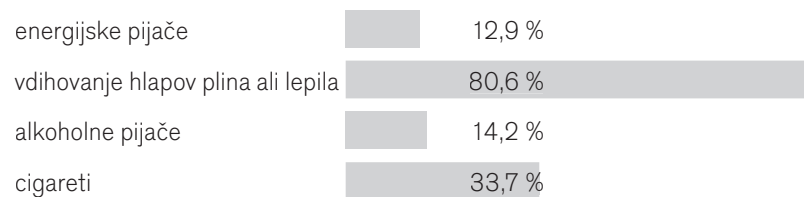
## Nekaj anketirancev je navedlo dodatne zapise:

- Starši so mi hoteli pokazati, da kajenje sploh ni dobro.
- Včasih kje popijem požirek, ampak zelo redko (energijske napitke).
- Včasih kakšen požirek.
- Cigareto sem poskusil pri očetu.
- Poskusil sem samo cigaret.
- Dodatki k prehrani – proteini.
- Snifanje aspirina.
- Zaradi napornih športnih treningov na zabavah ne uživam Redbulla, ampak le občasno napitke, kot je Isostar, kar pa nima veze z drogami – to je izotonični napitek.

Podatke o izkušnjah z drogami smo zbrali tudi tako, da lahko v grafih opazujemo odstotke odgovorov glede na vrsto izkušnje.

## Še nikoli nisem poskusil/poskusila

LSD	98,7 %
ekstazi	98,5 %
heroin	98,9 %
kokain	98,2 %
amfetamini	97,7 %
kajenje marihuane	97,7 %
sredstva za povečanje športnih dosežkov	94,5 %
pomirjevala	94,8 %

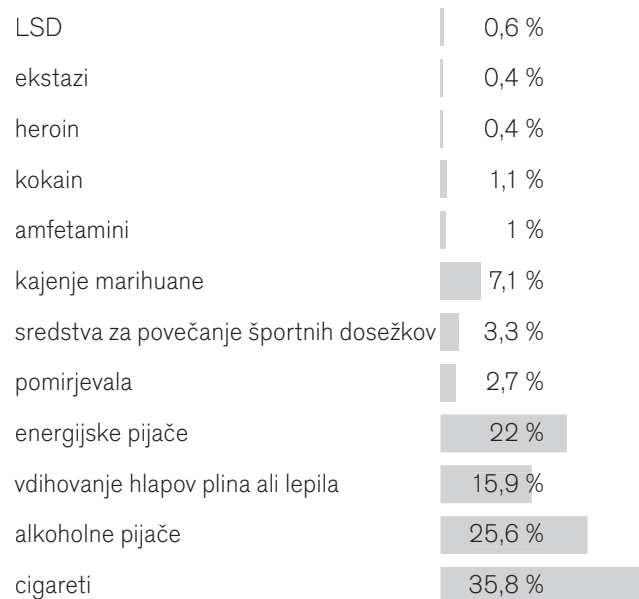


V anketirani populaciji samo 12,9 % vseh še ni poskusilo energijskih napitkov. Mladi jih uživajo kot katero koli brezalkoholno pijačo, kot druge kole, čeprav je njihovo učinkovanje bistveno močnejše.

Alkohola še ni poskusilo le 14,2 % anketirancev, kar kaže na široko dostopnost alkohola vsem generacijam, ne glede na zakonske norme. Predvidevamo, da ne gre le za »brezvestne« trgovce in gostince, ki prodajajo alkohol mladim pod določeno starostno mejo 18 let, ampak tudi ali predvsem za tolerantnost staršev in drugih odraslih, ki na družinskih praznovanjih ne vidijo nič spornega, kadar v zdravicah sodelujejo tudi otroci.

Samo tretjina anketiranih še ni kadila cigaret, kar nas opozarja, da protikadilska zakonodaja pri najmlajši generaciji ne deluje učinkovito in da kampanje ozaveščanja o škodljivosti kajenja doslej za mlade niso bile dovolj učinkovite.

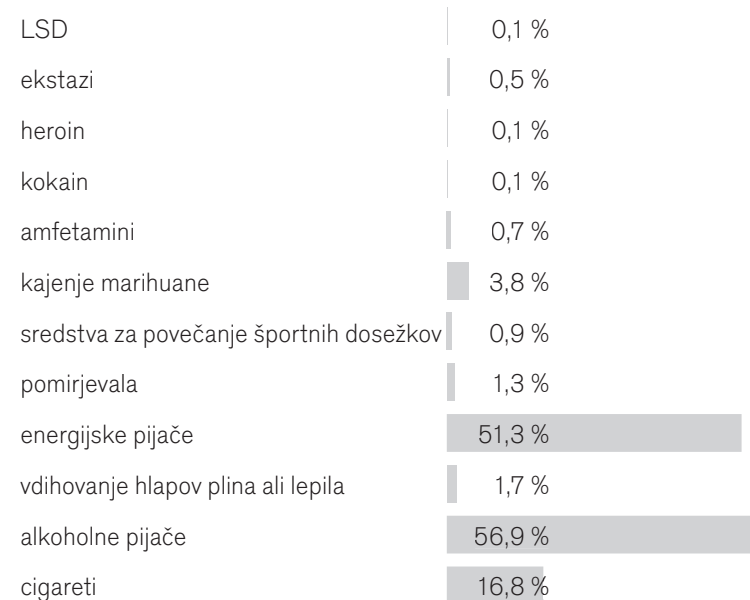
### Poskusil/poskusila sem enkrat



Mladi tudi na Ptujju eksperimentirajo s psihoaktivnimi substancami, kot kaže zgornji slikovni prikaz. Delež mladih, ki so določeno snov poskusili le enkrat, je pričakovano višji od deleža tistih, ki jo uživajo občasno ali pa redno.

Čeprav je eksperimentiranje mladih z različnimi snovmi in praksami pogosto in na nek način pričakovano, je vedno tvegano. Ne le telesna nedozorelost, ampak tudi čustvena ranljivost in neizkušnost ter precenjevanje lastnih moči botrujejo soočanju nekaterih mladih s težavami z zasvojenostjo že v najstniških letih. Strokovnjaki ugotavljajo, da se starostna meja mladih, ki imajo težave z drogo, vse bolj znižuje in sega včasih že v zadnje razrede osnovne šole. O tem poročajo tudi nekatere institucije z našega področja, katerih opažanja povzemamo v 6. poglavju. Zgoraj predstavljeni podatki so zato spodbuda za delo z mladimi na področju problematike zasvojenosti že v osnovni šoli.

### Uživam včasih



Več kot polovica anketirancev uživa alkohol občasno. Če bi šlo za isti odgovor pri odrasli populaciji, bi ga bili v povezavi s prejšnjima dvema skupinama odgovorov lahko zelo veseli, saj bi lahko ugotovili, da gre za odgovorne, nezasvojene uživalce. Če pa upoštevamo dejstvo, da varne rabe alkohola med mladimi ni, je občasno uživanje problem. Poleg neposrednega uničevalnega vpliva na telo in duševnost gre tudi za problem varnosti tako mladih uživalcev. Če uživajo alkohol občasno, lahko sklepamo, da ga uživajo ob druženju s prijatelji, na zabavah, praznovanjih. Ob tovrstnih priložnostih obstajata vsaj dve varnostni vrzeli. Prva je problem vračanja domov z vrstniških zabav. Mladi redko gredo domov peš, pogosto se peljejo z mopedi, bodisi sami bodisi kot sopotniki, ali prisedejo v avtomobile starejših mladih. Redki mladi so se pripravljene zaradi prevzemanja odgovornosti voznika na zabavi popolnoma odpovedati alkoholu, zato so tovrstni prevozi domov praviloma tvegani. Drugi problem uživanja

alkohola na zabavah je spuščanje mladih v pogosto nezaščitene spolne odnose pod vplivom alkohola, kar ima lahko negativne posledice ne le na njihovo zdravje, ampak tudi na duševnost, kot sporoča Martina Tomori v prispevku Tvegano vedenje v adolescenci v zborniku Preprečimo odvisnosti.

Podatek o velikem številu mladih, ki občasno uživajo alkohol, nalaga vsem odraslim, ki se ukvarjamo z anketirano populacijo, veliko dela. V tem primeru ne gre več za primarno preventivo, ampak za sekundarno oziroma za tisto vzgojno-izobraževalno delo, ki bo zmanjšalo vsakovrstno škodo zaradi uživanja alkohola med mladimi. Z mladimi, ki so nekatere droge že poskusili, je delo seveda drugačno kot z otroki. Mladi pričakujejo in potrebujejo resnične in popolne informacije o delovanju drog, kot nam sporočajo pri 24. vprašanju.

### Uživam redno

LSD	0,1 %
ekstazi	0,1 %
heroin	0,1 %
kokain	0,1 %
amfetamini	0,1 %
kajenje marihuane	0,5 %
sredstva za povečanje športnih dosežkov	0,6 %
pomirjevala	0,1 %
energijske pijače	12,7 %
vdihovanje hlapov plina ali lepila	0,5 %
alkoholne pijače	2,4 %
cigareti	13,2 %

Rednih kadilcev je 13,2 %, kar je glede na starost anketirancev zelo veliko. Energijske pijače so priljubljene in pogosto v redni rabi, kar kliče po informiranju mladih o resnični vsebnosti teh napitkov in možnih neželenih posledicah njihovega uživanja.

Rednih uživancev ostalih drog je na prvi pogled malo, vendar je vsaka redna raba v tem starostnem obdobju skrajno ogrožajoča ne le za telesno, ampak predvsem za duševno zdravje uživalca. Redna raba katere koli droge je pomemben napovedovalec rahljanja vezi mladostnika s šolo in družino ter posledično padec iz socialnih mrež, ki jih mladostnik nujno potrebuje za dozorevanje.

Edini podatek, ki je pozitivno presenečenje glede na pričakovanja, je nizek odstotek rednih uživancev marihuane.

Da bi dobili čim realnejšo sliko pogostosti uživanja drog med anketiranci, je treba odgovore pri tem vprašanju primerjati z odgovori pri vprašanju št. 18 o uživanju drog v zadnjem mesecu.

## 17. Kako dostopne so ti posamezne droge?

Anketiranci so se odločali med ponujenimi možnostmi glede posameznih drog. Naj poudarimo, da sodijo vsi anketiranci v starostno skupino, ki se ji po zakonu še ne sme prodajati ne alkohola ne cigaret, kar oboje sodi med sicer dovoljene droge pri nas.

### Cigarete:

	št. odgovorov	odstotki
sploh me ne zanima	473	57,8 %
lahko priskrbim, če se potrudim	123	15,0 %
ko hočem zaužiti, kupim brez težav	215	26,2 %
manjkajoči odgovori	8	1,0 %

### Alkohol:

	št. odgovorov	odstotki
sploh me ne zanima	344	42,0 %
lahko priskrbim, če se potrudim	263	32,1 %
ko hočem zaužiti, kupim brez težav	204	24,9 %
manjkajoči odgovori	8	1,0 %

### Pomirjevala:

	št. odgovorov	odstotki
sploh me ne zanima	750	91,6 %
lahko priskrbim, če se potrudim	45	5,5 %
ko hočem zaužiti, kupim brez težav	11	1,3 %
manjkajoči odgovori	13	1,6 %

### Energijski napitki:

	št. odgovorov	odstotki
sploh me ne zanima	271	33,1 %
lahko priskrbim, če se potrudim	130	15,9 %
ko hočem zaužiti, kupim brez težav	404	49,3 %
manjkajoči odgovori	14	1,7 %

### Heroin:

	št. odgovorov	odstotki
sploh me ne zanima	792	96,7 %
lahko priskrbim, če se potrudim	14	1,7 %
ko hočem zaužiti, kupim brez težav	7	0,9 %
manjkajoči odgovori	6	0,7 %

### Marihuana:

	št. odgovorov	odstotki
sploh me ne zanima	727	88,8 %
lahko priskrbim, če se potrudim	42	5,1 %
ko hočem zaužiti, kupim brez težav	41	5,0 %
manjkajoči odgovori	9	1,1 %

### Kokain:

	št. odgovorov	odstotki
sploh me ne zanima	789	96,3 %
lahko priskrbim, če se potrudim	15	1,8 %
ko hočem zaužiti, kupim brez težav	8	1,0 %
manjkajoči odgovori	7	0,9 %

### Amfetamini:

	št. odgovorov	odstotki
sploh me ne zanima	791	96,6 %
lahko priskrbim, če se potrudim	13	1,6 %
ko hočem zaužiti, kupim brez težav	9	1,1 %
manjkajoči odgovori	6	0,7 %

### Ekstazi:

	št. odgovorov	odstotki
sploh me ne zanima	792	96,7 %
lahko priskrbim, če se potrudim	11	1,3 %
ko hočem zaužiti, kupim brez težav	8	1,0 %
manjkajoči odgovori	8	1,0 %

### LSD:

	št. odgovorov	odstotki
sploh me ne zanima	798	97,4 %
lahko priskrbim, če se potrudim	9	1,1 %
ko hočem zaužiti, kupim brez težav	5	0,6 %
manjkajoči odgovori	7	0,9 %

## Športna poživila:

	št. odgovorov	odstotki
sploh me ne zanima	728	88,9 %
lahko priskrbim, če se potrudim	53	6,4 %
ko hočem zaužiti, kupim brez težav	30	3,7 %
manjkajoči odgovori	8	1,0 %

Podatke o dostopnosti do posameznih drog smo uredili v grafe tako, da je mogoče primerjalno opazovati interes anketirancev glede na posamezno vrsto droge.

## Sploh me ne zanima

športna poživila	88,9 %
LSD	97,4 %
ekstazi	96,7 %
amfetamini	96,6 %
kokain	96,3 %
marihuana	88,8 %
heroin	96,7 %
energijski napitki	33,4 %
pomirjevala	91,6 %
alkohol	42 %
cigareti	57,8 %

Če bi zelo površno ocenili v zgornjem slikovnem prikazu zajete podatke, bi lahko rekli, da je problematično samo zanimanje anketirancev za energijske napitke, alkohol in cigarete, ki opazno izstopajo. Natančnejšo sliko zanimanja za posamezne droge dobimo z upoštevanjem še obeh drugih možnih izbir.

## Lahko priskrbim, če se potrudim

športna poživila	6,4 %
LSD	1,1 %
ekstazi	1,3 %

amfetamini	1,6 %
kokain	1,8 %
marihuana	5,1 %
heroin	1,7 %
energijski napitki	15,9 %
pomirjevala	5,5 %
alkohol	32,1 %
cigareti	15 %

Nekoliko preseneča podatek, da se mora 15,9 % mladih potruditi, da pridejo do energijskih napitkov, ki so v prosti prodaji brez starostnih omejitev. Športna poživila so očitno za mlade zanimiva in jim tudi dostopna. Presenetljivo je, da je zanimanje zanje celo večje kot za marihuano, kar nas znova sooča s težavo razločevanja na dovoljene in nedovoljene droge, saj škodljivost posameznih substanc ni v sorazmerju z njihovo legalnostjo. Pripravki za oblikovanje športnega videza ali povečevanje tekmovalne uspešnosti so manj problematični kot marihuana predvsem zato, ker za njihov nakup ni treba kršiti zakona in iskati stikov s preprodajalci, medtem ko njihov vpliv na telo odraščajočih fantov in deklet nikakor ni neproblematičen.

Pozorni pa moramo biti tudi na odstotke mladih, ki močne droge lahko priskrbijo, če se potrudijo, saj predstavljajo krog zanimanja za te substance in pomenijo stik mladih s tistimi, ki droge že uživajo in jih lahko tudi preprodajajo. Ne le informiranje o škodljivih učinkih drog, ampak tudi ozaveščanje o vseh nevarnih posledicah uživanja različnih drog, ne le rednega, ampak tudi občasnega, je potrebno za vsako novo generacijo mladih.

## Ko hočem zaužiti, kupim brez težav

športna poživila	3,7 %
LSD	1,1 %
ekstazi	1 %
amfetamini	1,1 %
kokain	1 %
marihuana	5 %
heroin	0,9 %
energijski napitki	49,3 %





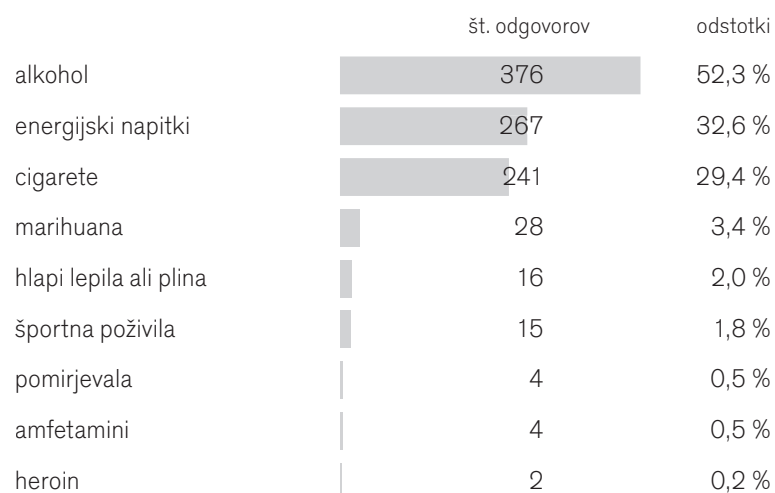
Tretjina anketirancev lahko kupi alkohol, če se potrudi, četrtnina pa z lahkoto. 57 % mladih, starih od 12 do 17 let, lahko torej na Ptuju precej nezapleteno pride do alkohola. Tobak je enako dostopen skupno 41,2 % anketirane populacije.

Podatka zgovorno pričata o nizki stopnji spoštovanja zakonodaje na eni strani in o iznajdljivosti mladih na drugi, delo pa nalagata predvsem inšpekcijskim službam, ki bdijo oziroma naj bi bdele nad uresničevanjem zakonov s tega področja. Seveda problema dostopnosti do teh, za mlade do 18. leta nedovoljenih drog, ne more rešiti samo dosledno izvajanje nadzora, ki je le del potrebnih ukrepov. Na vedenje mladih v zvezi z drogami vpliva vedenje odraslih, ki igrajo oziroma igrajo aktivno vlogo pri oblikovanju njihovega življenjskega sloga.

## 18. Uživanje drog v zadnjem mesecu

V zadnjem mesecu ni nobene droge poskusilo 327 ali 39,9 % vseh anketirancev. Ostali odgovarjajo, da so v zadnjem mesecu poskusili eno ali več od naslednjih drog.

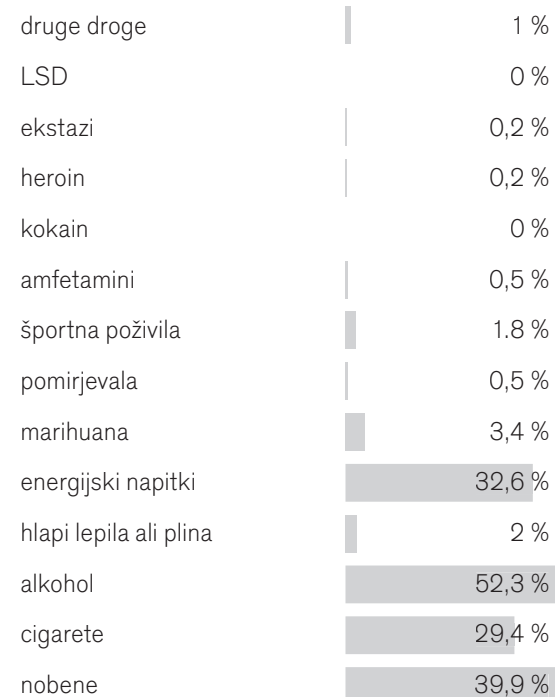
### Droge:



### Kot druge droge so navedli:

- alkohol – včasih kakšen požirek doma ali kje drugje
- aspirin
- kofein

### Droge v zadnjem mesecu



Ugotovimo lahko, da je 60,1 % anketirancev v zadnjem mesecu zaužilo eno ali več drog. Anketiranci so lahko obkrožili več odgovorov. Najpogostejša uporabljena droga v zadnjem mesecu je po pričakovanjih alkohol, ki ga je zaužila več kot polovica anketiranih mladih. Tretjina mladih je zaužila energijske napitke, nekoliko manj mladih pa je kadilo cigarete. Odstotek tistih, ki

so kadili marihuano, je nižji od pričakovanega, preseneča pa število mladih, ki so zaužili športna poživila.

Nezanemarljivo je število mladih, ki so vdihovali hlape plina oziroma lepila, saj gre za nevarno početje, ne le zaradi strupenih sestavin, ampak tudi zaradi možnosti zadušitve, kadar uporabljajo lepilo v kombinaciji s plastično vrečko.

## 19. Doživljanje pijanosti

Na vprašanje, ali so že kdaj popili toliko alkohola, da so občutili pijanost, so anketiranci odgovorili tako:

	št. odgovorov	odstotki
še nikoli	303	37,1 %
enkrat	146	17,8 %
nekajkrat	258	31,5 %
enkrat na mesec	56	6,8 %
enkrat na teden	36	4,4 %
več kot enkrat na teden	10	1,2 %
manjkajoči odgovori	10	1,2 %

### Ali si že kdaj popil–a toliko alkohola, da si občutil–a pijanost?

še nikoli	37,1 %
enkrat	17,8 %
nekajkrat	31,5 %
enkrat na mesec	6,8 %
enkrat na teden	4,4 %
več kot enkrat na teden	1,2 %
manjkajoči odgovori	1,2 %

Samo dobra tretjina anketirancev še nikoli ni doživela pijanosti. Število mladih, ki so zaužili preveč alkohola že večkrat, je precej večje od števila tistih, ki se

jim je to zgodilo le enkrat. Odstotki tistih mladih, ki v rednih časovnih intervalih doživljajo alkoholni opoj, so vredni vse pozornosti. Enkrat ali večkrat na teden doživlja pijanost 46 anketirancev ali 5,6 % vseh, kar je zelo veliko, saj govorimo o mlajših od 18 let, ki so vsakič, ko gredo čez prag omame, izpostavljeni različnim tveganjem, ne le zdravstvenim.

## 20. Prostor, kjer so doživeli pijanost

Tisti, ki so pijanost že občutili, so prostore opredelili tako:

	št. odgovorov	odstotki
doma	102	12,5 %
pri sorodnikih	77	9,4 %
v parku ali na ulici	191	23,3 %
v lokalu	258	31,5 %
drugje	102	12,5 %

Anketiranci so lahko obkrožili več odgovorov, samostojno pa so opisali tudi druge prostore:

	št. odgovorov
na zabavi, na rojstnem dnevu, s prijatelji	65
na morju, v toplicah	9
na veselici	5
na naših zbirališčih	4
na pikniku	3
v gostilni	3
pri sosedih	2
na trgatvi	1
na valeti	1

Nekaj samostojnih vpisov je bilo neustreznih, zato jih nismo upoštevali.

## Prostor, kjer so anketiranci doživeli pijanost

	št. odgovorov
na valeti	1
na trgatvi	1
pri sosedih	2
v gostilni	3
na pikniku	3
na naših zbirališčih	4
na veselici	5
na morju, v toplicah	9
na zabavi, rojstnem dnevu	65
v lokalu	258
v parku ali na ulici	191
pri sorodnikih	77
doma	102

Odgovori anketirancev so le delno pričakovani in oblikujejo nekaj zanimivih ugotovitev. Preseneča podatek, da je največ mladih pijanost doživelo v lokalu, kjer naj mladoletnim ne bi prodajali alkoholnih pijač. V lokalih torej pogosto ne nadzorujejo starosti obiskovalcev, ki jim prodajajo alkoholne pijače. Mladi se očitno tudi ne bojijo, da bi bili v lokalih opaženi pri pitju alkohola in da bi jih zaradi tega doletele neprijetne posledice. Sklepamo lahko, da se mladi v lokalih počutijo varne, ker vanje odrasli ne zahajajo – ne starši, ne učitelji in ne službe nadzora, očitno vsaj ne pogosto. Podatek o doživljanju pijanosti v lokalu je presenetljiv tudi zato, ker je v lokalih pijača bistveno dražja kot v trgovini. Mladi iz našega vzorca torej resnično ne pogrešajo denarja za porabo v prostem času.

Pričakovano pogosto mesto doživljanja pijanosti so parki in ulice, saj se mladi radi umikajo na prostore, kjer jih odrasli ne motijo. Sem lahko prištejemo tudi odgovore v skupini »na naših zbirališčih«. Skupine, ki se po pouku ali zvečer zberejo v parku, se navadno vnaprej dogovorijo za nakup pijače, ki jo priskrbijo polnoletni ali tisti, ki vedo, kje lahko kupijo alkohol brez neprijetnosti. Od mladih obiskovalcev našega mladinskega centra lahko izvemo, da v velikih trgovinah dokaj natančno spoštujejo zakone in zahtevajo osebne dokumente mladih kupcev alkohola, medtem ko so v manjših trgovinah manj natančni.

Tudi domače zabave in praznovanja so običajno mesto, kjer si mladi nabirajo izkušnje z alkoholom, prav tako poletna druženja v toplicah in na morju.

Preseneča pa podatek o številu mladih, ki so doživeli pijanost doma, pri sorodnikih, pri sosedih, na trgatvi, na valeti in na pikniku, saj so vse to priložnosti, ob katerih so mladi skupaj s starši, sorodniki ali drugimi odraslimi. Če seštejemo te odgovore, jih je skupaj 186, kar je skoraj toliko kot število mladih, ki imajo izkušnjo pijanosti iz parka oziroma z ulice. Starši, sorodniki oziroma drugi odrasli v naši raziskavi torej ne pomenijo dejavnika preprečevanja opijanja mladostnikov.

## 21. Ali ti je že kdo ponudil nedovoljeno drogo?

648 oz. 79,1 % anketirancev je odgovorilo, da jim še nihče ni ponudil nedovoljene droge, ostali pa so izbirali med naslednjimi odgovori, pri čemer so jih lahko obkrožili več:

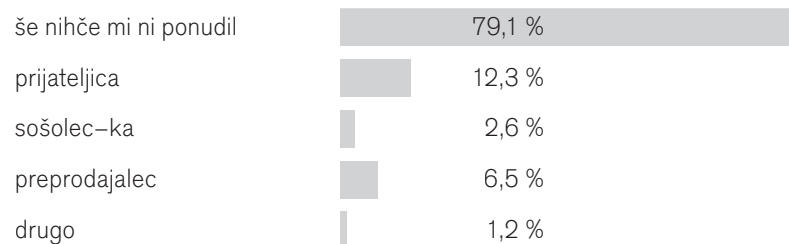
	št. odgovorov	odstotki
ponudil/-a mi jo je prijatelj oziroma prijateljica	101	12,3 %
ponudil/-a mi jo je sošolec oziroma sošolka	21	2,6 %
ponudil mi jo je preprodajalec	53	6,5 %
drugo	10	1,2 %

Pod drugo so anketiranci zapisali:

- znanec oz. znanci
- nekdo na cesti
- eni veliki fantje
- neznanec na neki zabavi
- so mi ponudili, a sem stekel stran

Nekaj samostojnih vpisov je bilo neustreznih in jih nismo upoštevali.

## Ali ti je že kdo ponudil nedovoljeno drogo?



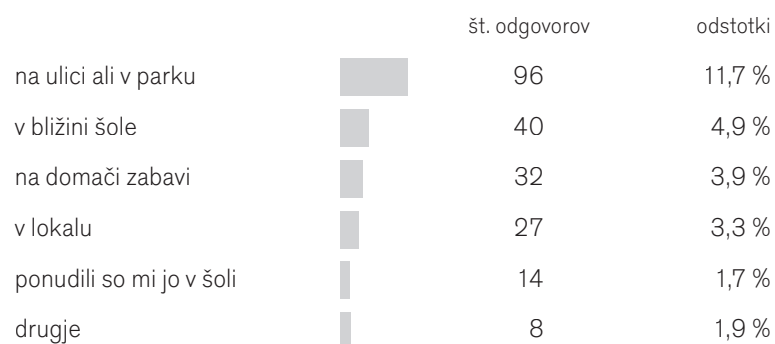
Približno petina anketirancev je že doživela ponudbo vsaj ene od nedovoljenih drog. Največ jih ima to izkušnjo s prijatelji, kar nas opozarja na pomen ozaveščanja mladostnikov glede lastnih izbir in spoštovanja mej v odnosih z drugimi. Prijatelji so najpomembnejše, najvplivnejše osebe za vse odraščajoče mladostnike, pomenijo jim zrcalo, v katerem presojujejo lastno podobo in lastno vrednost. Podatka o tem, kako so se glede uporabe droge odločali mladi, ki so jim jo ponudili prijatelji, nimamo, bil pa bi zelo dragocen.

Nekaterim anketirancem so drogo ponudili sošolci. Iz te skupine odgovorov lahko sklepamo, da poskušajo nekateri mladostniki s preprodajo v šoli zaslužiti ali pa na ta način prevzemati vlogo, ki jim zagotavlja več moči med sošolci. Med mladostniki so aktivni tudi preprodajalci, ki imajo očitno dokaj neposreden pristop, ki ga lahko razberemo iz dodatnih osebnih zapisov anketirancev.

Odgovori predstavljajo odlično priložnost za povsem ciljno usmerjene delavnice z mladimi glede vprašanja, kako ravnati v takih okoliščinah, ki jih lahko izvajajo učitelji na razrednih urah.

## 22. Kje so ti ponudili nedovoljeno drogo?

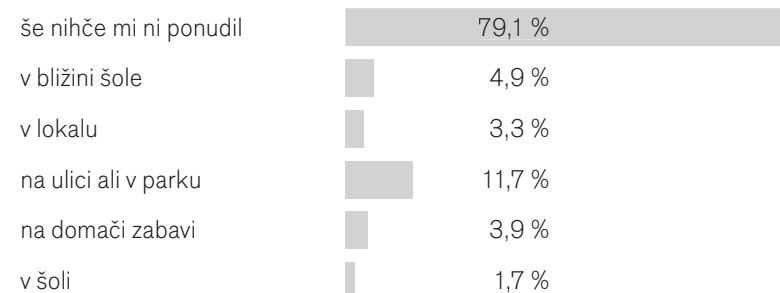
Anketiranci so lahko obkrožili več odgovorov. Med tistimi, ki so jim že kdaj ponudili nedovoljeno drogo, je bila struktura odgovorov naslednja:



Med drugimi možnostmi so anketiranci navedli:

- v toplicah
- na zabavi
- ko smo kje pili
- med pogovorom po internetu
- na parkirišču

## Kje so ti ponudili drogo?



Prostori na ulicah ali v parkih, kamor se umikajo mladi v svoj krog, predstavljajo največjo možnost za njihovo srečanje z nedovoljenimi drogami. Okolica šol je privlačno mesto za preprodajalce zaradi stalnega ritma šolskih dejavnosti – prihodov v šolo, odmorov in odhodov domov. Srednješolci, ki se umikajo na prostore v okolici šol, kjer po uvedbi protikadilske zakonodaje med odmori kadijo, so pripravna skupina za preprodajalce. Ker ti prostori uradno niso šolski, tam tudi ni učiteljev ali drugih šolskih delavcev, ki bi lahko zmotili komunikacijo oziroma trgovino. Odvrženi cigaretni ogorki torej očitno žal niso najslabša posledica zakonodaje, ki omejuje kajenje.

Več mladih je doživelo ponudbo nedovoljene droge na domači zabavi kot v lokalu. To je razumljivo, saj je zasebno domače okolje izven nadzora in je v tem pogledu v očeh mladih mnogo bolj varno za preprodajo oziroma zaužitje prepovedanih drog kot lokal.

V šoli se je srečalo s ponudbo nedovoljenih drog relativno malo anketirancev. Med dodatnimi osebnimi zapisi zbuja pozornost ponudba po internetu, pri čemer ne moremo ugotoviti, če je šlo za resno ponudbo ali zgolj izzivanje.

## 23. Ali misliš, da veš dovolj o drogah in njihovih učinkih?

525 ali 64,1 % anketirancev meni, da o drogah in njihovem delovanju vedo dovolj, 275 ali 33,6 % vseh pa, da ne. Manjkalo je 19 odgovorov ali 2,3 % vseh.

### Ali veš dovolj o drogah in njihovih učinkih?



Dve tretjini anketirancev meni, da vedo dovolj o drogah in njihovih učinkih, približno tretjina pa, da ne. Gre za lastno oceno anketirancev. Mladi, ki so o drogah že slišali na predavanju v šoli, prebrali kak članek in morda sami poskusili kaditi ter doživeli pijanost, imajo lahko občutek, da vedo dovolj, vendar pa to le redko drži. Stroka, ki se ukvarja s preprečevanjem in zdravljenjem zasvojenosti, pravi, da srednješolci o drogah sicer vedo več od svojih staršev, kar pa še ne pomeni, da vedo vse, kar bi bilo potrebno vedeti. Informacije, ki jih mladi slišijo o drogah, še ne pomenijo, da se mladi tudi resnično odločajo za dobre izbire glede drog oziroma za to, da po njih ne posegajo. Informacije so samo del potrebne preventive, ne pa celovit odgovor na problematiko drog med mladimi.

## 24. Kaj v zvezi z drogami bi te zanimalo slišati na predavanju v šoli?

Na to odprto vprašanje so anketiranci odgovarjali s samostojnimi zapisi, ki smo jih pri obdelavi združili v kategorije:

	št. odgovorov
posledice, škodljivost, nevarnost, problemi v zvezi z drogami	152
vse, resnico	74
njihove učinke, kako delujejo, vpliv na počutje	67
predavanje ozdravljenega odvisnika, kako poteka zdravljenje	23
kako se znebiti zasvojenosti, kako jo preprečiti	14
kako prepoznati droge, njihov izgled	8
ceno drog, trgovanje z njimi	8
nič	5
kako jih uporabljati	3

### Vpisi, ki niso zajeti v zgoraj navedenih skupinah:

- prepoznavanje zasvojenosti
- več o cigaretah in alkoholu
- koliko moraš biti star, da lahko zakonito piješ alkohol
- kako se začne redno uživati drogo
- kakšni ljudje zaidejo v droge, kako se takrat počutijo
- zakaj so naredili drogo in cigarete
- kako lahko postaneš zasvojen, ali izgubiš moč
- dobre in slabe strani marihuane
- kako se zaščititi pred uživanjem drog
- kaj te lahko privede do droge
- kje jih lahko kupimo, da ne bomo hodili tja
- kako te prelisičijo, da začneš jemati drogo
- kaj narediš, če ti kdo ponudi drogo

- kam se je najbolje obrniti po pomoč
- kako moramo ravnati, če vidimo narkomana
- podatki o razširjenosti drog v naši okolici
- kakšne neumnosti delajo ljudje, ko vzamejo drogo
- da bi se več ljudi odvadilo kaditi
- čemu škodujejo cigareti in energijski napitki
- kateri so najbolj znani preprodajalci drog
- kako so droge razširjene v okolici šole
- kako bi poskrbeli, da se droge ne bi širile
- kaj je kratica LSD
- zakaj človek postane zasvojen
- zakaj jih začneš jemati, kje lahko poiščeš pomoč
- kaj se lahko zgodi, če zapadem v drogo
- kako uničiti drogo in iztrebiti preprodajalce
- kje nekateri pridejo do droge
- kaj se zgodi, če zaužiješ več različnih drog
- nove oblike drog, ki so se pojavile v obliki žvečilne in so močnejše kot ekstazi
- resnične izkušnje zasvojenih
- kako bi jih lahko ukinili
- kako povedati staršem, da si odvisnik od droge
- na kakšen način ti jo lahko podtaknejo, da jo zaužiješ
- kako reči NE pred družbo
- zakaj se ljudje sploh odločijo za jemanje teh packarij

#### Posebej zanimivi vpisi:

- Kolikor jaz poznam droge, vem dovolj, da me lahko uničijo.
- Kako jemati drogo, ne da bi me starši videli. (3 odgovori)
- Zakaj ne poostrijo nadzora nad drogo?
- Zakaj jih ne ukinejo, če so škodljive?
- Želimo strokovnjake! (3 odgovori)

#### Kaj v zvezi z drogami bi te zanimalo slišati na predavanju v šoli?

	št. odgovorov
kako jih uporabiti	3,1
nič	5
cena drog, trgovanje z njimi	8
kako prepoznati droge, njihov izgled	8
kako se znebiti zasvojenosti, kako jo preprečiti	14
predavanje ozdravljenega odvisnika, kako poteka zdravljenje	23
učinke drog, njihovo delovanje, vpliv na počutje	67
vse, resnico	74
posledice, škodljivost, nevarnost, problemi v zvezi z drogami	152

Iz odgovorov na to odprto vprašanje vidimo, da mladi nikakor niso brezbrizni do problematike drog in da jih marsikaj v zvezi z drogami in zasvojenostjo resnično zanima. Samostojnih zapisov je kar 399, kar predstavlja 48,7 % vseh anketirancev. Večina zapisov izraža željo po dodatnih in resničnih ter čim bolj popolnih informacijah o drogah samih in o vsem, kar je povezano z nastankom zasvojenosti in zdravljenjem le-te. Iz posameznih zapisov lahko razberemo strah, odpor, jezo, igrivo radovednost, odločnost, hudomušnost, skrb, skratka paletu odzivov, s katerimi nam anketiranci dajejo priložnost za razmislek o usmeritvah preventivnega delovanja. Učitelji in starši večinoma nimajo vseh odgovorov na postavljena vprašanja in argumentov zanje, zato je zahteva mladih po strokovnjakih več kot upravičena.

## 25. Kam bi se obrnil/-a po pomoč, če bi imel problem z drogo kdo v družini ali med prijatelji?

Tudi to vprašanje je bilo odprto, nanj je odgovorilo 529 ali 64,9 % anketirancev:

	št. odgovorov
na starše, družino, najbližje sorodnike	219
na prijatelje	64
na kliniko oz. na bolnišnični oddelek za zdravljenje zasvojenosti	48
na center za socialno delo, na socialno službo	47
na zdravnika	43
na šolsko svetovalno službo	41
na učitelja oz. učiteljico	21
na TOM-telefon, SOS-telefon	13
na psihologa, na psihiatra	9
na društvo, ki se ukvarja s problemom zasvojenosti	4
na CID	3
drugo	3

Posebni zapisi, ki niso zajeti v zgoraj navedenih skupinah:

- Najverjetneje bi se zaupala nekemu, ki ga poznam, ampak mi ni najbližji in ga ne srečujem vsak dan.
- Nikamor, saj mora vsak sam poskrbeti zase.
- Na bližnjega, ki ne jemlje drog.
- Sama bi pomagala ali pa bi poiskala pomoč v javnih ustanovah.
- Nagnal bi jih od hiše.
- Na odraslega, ki mu zaupam.
- Ni te pomoči, sama bi pomagala.
- Pomagal bi sam.
- Pobrskala bi po literaturi, internetu.
- Poskušal bi jim prepričati jemati droge.
- Pogovorila bi se s to osebo in ji pomagala. (4 odgovori)

## Kam bi se obrnila–a po pomoč, če bi imel–a probleme z drogo kdo v družini ali med prijatelji?

	št. odgovorov
drugo	3
CID	3
društvo	4
psiholog, psihiater	9
tom ali sos telefon	13
učitelj–ica	21
šolska svetovalna služba	41
zdravnik	43
center za socialno delo	47
klinika, bolnišnica za zdravljenje zasvojenosti	48
prijatelji	64
starši, družina, bližnji sorodniki	219

Starši in drugi družinski člani ter bližnji sorodniki so najpogostejši odgovor na vprašanje o viru pomoči glede morebitnih težav z drogami, kar je spodbudno. Hkrati pa vidimo, da so starši oziroma bližnji sorodniki potencialni vir pomoči le za 219 anketirancev, kar pomeni manj kot polovico ali 41,4 % vseh, ki so odgovorili na to vprašanje. Podatek nam daje misliti. Pri 13. vprašanju je kar 71,9 % vseh anketirancev izjavilo, da se lahko na starše obrnejo tudi v težavah, odgovori na zadnje vprašanje pa sliko močnega zaupanja v družinah anketirancev nekoliko spremenijo.

Drugi najpogostejši odgovor so prijatelji, kar je pričakovano, le da je odstotek teh odgovorov dokaj nizek – 64 odgovorov predstavlja samo 12,1 % vseh odgovorov na to vprašanje.

Veliko mladih bi se obrnilo po pomoč na različne službe in strokovnjake, vendar večinoma niso navedli imen organizacij, zavodov, društev, bolnišnic. Sklepamo lahko, da ne poznajo institucij, ki se ukvarjajo s problematiko zasvojenosti.



# Analiza rezultatov

Z analizo smo preverili, ali obstajajo povezave med kategorijami, po katerih smo spraševali v uvodnem delu anketnega vprašalnika, in vedenjem mladih glede drog. Rezultate navajamo po vrsti po kategorijah iz vprašalnika v odstotkih, le pri zelo majhnih vrednostih zaradi nazornosti navajamo število odgovorov.

# Rezultati glede na spol anketirancev

Spol je bil v raziskavi iz leta 2003 pomembna kategorija na nekaterih področjih vedenja anketirancev, zato smo tudi v tokratni raziskavi opazovali odgovore glede na spol pri vprašanjih, kjer smo predvidevali, da bi se lahko pokazale razlike.

## Zadovoljstvo

Pričakovano glede na nacionalne raziskave so fantje precej bolj zadovoljni s svojo zunanostjo in samozavestjo kot dekleta. S svojim videzom je zadovoljnih 54,6 % fantov in le 32,4 % deklet, s samozavestjo pa 64,2 % fantov in 49,3 % deklet. V naši raziskavi pa smo ugotovili še eno odstopanje glede na spol: z življenjem nasploh je zadovoljnih 80,0 % fantov in le 62,7 % deklet.

## Odnos s starši

Glede odnosa s starši so se med spoloma večje razlike pokazale le pri nekaterih vprašanjih.

Da jih imajo starši zelo radi, je odgovorilo 86,1 % fantov in 85,0 % deklet.

Zelo malo časa preživi s svojo družino 9,0 % fantov in 17,3 % deklet.

Staršev se boji 0,4 % fantov in 1,8 % deklet.

Doma se ne počuti dobro enak odstotek fantov in deklet.

Da jih starši preveč nadzorujejo, občuti 11,8 % fantov in 15,2 % deklet.

Za njihovo šolsko delo se ne zanima 2,7 % staršev fantov in 2,1 % staršev deklet.

Spodbudo in podporo staršev doživlja 77,3 % fantov in 80,4 % deklet.

V težavah se lahko na starše obrne 70,9 % fantov in 73,2 % deklet.

Z mamo se zelo dobro razume 65,9 % fantov in 64,1 % deklet.

S trditvijo, da se zelo dobro razumejo z očetom, se strinja 62,5 % fantov in 51,3 % deklet.

Opazna odstopanja v odnosu s starši glede na spol so pri odgovoru o tem, da družina preživi skupaj zelo malo časa in pri odnosu z očetom. Kar 8,3 % deklet več izjavlja, da preživijo v družini skupaj zelo malo časa in kar 11,2 % deklet manj kot fantov doživlja odnos z očetom kot dober.

## Izkušnje z drogami

V naši raziskavi smo ugotovili, da dekleta in fantje podobno pogosto posegajo po različnih substancah, razlike med spoloma so se pokazale le pri nekaterih.

Kadi nekaj več deklet kot fantov: včasih kadi 14,8 % fantov in 19,2 % deklet, redno pa 12,3 % fantov in 14,4 % deklet.

Pri uživanju alkohola ni bistvenih razlik, le med rednimi uživalci je nekaj več fantov, in sicer 15, kar pomeni 3,4 %, in 5 deklet, kar pomeni 1,3 %.

Pri eksperimentiranju s plinom in vdihovanjem hlapov lepila ni razlik, prav tako ne pri pomirjevalih.

Energijske napitke redno uživa nekaj več fantov (15,6 %) kot deklet (9,6 %).

Sredstva za povečevanje športnih uspehov so bolj priljubljena med fanti: enkrat jih je poskusilo 19, včasih jih uživa 6 in redno 5 fantov. 8 deklet jih je poskusilo enkrat, 1 dekle jih uživa včasih, nobeno pa redno.

Glede kajenja marihuane so odstotki pri poskušanju in občasnem kajenju pri fantih in dekletih podobni, le med rednimi uživalci so 4 fantje, deklet pa ni.

Pri izkušnjah z amfetamini so podatki naslednji: enkrat jih je poskusilo 5 fantov in 3 dekleta, včasih jih uživajo 2 fanta in 4 dekleta, redno pa 1 fant in nobeno dekle.

Kokain so enkrat poskusili 5 fantov in 4 dekleta, včasih ga uživa 1 dekle in redno 1 fant.

Heroin so enkrat poskusili 1 fant in 2 dekleti, včasih ga uživa 1 dekle in redno 1 fant.

Ekstazi so enkrat poskusili 1 fant in 2 dekleti, včasih ga uživajo 2 fanta in 2 dekleti, redno pa 1 fant.

LSD so doslej poskusili 2 fanta in 3 dekleta, včasih ga uživa 1 fant in redno prav tako 1 fant.

## Dostopnost drog

Dostopnost do cigaret, alkohola, pomirjeval in energijskih napitkov je pri fantih in dekletih podobna, pri dostopnosti do nedovoljenih drog pa prednjačijo fantje. Marihuano lahko brez težav kupi 5,9 % fantov in 4,0 % deklet.

Dostop do heroina ima 12 fantov, od tega 8, če se potrudijo, in 4 brez težav. Heroin lahko z nekaj truda dobi 6 deklet in brez težav 3.

Kokain lahko z nekaj truda priskrbi 6 fantov in 8 brez težav, med dekleti pa je 9 takih, ki lahko isto substanco kupijo z nekaj truda.

Do amfetaminov lahko pride 13 fantov, 6 z nekaj truda in 7 brez težav, in 9 deklet, od teh 7 z nekaj truda in 2 brez težav.

Ekstazi lahko priskrbi 6 fantov z nekaj truda in 6 brez težav, med dekleti pa jih lahko 5 kupi isto snov z nekaj truda in 2 brez težav.

Dostop do LSD-ja ima 5 fantov z nekaj truda in 5 brez težav ter 4 dekleta, če se potrudijo.

Pri športnih poživilih je interes fantov pričakovano višji kot pri dekletih: 38 ali 8,7 % fantov jih lahko kupi z nekaj truda in 27 ali 6,2 % brez težav, med dekleti pa jih lahko z nekaj truda te substance kupi 15 ali 4,0 % in brez težav 3 ali 0,3 %.

## Droge v zadnjem mesecu

Odstotek anketirancev, ki so v zadnjem mesecu poskusili eno ali več drog, je pri fantih in dekletih praktično enak: nobene droge ni zaužilo 40,0 % fantov in 41,4 % deklet. Razlike glede na spol so se pokazale pri posameznih drogah.

V zadnjem mesecu je cigarete kadilo 25,6 % fantov in 34,9 % deklet.

Alkohol je zaužilo 46,1 % fantov in 47,5 % deklet.

Hlape lepila je vdihovalo 1,6 % fantov in 2,4 % deklet.

Energijske napitke je zaužilo 38,2 % fantov in 27,6 % deklet.

Marihuano je kadilo 4,2 % fantov in 2,6 % deklet.

Pomirjevala so jemali 1 fant in 3 dekleta.

Športna poživila je zaužilo 14 fantov ali 3,2 % in 1 dekle.

Amfetamine so zaužili 1 fant in 3 dekleta.

Kokaina in LSD-ja v zadnjem mesecu ni zaužil nihče od anketirancev.

Heroin in ekstazi sta zaužila 1 fant in 1 dekle.

Razlike so torej opazne predvsem pri kajenju, kjer prednjačijo dekleta, in pri energijskih napitkih ter športnih poživilih, kjer prednjačijo fantje.

## Doživljanje pijanosti

Pijanosti še nikoli ni doživelo 35,2 % fantov in 39,7 % deklet. Enkrat je pijanost izkusilo 16,8 % fantov in 19,6 % deklet, nekajkrat pa 31,5 % fantov in 32,2 % deklet.

Pogostejše izkušnje z alkoholno omamo ima 71 fantov in 31 deklet. Enkrat na mesec se opija 30 fantov ali 6,9 % in 26 deklet ali 6,9 %. Enkrat na teden doživi pijanost 33 fantov ali 7,6 % in 3 dekleta ali 0,8 %. Več kot enkrat na teden doživlja posledice prekomernega uživanja alkohola 8 fantov ali 1,8 % in 2 dekleti ali 0,5 %.

Glede prostorov, kjer so doživeli alkoholni opoj, ni velikih razlik glede na spol. Doma se je že opilo 14,1 % fantov in 11,0 % deklet, pri sorodnikih 10,6 % fantov in 8,3 % deklet, v parku ali na ulici 25,0 % fantov in 22,0 % deklet, v lokalu pa 34,0 % fantov in 29,8 % deklet.

Razlike med spoloma so opazne le pri skupini rednih uživalcev alkohola, ki gredo čez mejo vsaj enkrat tedensko. Med temi je več fantov, sicer pa dekleta pri izkušnjah z opijanjem nasploh ne zaostajajo za fanti.

## Ponudba nedovoljenih drog

Še nihče ni ponudil nedovoljenih drog 78,6 % fantov in 82,5 % deklet. Med spoloma ni opaznih razlik glede tega, če jim je drogo ponudil prijatelj ali sošolec, kaže pa, da preprodajalci pogosteje pristopajo k fantom (8,3 %) kot k dekletom (4,6 %). Glede prostorov, kjer so se anketiranci srečali z nedovoljenimi drogami, ni opaznih razlik glede na spol.

## Informiranost o drogah

Da dovolj vedo o drogah in njihovih učinkih, meni 66,9 % fantov in 64,0 % deklet.

Če povzamemo le odstopanja glede na spol, ugotavljamo:

- več deklet kot fantov je nezadovoljnih s svojim videzom, samozavestjo in življenjem nasploh,
- manj deklet kot fantov ima zelo dober odnos s svojim očetom,
- več fantov kot deklet prihaja v stik s prepovedanimi drogami,
- med rednimi uživalci prepovedanih drog deklet ni,
- cigarete kadi več deklet kot fantov,
- več fantov kot deklet se opije enkrat tedensko ali pogosteje.

## Rezultati glede na kraj bivanja

Pri tej kategoriji moramo upoštevati, da so v raziskavi sodelovali osnovnošolci samo iz Mestne občine Ptuj in srednješolci, ki prihajajo iz celotnega zaledja, se pravi poleg Mestne občine Ptuj z območja 15 drugih občin na območju Upravne enote Ptuj. Rezultati glede na kraj bivanja tako dajejo nekoliko drugačno sliko, kot če bi v celoti anketirali populacijo enakomerno glede na kraj

bivanja, zato jih moramo obravnavati s pridržkom. Pri nekaterih vprašanjih je bilo treba zato ločiti odgovore osnovnošolcev in srednješolcev, da smo dobili realno podobo stanja. Ob tem je treba dodati, da tudi nekateri osnovnošolci niso iz Mestne občine Ptuj, ampak iz okoliških občin.

## Zadovoljstvo

Glede učnega uspeha je zadovoljstvo višje med anketiranci iz MO Ptuj, kar je razumljiva posledica v prejšnjem odstavku opisane okoliščine glede vzorca, saj so tudi ocene v osnovni šoli navadno višje kot v srednji.

S svojim učnim uspehom je tako zadovoljnih 55,1 % anketirancev iz MO Ptuj in 44,5 % anketirancev iz drugih občin.

Pri zadovoljstvu z lastnim videzom, odnosi s prijatelji in priljubljenostjo v razredu ni opaznejših razlik med enimi in drugimi.

Zanimiv podatek je, da je s svojim materialnim položajem zadovoljnih precej več mladih iz mesta (72,6 %) kot pa iz okolice (55,4 %).

Zanimiva razlika je tudi pri prostem času, s katerim je nezadovoljnih le 1,9 % mladih iz mesta, iz okolice pa 6,2 %.

S svojo samozavestjo je nezadovoljnih 3,7 % anketirancev iz mesta in 7,0 % anketirancev iz okolice.

Razlika se kaže tudi pri nezadovoljstvu anketirancev z življenjem nasploh: iz mesta je takih 2,8 %, iz okolice pa 5,3 %.

## Odnos s starši

Na odgovore pri tem vprašanju je prav tako vplivala starostna struktura anketirancev, saj so osnovnošolci praviloma tesneje povezani s starši kot srednješolci, njihov delež pa je vplival na celoten rezultat pri tem vprašanju. Pri odgovorih anketirancev iz mesta se zato v celotnem zbiru podatkov odraža nekoliko večja podpora staršev kot pri odgovorih anketirancev iz okolice. Da bi se izognili napačni interpretaciji, smo ločili podatke za osnovnošolce in srednješolce.

Da jih imajo starši zelo radi, trdi 82,4 % anketiranih srednješolcev iz mesta in 79,2 % iz okolice.

Pri odgovorih o tem, da preživijo skupaj zelo malo časa, da se doma ne počutijo dobro in da se na starše lahko obrnejo v težavah, ni opaznih razlik glede na kraj bivanja.

Da jih starši preveč nadzorujejo, meni 11,6 % anketiranih srednješolcev iz mesta in 13,8 % iz okolice.

Da se starši ne zanimajo za njihovo šolsko delo, trdijo 4 anketirani srednješolci iz mesta in 8 iz okolice.

Da jih starši spodbujajo in podpirajo, meni 77,3 % anketiranih srednješolcev iz mesta in 73,3 % iz okolice.

Odgovori obeh skupin so izenačeni glede dobrega odnosa z mamo, glede odnosa z očetom pa je zelo zadovoljnih 48,9 % anketiranih srednješolcev iz mesta in 51,6 % iz okolice.

## Izkušnje z drogami

Ker v nadaljevanju podrobno obravnavamo odgovore glede na leto šolanja, smo podatke pri tem vprašanju pustili urejene samo glede na kraj bivanja.

Doslej še ni kadilo 40,9 % anketirancev iz mesta in 24,5 % anketirancev iz okolice, včasih kadi 13,0 % anketirancev iz mesta in 21,5 % iz okolice, redno pa 10,8 % anketirancev iz mesta in 16,5 % iz okolice.

Alkohola še ni poskusilo 19,8 % anketirancev iz mesta in 7,1 % iz okolice. Enkrat ga je uživalo 30,0 % anketirancev iz mesta in 19,2 % iz okolice, včasih ga uživa 48,3 % anketirancev iz mesta in 70,1 % iz okolice, redno pa 1,7 % anketirancev iz mesta in 3,5 % iz okolice.

Mladih, ki so enkrat poskusili vdihavati hlape plina ali lepila, je v mestu 13,8 %, v okolici pa 18,9 %. Včasih to počne 5 anketirancev iz mesta in 9 iz okolice, redno pa po 2 tako iz mesta kot iz okolice.

Pri uživanju energijskih pijač in sredstev za doseganje boljših športnih dosežkov ni opaznih razlik med obema skupinama.

Pomirjevala občasno uživa 6 mladih iz mesta in 5 iz okolice, redno pa 1 anketiranec iz mesta.

Glede kajenja marihuane med mestom in okolico ni bistvene razlike.

Amfetamine je enkrat poskusilo 5 mladih iz mesta in 3 iz okolice, včasih jih uživajo 3 anketiranci iz mesta in 2 iz okolice, redno pa 1 anketiranec iz okolice.

5 anketirancev iz mesta je enkrat poskusilo kokain, prav tako 3 mladi iz okolice, pri čemer je med slednjimi tudi 1 občasni in 1 redni uživalec kokaina.

Med anketiranci iz mesta ima le 1 izkušnjo poskušanja heroina, med mladimi iz okolice pa so 3, ki imajo z njim različne izkušnje: 1 ga je poskusil le enkrat, 1 ga uživa občasno in 1 ga uživa redno.

Ekstazi sta 2 anketiranca iz mesta poskusila le enkrat, 4 pa ga zaužijejo včasih. Med mladimi iz okolice ga je 1 zaužil le enkrat, 1 pa ga uživa redno.

2 anketiranca iz mesta sta že poskusila LSD, prav tako 2 anketiranca iz okolice, 1 iz okolice pa ga uživa redno.

## Dostopnost drog

Starostna struktura je tudi pri tem vprašanju vplivala na odgovore, saj so srednješolci že precej samostojnejši kot osnovnošolci, zato smo sklenili posebej primerjati samo odgovore srednješolcev glede na kraj bivanja. Obravnavali smo samo kategorijo »lahko kupim brez težav«, saj je najbolj zgovorna.

Cigarete brez težav kupi 47,0 % anketiranih srednješolcev iz mesta in 32,4 % iz okolice, pa tudi 14,2 % osnovnošolcev.

Alkohol lahko brez težav kupi 38,9 % anketiranih srednješolcev iz mesta in 35,1 % iz okolice ter 12,4 % osnovnošolcev.

Energijski napitki so približno enako dostopni obema skupinama.

Marihuano zlahka kupi 11,0 % anketiranih srednješolcev iz mesta in 5,6 % iz okolice, pa tudi 8 osnovnošolcev.

Do heroina lahko brez težav pride 1 osnovnošolec, 1 srednješolec iz mesta in 4 iz okolice, do kokaina pa 2 osnovnošolca, 4 srednješolci iz mesta in 2 iz okolice.

Amfetamini so lahko dostopni za 5 srednješolcev iz mesta in za 2 iz okolice ter za 2 osnovnošolca.

Do ekstazija lahko brez težav pridejo 4 srednješolci iz mesta in 2 iz okolice, pa tudi 2 osnovnošolca.

LSD je lahko dostopen 1 srednješolcu iz mesta in 2 iz okolice ter 2 osnovnošolcema.

Športna poživila lahko brez težav dobi 8 srednješolcev iz mesta in 15 iz okolice, pa tudi 5 osnovnošolcev.

Zanimiva je različna dostopnost srednješolcev do cigaret glede na kraj bivanja, pri čemer lahko samo ugibamo, ali gre za dejansko različno dostopnost v različnih krajih zaradi različne doslednosti trgovcev pri spoštovanju zakonodaje ali zgolj za večji občutek kontrole pri anketirancih iz manjših okoliških krajev.

## Droge v zadnjem mesecu

V zadnjem mesecu ni nobene droge poskusilo 47,0 % anketirancev iz mesta in 32,7 % iz okolice.

Cigarete je v zadnjem mesecu kadilo 26,5 % anketirancev iz mesta in 34,8 % iz okolice.

Alkohol je zaužilo 40,3 % anketirancev iz mesta in 55,6 % iz okolice.

Hlape lepila ali plina je v zadnjem mesecu vdihovalo 2,2 % anketirancev iz mesta in 1,7 % iz okolice.

Energijske napitke je pilo 31,3 % mladih iz mesta in 36,6 % iz okolice.

Marihuano je v zadnjem mesecu kadilo 3,3 % mladih iz mesta in 3,8 % mladih iz okolice.

Pomirjevala sta zaužila 2 anketiranca iz mesta in 2 iz okolice, prav tako amfetamine.

Športna poživila je jemalo 6 mladih iz mesta in 8 iz okolice.

Heroin sta v zadnjem mesecu zaužila 2 anketiranca iz okolice, ekstazi pa 2 iz mesta.

Če upoštevamo samo odgovore srednješolcev, pa se slika spremeni: nobene droge ni v zadnjem mesecu zaužilo 25,7 % srednješolcev iz mesta in 30,0 % iz okolice.

Cigarete je kadilo 44,1 % srednješolcev iz mesta in 36,6 % iz okolice.

Alkohol je zaužilo 66,1 % anketiranih srednješolcev iz mesta in 59,6 % iz okolice.

Pri ostalih odgovorih glede na kraj bivanja ni bilo velikih razlik, pri čemer ugotavljamo, da je bil v mesecu pred anketiranjem heroin nekoliko bolj prisoten med anketiranci iz okolice, ekstazi pa med anketiranci iz mesta.

## Doživljanje pijanosti

47,6 % anketirancev iz mesta še nikoli ni doživelo pijanosti, prav tako ne 23,0 % anketirancev iz okolice. Če rezultate razvrstimo glede na vrsto šole, vidimo, da je med srednješolci iz mesta 16,9 % takih, ki še niso bili opiti, med srednješolci iz okolice pa 19,2 %.

Pozornost smo posvetili odgovorom, ki opisujejo uživanje alkohola v rednih časovnih obdobjih.

Enkrat mesečno se opije 22 srednješolcev iz mesta in 23 iz drugih občin, enkrat tedensko 11 srednješolcev iz mesta in 17 iz okolice, večkrat na teden pa 5 srednješolcev iz mesta in 4 iz okolice.

Med osnovnošolci jih je enkrat mesečno opitih 10, od tega 8 iz mesta in 2 iz okolice. Enkrat tedensko se opijejo 3 osnovnošolci iz mesta in več kot enkrat na teden 1 osnovnošolec iz mesta.

## Ponudba nedovoljenih drog

Odgovori o tem, če so se že kdaj srečali s ponudbo nedovoljene droge, so porazdeljeni dokaj enakomerno glede na kraj bivanja, kar je glede na strukturo anketirancev presenetljivo. To pomeni, da osnovnošolci in srednješolci iz mesta skupaj prihajajo z nedovoljenimi drogami v stik enako ali skoraj enako pogosto kot srednješolci iz okolice.

Še nikoli ni prišlo v stik s ponudniki nedovoljenih drog 82,1 % anketirancev iz mesta in 77,4 % iz okolice.

Prijatelji so ponudili drogo 10,8 % mladim iz mesta in 15,4 % iz okolice, sošolci pa 2,9 % mladim iz mesta in 2,0 % iz okolice.

Preprodajalci so bili ponudniki drog za obe skupini v istem odstotku, to je 6,8 %, drugi ponudniki pa so stopili v stik s 7 anketiranci iz mesta in 3 iz okolice.

Z nedovoljenimi drogami je prišlo v stik v šoli 6 anketirancev iz mesta in 8 iz okolice, pri čemer preseneča podatek, da so vsi anketiranci iz okolice srednješolci, iz mesta pa sta srednješolca samo 2. 4 osnovnošolci iz mesta, 2 učenca osmega in 2 učenca devetega razreda, so prišli v stik z nedovoljenimi drogami v šoli.

V bližini šole so nedovoljene droge ponudili 22 oz. 5,0 % anketirancem iz mesta in 18 ali 5,4 % iz okolice. Med anketiranci iz mesta je 13 srednješolcev in 9 osnovnošolcev.

V lokalni je prišlo v stik z nedovoljenimi drogami domala enak odstotek mladih iz obeh skupin (15 ali 3,4 % iz mesta in 11 ali 3,3 % iz okolice), pri čemer so med mladimi iz mesta 4 osnovnošolci.

V parku se je z nedovoljeno drogo srečalo 51 ali 11,6 % anketirancev iz mesta in 44 ali 13,2 % iz okolice, med njimi je 23 osnovnošolcev iz mesta in 1 osnovnošolec iz okolice.

Na domači zabavi je prišlo v stik z nedovoljeno drogo 14 (3,2 %) anketirancev iz mesta, od tega 6 osnovnošolcev, in 18 (5,4 %) iz okolice, od tega 1 osnovnošolec.

Druge okoliščine navajata 2 anketiranca iz mesta in 6 iz okolice.

Odgovori kažejo na vstopanje nedovoljenih drog med osnovnošolce, ne izpostavljajo pa večje ogroženosti glede nedovoljenih drog glede na kraj bivanja.

## Informiranost o drogah

Da vedo dovolj o drogah in njihovih učinkih, meni 66,4 % mladih iz mesta in 64,3 % iz okolice.

Glede na kraj bivanja lahko ugotovimo:

- heroin je že zaužilo več mladih iz okolice kot iz mesta,
- hlape plina ali lepila je že inhaliralo več mladih iz okolice kot iz mesta,



- med anketiranimi mladimi iz mesta ni rednih uživalcev amfetaminov, heroina, kokaina, ekstazija in LSD-ja,
- cigarete, alkohol, marihuana, kokain, amfetamini, ekstazi in LSD so nekoliko bolj dostopni anketirancem iz mesta, heroin pa anketirancem iz okolice, vendar med obojimi pri dostopnosti ni velikih razlik,
- anketirani srednješolci iz mesta so v mesecu pred raziskavo pogosteje uživali alkohol in kadili cigarete v primerjavi z vrstniki iz okolice,
- v mesecu pred raziskavo je več mladih iz okolice kot njihovih vrstnikov iz mesta zaužilo heroin, več mladih iz mesta pa ekstazi,
- pri 12 osnovnošolcih iz mesta je opazno redno opijanje, pri srednješolcih pa na tem področju ni velikih razlik glede na kraj bivanja,
- v šoli se je z nedovoljeno drogo doslej srečalo 14 anketirancev, od tega 8 srednješolcev iz okolice, 2 srednješolca iz mesta in 4 osnovnošolci iz mesta,
- v bližini šole je prišlo v stik z nedovoljeno drogo 40 anketirancev, od tega 18 srednješolcev iz okolice, 13 srednješolcev iz mesta in 9 osnovnošolcev iz mesta.

## Rezultati glede na vrsto srednješolskega programa

Morebitne povezave med vedenjem mladostnikov in vrsto srednješolskega programa, ki ga obiskujejo, smo preverjali le pri nekaterih vprašanjih.

### Zadovoljstvo

Vrsta srednješolskega programa ne vpliva pomembno na zadovoljstvo anketirancev. Nekoliko se razlikujejo programi le na področju zadovoljstva z materialnim položajem, kjer večje zadovoljstvo izražajo dijaki gimnazijskih in srednješolskih programov kot dijaki poklicnih in nižjih poklicnih, in na

področju prostega časa, s katerim so nekoliko bolj zadovoljni dijaki poklicnih in nižjih poklicnih programov kot dijaki srednjih in gimnazijskih programov. Obe odstopanji sta pričakovani, nekoliko pa preseneča odstopanje na področju priljubljenosti v razredu: dijaki nižjih poklicnih in poklicnih programov so manj zadovoljni s počutjem v razredu kot dijaki srednjih in gimnazijskih programov. Odstopanje kažejo tudi odgovori glede zadovoljstva s samozavestjo, pri čemer so z njo bolj zadovoljni dijaki nižjih poklicnih in poklicnih programov v primerjavi z dijaki, ki obiskujejo srednje in gimnazijske programe.

### Izkušnje z drogami

Cigarete so pogosteje prisotne med dijaki v nižjih poklicnih in poklicnih programih kot v srednjih in gimnazijskih: med nižjimi poklicnimi programi je 37,5 % rednih kadilcev, med poklicnimi jih je 32,7 %, med srednjimi 15,4 % in med gimnazijskimi 17,0 %.

Alkohol občasno uživa 37,5 % dijakov v nižjih poklicnih programih, 73,5 % dijakov v poklicnih programih, 72,9 % dijakov v srednjih programih in 80,6 % dijakov v gimnazijskih programih, redno pa 4 dijaki (3,4 %) v poklicnih, 6 dijakov (4,0 %) v srednjih in 6 dijakov (3,4 %) v gimnazijskih programih.

Inhaliranje hlapov plina ali lepila in pitje energijskih pijač je v različnih programih prisotno v podobnem obsegu.

Pomirjeval ne uživajo dijaki v nižjih poklicnih programih, v ostalih programih so prisotna podobno, enako je s sredstvi za povečevanje športnih uspehov.

Marihuano občasno uživa 9 ali 7,7 % dijakov iz poklicnih programov, 7 ali 4,7 % iz srednjih in 13 ali 7,4 % iz gimnazijskih, dijakov iz nižjih poklicnih programov pa med občasnimi uživalci ni. Redno jo uživa 1 dijak iz gimnazijskega programa.

Dijaki nižjih poklicnih programov ne uživajo nobene od naslednjih drog, medtem ko je med dijaki ostalih programov manjša skupina občasnih in rednih uživalcev.

Amfetamine občasno uživajo 3 dijaki iz poklicnih programov in 2 iz srednjih, redno pa 1 dijak iz poklicnega programa.

Kokain včasih zaužije 1 dijak iz srednjega programa, redno pa ga uživa 1 dijak iz poklicnega programa.



Heroin občasno uživa 1 dijak srednjega programa, 1 dijak iz poklicnega programa pa redno.

Ekstazi občasno vzameta 2 dijaka iz poklicnega programa, 1 dijak iz srednjega in 1 iz gimnazijskega programa, redno pa ga uživa 1 dijak iz poklicnega programa.

LSD občasno vzame 1 dijak poklicnega programa, 1 pa ga jemlje redno.

## Droge v zadnjem mesecu

Nobene droge ni v zadnjem mesecu poskusilo 50,0 % dijakov nižjih poklicnih programov, 26,0 % dijakov poklicnih, 27,7 % srednjih in 29,7 % dijakov gimnazijskih programov.

Cigarete je kadilo 50 % dijakov nižjih poklicnih programov, 46,0 % dijakov poklicnih, 41,2 % dijakov srednjih in 32,0 % gimnazijskih programov.

Alkoholne pijače je zaužilo 37,5 % dijakov nižjih poklicnih, 61,7 % dijakov poklicnih, 60,1 % dijakov srednjih in 62,2 % dijakov gimnazijskih programov.

Hlape lepila oziroma plina so vdihovali 2 dijaka srednjih in 6 dijakov gimnazijskih programov.

Energijske napitke je uživalo 25,0 % dijakov nižjih poklicnih, 26,0 % dijakov poklicnih, 42,5 % dijakov srednjih in 40,0 % dijakov gimnazijskih programov.

Marihuano je kadilo 9 dijakov poklicnih, 4 dijaki srednjih in 12 dijakov gimnazijskih programov.

Pomirjevala so zaužili 3 dijaki srednjih programov.

Športna poživila je užival 1 dijak nižjega poklicnega, 5 dijakov poklicnih, 1 dijak srednjega in 5 dijakov gimnazijskih programov.

Amfetamine sta zaužila 2 dijaka poklicnih in 2 dijaka srednjih programov.

Heroin je zaužil 1 dijak poklicnih in 1 dijak srednjih programov.

Ekstazi sta zaužila 2 dijaka poklicnih programov.

## Doživljanje pijanosti

Odstotki anketirancev, ki niso še nikoli izkusili opitosti, ki so jo doživeli enkrat ali nekajkrat, so med posameznimi programi zelo podobni, pa tudi odstotki tistih, ki se opijejo več kot enkrat na teden.

Med dijaki, ki se opijejo enkrat na mesec, je 6,8 % takih iz poklicnih programov, 8,1 % iz srednjih in 14,0 % iz gimnazijskih programov, medtem ko jih med dijaki nižjih poklicnih programov ni.

Enkrat tedensko se opije 1 dijak nižjega poklicnega programa, 10,3 % dijakov iz poklicnih programov, 3,4 % dijakov iz srednjih in 6,7 % dijakov iz gimnazijskih programov.

Več kot enkrat tedensko doživi pijanost 2,5 % dijakov iz poklicnih programov, 2,7 % dijakov iz srednjih in 1,1 % iz gimnazijskih programov, med dijaki nižjih poklicnih programov pa takih odgovorov ni.

Glede prostora, kjer so doživeli opitost, med anketiranci iz posameznih programov ni pomembnih razlik.

## Ponudba nedovoljenih drog

Še nihče ni ponudil nedovoljene droge 85,7 % dijakov nižjih poklicnih programov, 71,3 % dijakov poklicnih, 82,8 % dijakov srednjih in 67,9 % dijakov gimnazijskih programov.

Prijatelj je nedovoljeno drogo ponudil 1 dijaku nižjega poklicnega programa, 15,6 % dijakov poklicnih programov, 12,3 % dijakov srednjih in 22,4 % dijakov gimnazijskih programov.

Dijaki nižjih poklicnih programov niso doživeli ponudbe nedovoljene droge od nikogar drugega razen od prijatelja.

Od sošolca je dobilo drogo ponujeno 4,3 % dijakov poklicnih programov, 2,0 % dijakov srednjih in 4,4 % dijakov gimnazijskih programov.

Od preprodajalca je dobilo drogo ponujeno 9,5 % dijakov poklicnih, 6,8 % dijakov srednjih in 8,9 % dijakov gimnazijskih programov.

Da jim je drogo ponudil nekdo drug, navaja 6 oz. 3,3 % dijakov gimnazijskih programov.

V šoli se je z drogo srečalo 6 oz. 5,3 % dijakov poklicnih programov, 2 dijaka srednjih in 2 gimnazijskih programov.

V bližini šole je dobilo ponudbo droge 8,9 % dijakov poklicnih, 4,1 % dijakov srednjih in 8,4 % dijakov gimnazijskih programov.

V lokalu je doživelo ponudbo drog 6,2 % dijakov poklicnih programov, 1,3 % dijakov srednjih in 7,9 % dijakov gimnazijskih programov.

Na ulici ali v parku je nedovoljeno drogo dobilo ponujeno 13,4 % dijakov poklicnih, 10,4 % dijakov srednjih in 22,0 % dijakov gimnazijskih programov.

Na domači zabavi je prišlo v stik z nedovoljeno drogo 8,9 % dijakov poklicnih, 3,4 % dijakov srednjih in 5,6 % dijakov gimnazijskih programov.

## Informiranost o drogah

50,0 % dijakov nižjih poklicnih programov meni, da ve dovolj o drogah in njihovih učinkih, enako pa misli tudi 63,7 % njihovih vrstnikov v poklicnih, 75,1 % v srednjih in 73,4 % v gimnazijskih programih.

Značilnosti anketirane populacije glede na vrsto srednješolskega programa so:

- cigarete kadi več dijakov nižjih poklicnih in poklicnih programov kot srednjih in gimnazijskih,
- alkohol najpogosteje uživajo dijaki gimnazijskih programov, vendar niso v večini pri pogostejših popivanjih,
- dijaki nižjih poklicnih programov ne uživajo marihuane, amfetaminov, kokaina, heroina, ekstazija, LSD-ja,
- od prepovedanih drog sta med dijaki gimnazijskih programov prisotna ekstazi in marihuana,
- med uživalci prepovedanih drog je v anketirani populaciji največ dijakov poklicnih in srednjih programov,
- dijaki gimnazijskih programov prihajajo najpogosteje v stik s prepovedanimi drogami, a jih uživajo redko.

## Rezultati glede na razred oziroma letnik

Zaradi predvidevanja, da se starostna meja uživanja različnih drog vse bolj niža, smo še posebej pozorno obravnavali rezultate glede na razred oziroma letnik šolanja.

### Zadovoljstvo

Učenci osnovnih šol so s svojim šolskim uspehom zadovoljni bolj kot srednješolci, kar je razumljivo, saj so tudi šolske ocene v osnovnih šolah v povprečju višje kot v srednjih.

Zadovoljstvo s telesnim videzom skoraj enakomerno upada z leti šolanja. V sedmem razredu je z njim zadovoljnih 54,7 % anketirancev, v osmem 46,7 %, v devetem 47,4 %, v prvem letniku srednje šole 39,2 % in v drugem 41,6 %.

Podobno gibanje je opaziti glede materialnega položaja anketirancev. Z njim je zadovoljnih 85,0 % anketirancev iz sedmega razreda, 80,0 % iz osmega razreda, 66,9 % iz devetega razreda, 57,4 % iz prvega in 54,3 % iz drugega letnika srednjih šol.

Med osnovnošolci ni nikogar, ki bi bil nezadovoljen s svojimi odnosi s prijatelji.

S prostim časom so pričakovano nekoliko bolj zadovoljni osnovnošolci kot srednješolci.

Glede zadovoljstva s priljubljenostjo v razredu ni opaznih razlik med generacijami.

Zadovoljstvo s samozavestjo upada iz leta v leto. Sedmošolci so z njo zadovoljni v 67,8 %, osmošolci v 59,0 %, devetošolci v 57,2 %, dijaki prvih letnikov v 56,7 % in dijaki drugih letnikov v 50,7 %.

Isti pojav opazimo pri zadovoljstvu z življenjem nasploh, le da je upadanje še izrazitejše. V sedmem razredu je med anketiranci z življenjem zadovoljnih 83,4 % anketirancev, v osmem 77,8 %, v devetem 71,8 %, v prvih letnikih srednjih šol 63,7 % in v drugih letnikih 58,8 % anketirancev.

Prav ta del rezultatov nam daje veliko možnosti za delo z mladimi, saj odraža procese, skozi katere gredo mladi v času odraščanja tako v šoli kot v osebnem življenju in nas opozarja na ranljiva področja šolajočih se generacij.

## Odnos s starši

Osamosvajanje in rahljanje vezi s starši je izjemno pomemben del odraščanja. Pričakovali smo, da bodo odgovori anketirancev pokazali vse večjo avtonomnost generacij v odnosu do staršev glede na leto šolanja oziroma starost.

Občutek, da jih imajo starši zelo radi, ima 95,6 % sedmošolcev, 90,9 % osmošolcev, 90,6 % devetošolcev, 79,3 % dijakov prvih in 81,8 % dijakov drugih letnikov srednjih šol.

Da preživijo v družini skupaj zelo malo časa, trdi 6,9 % sedmošolcev, pri ostalih generacijah pa se odstotek giblje okoli 13 in 14 %.

Strah pred starši je prisoten le pri posameznikih in ni odvisen od starosti anketirancev: bojazen do njih čutita 2 osmošolca, 1 devetošolec, 5 dijakov prvega in 1 dijak drugega letnika.

Odstotki tistih, ki se doma ne počutijo dobro, se med generacijami razlikujejo, vendar ne rasejo ali upadajo s starostjo anketirancev.

Da jih starši preveč nadzorujejo, meni 8,7 % sedmošolcev, 12,3 % osmošolcev, 22,0 % devetošolcev, 13,3 % dijakov prvih in 12,1 % dijakov drugih letnikov srednjih šol.

Nezanimanje staršev za šolsko delo otrok je prisotno le v posameznih odgovorih: med sedmošolci ga čuti le 1 od anketirancev, med osmošolci 2, med devetošolci 5, med srednješolci pa 6 dijakov prvih in 6 dijakov drugih letnikov.

Zanimivi so odgovori glede spodbude in podpore staršev. Doživlja jo 86,1 % sedmošolcev, 84,4 % osmošolcev, 83,0 % devetošolcev, 73,6 % dijakov prvih in 74,7 % dijakov drugih letnikov.

Na starše se v težavah lahko obrne 86,1 % sedmošolcev, 82,7 % osmošolcev, 71,1 % devetošolcev, 66,0 % dijakov prvih in 65,1 % dijakov drugih letnikov srednjih šol.

Z mamo se zelo dobro razume 85,2 % sedmošolcev, 68,8 % osmošolcev, 70,3 % devetošolcev, 55,7 % dijakov prvih in 59,6 % dijakov drugih letnikov.

Zelo dober odnos z očetom ima 80,0 % sedmošolcev, 66,4 % osmošolcev, 51,7 % devetošolcev, 51,1 % dijakov prvih in 50,0 % dijakov drugih letnikov.

Podatki izpričujejo upadanje občutka anketirancev o podpori pri starših z leti odraščanja, kar je naraven in pričakovan proces. Izzivalni so nekateri padci pri posameznih odgovorih, na primer pri trditvi, da se lahko v težavah obrnejo na starše. Opazno manj srednješolcev kot osnovnošolcev tudi izraža zadovoljstvo s kakovostjo odnosa z mamo in z očetom. Vsekakor je sprememba vloge staršev v dobi odraščanja potrebna, vendar je bistveno, da se zgodi na za mladostnika varen, neogrožajoč način.

Lahko trdimo, da je umik staršev za mladostnikovo osamosvajanje pomemben, odločilen pa je način, kako se to zgodi. Morda nas lahko prav to vodi k izvajanju programov za starše mladostnikov, saj iskanje uspešnih starševskih strategij pri ukvarjanju z najstniki nikakor ni preprosto.

## Izkušnje z drogami

Rezultate pri dosedanjih izkušnjah z drogami glede na leto šolanja oziroma starost predstavljamo zelo podrobno, saj lahko iz njih razberemo primeren čas za izvajanje preventivnih ukrepov na področju drog v šolah.

## Cigareti

Cigaret doslej še nikoli ni poskusilo kaditi 67,8 % učencev sedmega razreda, 50,8 % učencev osmega, 34,7 % devetega razreda ter 22,4 % dijakov prvega in 18,6 % dijakov drugega letnika.

Enkrat je kadilo 30,4 % učencev sedmega razreda, 35,2 % učencev osmega in 40,6 % učencev devetega razreda ter 37,0 % dijakov prvega in 35,8 % dijakov drugega letnika.

Občasno kadita 2 sedmošolca, 11,4 % osmošolcev, 16,1 % devetošolcev, 18,5 % dijakov prvega in 26,2 % dijakov drugega letnika.

Med anketiranimi sedmošolci rednih kadilcev ni, mednje pa se prištevajo 3 osmošolci, 8,4 % devetošolcev, 22,0 % dijakov prvega in 19,2 % dijakov drugega letnika.

Če združimo podatke za vse osnovnošolce in za vse srednješolce, ugotovimo, da je med osnovnošolci 9,3 % občasnih kadilcev in 3,6 % rednih, med srednješolci pa 22,3 % občasnih in 20,7 % rednih kadilcev.

## Alkohol

Alkoholnih pijač še ni uživalo 46,5 % učencev sedmega razreda, 19,1 % učencev osmega in 11,0 % učencev devetega razreda, pa tudi 5,4 % dijakov prvega in 6,5 % dijakov drugega letnika.

Enkrat je alkohol uživalo 39,4 % učencev sedmega razreda, 50,0 % učencev osmega in 29,6 % učencev devetega razreda ter 20,4 % dijakov prvega in 8,5 % dijakov drugega letnika.

Občasno uživa alkoholne pijače 14,0 % učencev sedmega razreda, 29,1 % učencev osmega in 57,6 % učencev devetega razreda ter 70,2 % dijakov prvega in 81,8 % dijakov drugega letnika.

Alkohol redno uživata 2 osmošolca in 2 devetošolca, 10 dijakov prvega in 6 dijakov drugega letnika.

Med vsemi osnovnošolci je 33,8 % občasnih in 1,1 % rednih uživalcev alkohola, med vsemi srednješolci pa 75,2 % občasnih in 3,5 % rednih uživalcev.

## Hlapi plina ali lepila

Še nikoli jih ni poskusilo inhalirati 91,1 % učencev sedmega, 88,3 % učencev osmega in 88,0 % učencev devetega razreda ter 76,3 % dijakov prvega in 75,1 % dijakov drugega letnika.

Enkrat je to poskusilo 8,8 % učencev sedmega razreda, 10,8 % učencev osmega in 8,5 % učencev devetega razreda ter 20,5 % dijakov prvega in 22,3 % dijakov drugega letnika.

Včasih inhalirajo 4 devetošolci, 5 dijakov prvega in 5 dijakov drugega letnika.

Redno se na ta način omamlja 1 osmošolec in 3 dijaki prvega letnika.

Med vsemi osnovnošolci jih občasno inhalira 1,1 %, med srednješolci pa 2,2 %.

## Energijske pijače

Še nikoli jih ni poskusilo 27,8 % učencev sedmega razreda, 25,6 % učencev osmega in 9,4 % učencev devetega razreda ter 6,6 % dijakov prvega in 7,1 % dijakov drugega letnika.

Enkrat jih je zaužilo 41,7 % učencev sedmega razreda, 29,7 % učencev osmega in 23,0 % učencev devetega razreda ter 15,1 % dijakov prvega in 15,2 % dijakov drugega letnika.

Občasno jih uživa 27,8 % učencev sedmega razreda, 35,5 % učencev osmega in 50,4 % učencev devetega razreda ter 62,2 % dijakov prvega in 62,9 % dijakov drugega letnika.

Redno energijske napitke uživajo 3 sedmošolci, pa tudi 9,1 % učencev osmega in 17,1 % učencev devetega razreda ter 15,9 % dijakov prvega in 14,7 % dijakov drugega letnika.

Med osnovnošolci jih občasno uživa energijske napitke 37,9 %, redno pa 9,6 %, med vsemi srednješolci pa občasno 62,5 % in redno 15,4 %.

## Pomirjevala

Izkušnje s pomirjevali ima manjše število anketirancev, zato navajamo numerične vrednosti, ne odstotkov.

Pomirjevala so enkrat zaužili 4 sedmošolci, 2 osmošolca, 7 dijakov prvih in 9 dijakov drugih letnikov. Včasih jih jemlje 1 osmošolec, 3 devetošolci, 6 dijakov prvega in 1 dijak drugega letnika, redno pa 1 učenec sedmega razreda.

## Sredstva za povečanje športnih dosežkov

Tudi pri tej substanci gre za manjše število odgovorov, ki jih navajamo v numeričnih vrednostih.

Enkrat so ta sredstva poskusili 4 sedmošolci, 4 osmošolci, 10 dijakov prvega in 9 dijakov drugega letnika.

Včasih jih zaužije 1 devetošolec, 2 dijaka prvega in 4 drugega letnika, redno pa jih uživa 1 osmošolec, 3 dijaki prvega in 1 dijak drugega letnika.

## Marihuana

Doslej sta marihuano enkrat poskusila 2 učenca sedmega in 8 učencev drugega razreda ter 22 oz. 8,5 % dijakov prvega in 26 oz. 13,1 % dijakov drugega letnika.

Občasno jo uživata 2 devetošolca, 14 dijakov prvega in 15 dijakov drugega letnika, redno pa 3 osmošolci in 1 dijak prvega letnika.

Če upoštevamo rezultate za vse srednješolce skupaj, vidimo, da jih občasno kadi marihuano 6,3 %.

## Amfetamini

Amfetaine sta doslej enkrat poskusila 2 osmošolca, 3 dijaki prvega in 3 dijaki drugega letnika.

Včasih jih uživa 5 dijakov prvega in 1 dijak drugega letnika, redno pa 1 dijak drugega letnika.

## Kokain

Enkrat ga je zaužil po 1 učenec sedmega, osmega in devetega razreda, 4 dijaki prvega in 2 dijaka drugega letnika.

Včasih ga uživa 1 dijak drugega letnika in redno prav tako 1 dijak drugega letnika.

## Heroin

Doslej so heroin enkrat poskusili 3 srednješolci, od tega 1 dijak prvega in 2 dijaka drugega letnika.

Občasno ga uživa 1 dijak drugega letnika in redno 1 dijak drugega letnika.

## Ekstazi

To drogo je enkrat zaužil 1 osmošolec in 2 dijaka drugega letnika.

Občasno ga uživajo 4 dijaki prvega letnika in redno 1 dijak drugega letnika.

## LSD

Enkrat sta ga zaužila 2 dijaka prvega in 3 drugega letnika, včasih ga uživa 1 dijak prvega letnika, redno pa 1 dijak drugega letnika.



## Dostopnost drog

Cigarete sploh ne zanimajo 93,7 % anketirancev iz sedmega razreda, 68,0 % iz osmega in 58,9 % iz devetega razreda ter 49,0 % dijakov prvega in 44,9 % dijakov drugega letnika. Če se potrudijo, jih lahko priskrbi 5,3 % učencev sedmega, 13,9 % učencev osmega in 18,8 % učencev devetega razreda ter 16,6 % dijakov prvega in 16,1 % dijakov drugega letnika. Brez težav jih lahko priskrbi 1 učenec sedmega razreda, 18,0 % učencev osmega razreda, 22,2 % učencev devetega razreda, 34,3 % dijakov prvega in 38,8 % dijakov drugega letnika.

Alkohol ne zanima 91,9 % učencev sedmega, 58,2 % učencev osmega, 41,0 % učencev devetega razreda in 30,5 % dijakov prvega ter 21,7 % dijakov drugega letnika. Z nekoliko truda si ga lahko priskrbi 7,1 % učencev sedmega razreda, 29,5 % učencev osmega, 35,9 % učencev devetega razreda, 38,2 % dijakov prvega in 37,8 % dijakov drugega letnika. Brez težav ga lahko kupi 1 učenec sedmega razreda, 12,3 % učencev osmega razreda, 23,0 % učencev devetega razreda, 31,2 % dijakov prvega in 40,4 % dijakov drugega letnika.

Pomirjevala zanimajo le manjši krog anketirancev, navajamo pa le podatke o tistih, ki si jih lahko priskrbijo brez težav: med njimi so 1 učenec osmega razreda, 7 dijakov prvega in 3 dijaki drugega letnika.

Priljubljenost energijskih napitkov narašča z leti šolanja. Da jih sploh ne zanimajo, trdi 66,6 % učencev sedmega razreda, 44,1 % učencev osmega in 31,6 % devetega razreda ter 23,6 % dijakov prvega in 22,9 % dijakov drugega letnika, za ostale so zanimivi in jih kupujejo.

Marihuana ne zanima 99,1 % sedmošolcev, 98,3 % osmošolcev, 90,6 % devetošolcev, 86,4 % dijakov prvega in 82,8 % dijakov drugega letnika. Z nekaj truda jo lahko priskrbi 1 osmošolec, 5 devetošolcev, 8,1 % dijakov prvega in 7,5 % dijakov drugega letnika. Brez težav jo kupi 1 sedmošolec, 1 osmošolec, 6 devetošolcev, 5,4 % dijakov prvega in 9,6 % dijakov drugega letnika.

Heroin zanima oziroma je dostopen ožjemu krogu anketirancev: z nekaj truda si ga lahko priskrbi 1 osmošolec, 4 devetošolci, 5 dijakov prvega in 4 dijaki drugega letnika, brez težav pa ga lahko kupuje 1 sedmošolec, 1 devetošolec, 1 dijak prvega in 4 dijaki drugega letnika.

Tudi kokain je dostopen manjšemu številu anketirancev. Če se potruži, ga lahko priskrbi 1 osmošolec, 3 devetošolci, 7 dijakov prvega in 4 dijaki drugega letnika, brez težav pa 1 sedmošolec, 1 devetošolec, 3 dijaki prvega in 3 dijaki drugega letnika.

Amfetamine lahko z nekaj truda kupita 2 devetošolca, 5 dijakov prvega in 6 dijakov drugega letnika, brez težav pa 1 sedmošolec, 1 devetošolec, 4 dijaki prvega in 3 dijaki drugega letnika.

Ekstazi lahko z nekaj truda priskrbita 2 devetošolca, 5 dijakov prvega in 4 dijaki drugega letnika, brez težav pa 1 sedmošolec, 1 devetošolec, 3 dijaki prvega in 3 dijaki drugega letnika.

LSD lahko, če se potruži, kupi 1 sedmošolec, 1 devetošolec, 1 dijak prvega letnika in 6 dijakov drugega letnika, brez težav pa 1 sedmošolec, 1 devetošolec, 1 dijak prvega in 2 dijaka drugega letnika.

Sredstva za povečevanje športnih dosežkov lahko z nekaj truda kupi 5 sedmošolcev, 2 osmošolca, 5 devetošolcev, 8,1 % dijakov prvega in 10,1 % dijakov drugega letnika. Brez težav si jih lahko priskrbi 1 sedmošolec, 3 osmošolci, 1 devetošolec, 4,2 % dijakov prvega in 7,0 % dijakov drugega letnika.

## Droge v zadnjem mesecu

Struktura anketirancev po letnikih, ki v zadnjem mesecu niso zaužili nobene droge, je naslednja: med sedmošolci jih je 75,0 %, med osmošolci 49,5 %, med devetošolci 45,7 %, med dijaki prvega letnika 31,9 % in med dijaki drugega letnika 24,3 %. Če seštejemo vse odgovore osnovnošolcev in odgovore srednješolcev, ugotovimo, da nobene droge v zadnjem mesecu ni zaužilo 56,4 % vseh anketiranih osnovnošolcev in 28,6 % anketiranih srednješolcev.

V zadnjem mesecu je cigarete kadilo 5 oziroma 4,4 % sedmošolcev, 21,3 % osmošolcev, 27,9 % devetošolcev, 38,5 % dijakov prvega in 39,0 % dijakov drugega letnika. Skupno je kadilo 18,1 % anketiranih osnovnošolcev in 38,7 % srednješolcev.

Alkohol je v zadnjem mesecu uživalo 7,1 % sedmošolcev, 30,7 % osmošolcev, 44,9 % devetošolcev, 56,4 % dijakov prvega in 67,0 % dijakov drugega letnika. Med osnovnošolci je torej alkohol v zadnjem mesecu zaužilo 27,9 % anketirancev, med srednješolci pa 61,0 %.

Hlape lepila ali plina je v zadnjem mesecu inhaliral 1 sedmošolec, 2 osmošolca, 5 devetošolcev, 6 dijakov prvega in 2 dijaka drugega letnika.

Energijske napitke je uživalo 24,1 % sedmošolcev, 28,2 % osmošolcev, 33,0 % devetošolcev, 37,3 % dijakov prvega in 36,0 % dijakov drugega letnika.

Marihuano sta v zadnjem mesecu zaužila 2 osmošolca, 1 devetošolec, 10 ali 3,9 % dijakov prvega in 15 ali 7,6 % dijakov drugega letnika. Skupni odstotek srednješolcev, ki so v zadnjem mesecu kadili marihuano, je 5,5 %.

Pomirjevala je v zadnjem mesecu zaužil 1 sedmošolec in 3 dijaki prvega letnika.

Športna poživila je v zadnjem mesecu zaužil 1 sedmošolec, 1 devetošolec, 8 dijakov prvega in 5 dijakov drugega letnika.

Amfetamine so vzeli 3 dijaki prvega in 1 dijak drugega letnika.

Heroin sta vzela 2 dijaka drugega letnika, ekstazi pa 2 dijaka prvega letnika.

## Doživljanje pijanosti

Še nikoli ni bilo opitih 83,0 % sedmošolcev, 60,5 % osmošolcev, 44,0 % devetošolcev, 20,0 % dijakov prvega in 17,2 % dijakov drugega letnika. Skupni odstotek za osnovnošolce, ki še niso bili opiti, je 62,1 %, za srednješolce pa 18,8 %.

Enkrat je izkusilo pijanost 11,6 % sedmošolcev, 24,3 % osmošolcev, 21,1 % devetošolcev, 20,0 % dijakov prvega in 12,7 % dijakov drugega letnika. Za anketirane osnovnošolce je skupni odstotek 19,2 %, za srednješolce pa 16,8 %.

Nekajkrat je čutilo opitost 5,3 % sedmošolcev, 10,9 % osmošolcev, 27,1 % devetošolcev, 41,9 % dijakov prvega in 49,7 % dijakov drugega letnika. Med anketiranimi osnovnošolci je takih, ki so se opili nekajkrat, skupno 14,6 %, med srednješolci pa 45,3 %.

Enkrat mesečno doživljata pijanost 2 osmošolca in 8 ali 6,7 % devetošolcev, kar predstavlja za osnovnošolce skupaj 2,8 %, ter 8,8 % dijakov prvega in 11,6 % dijakov drugega letnika, kar predstavlja 10,0 % za srednješolce.

Enkrat tedensko se opijeta 2 osmošolca, 1 devetošolec, skupno torej 3 od anketiranih osnovnošolcev, in 6,9 % dijakov prvega in 7,1 % dijakov drugega letnika, kar pomeni skupno 7,0 % srednješolcev.

Pogosteje kot enkrat tedensko se opije 1 osmošolec, 6 dijakov prvega in 3 dijaki drugega letnika.

Doma je doživel pijanost 1 sedmošolec, 12,7 % osmošolcev, 11,0 % devetošolcev, 20,0 % dijakov prvega in 10,6 % dijakov drugega letnika.

Pri sorodnikih je doživelo pijanost podobno število anketirancev glede na leto šolanja, v parku in na ulici pa se pogostnost opijanja po letnikih razlikuje. Tam sta doživela pijanost 2 sedmošolca, 9,3 % osmošolcev, 27,9 % devetošolcev, 28,1 % dijakov prvega in 36,5 % dijakov drugega letnika.

V lokalu sta se že kdaj opila 2 sedmošolca, 7,6 % osmošolcev, 16,9 % devetošolcev, 39,7 % dijakov prvega in 61,9 % dijakov drugega letnika. To pomeni, da se je v lokalu doslej že opilo 8,9 % anketiranih osnovnošolcev in 49,3 % anketiranih srednješolcev.

## Ponudba nedovoljenih drog

Nedovoljenih drog še nihče ni ponudil 94,6 % anketirancem iz sedmega razreda, 91,6 % anketirancem iz osmega in 81,3 % anketirancem iz devetega razreda, 78,2 % dijakom prvega in 67,8 % dijakom drugega letnika. Skupen odstotek za osnovnošolce znaša 89,1 %, za srednješolce pa 73,7 %.

Med tistimi, ki so že prišli v stik z nedovoljeno drogo, so le-to ponudili prijatelji 4 anketiranim sedmošolcem, 3 osmošolcem, 15 devetošolcem, kar znaša za osnovnošolce skupaj 6,3 % odgovorov, in 38 ali 14,7 % dijakov prvega ter 41 ali 20,9 % dijakov drugega letnika, kar znaša za srednješolce skupaj 17,4 % odgovorov.

Od sošolca so dobili ponujeno drogo 1 osmošolec, 4 devetošolci, 8 dijakov prvega in 8 dijakov drugega letnika. Podatki pomenijo 1,4 % odgovorov anketiranih osnovnošolcev in 3,5 % odgovorov anketiranih srednješolcev.

Če seštejemo ponudbo nedovoljenih drog od prijateljev in sošolcev, ugotovimo, da so prijatelji in sošolci doslej že ponudili drogo 7,7 % anketiranih osnovnošolcev in 20,9 % anketiranih srednješolcev.

Preprodajalci so nedovoljeno drogo ponudili 2 sedmošolcema, 5 osmošolcem, 7 devetošolcem, 14 ali 5,4 % dijakov prvega in 25 ali 12,7 % dijakov drugega letnika. Preprodajalci so jo torej ponudili skupno 4,0 % osnovnošolcev in 8,6 % srednješolcev.

Z nedovoljeno drogo sta se v šolskih prostorih srečala 2 osmošolca, 2 devetošolca, 6 dijakov prvega in 4 dijaki drugega letnika. Ti odgovori predstavljajo 1,1 % anketiranih osnovnošolcev in 2,2 % anketiranih srednješolcev.



V bližini šole sta se z drogo srečala 2 sedmošolca, 3 osmošolci, 4 devetošolci, 17 ali 6,6 % dijakov prvega in 14 ali 7,2 % dijakov drugega letnika. Za vse osnovnošolce pomeni to 2,6 % odgovorov, za srednješolce pa 6,9 %.

Če seštejemo odgovore vseh, ki so z nedovoljeno drogo prišli v stik v šoli in v okolici šole, dobimo za osnovnošolce vrednost 3,7 % anketirancev in za srednješolce 9,1 %.

V lokalu so prišli v stik z nedovoljeno drogo 4 osmošolci ali 1,1 % anketiranih osnovnošolcev, 8 ali 3,1 % dijakov prvega in 15 ali 7,7 % dijakov drugega letnika, kar pomeni skupno 5,1 % srednješolcev.

V parku ali na ulici so se z nedovoljeno drogo srečali 4 učenci sedmega razreda, 5 učencev osmega, 15 ali 13,0 % učencev devetega razreda, 32 ali 12,6 % dijakov prvega in 40 ali 20,7 % dijakov drugega letnika. 6,9 % osnovnošolcev se je torej z nedovoljeno drogo srečalo v parku ali na ulici, med srednješolci pa 16,1 %.

Na domači zabavi so ponudili nedovoljeno drogo 3 učencem osmega, 4 učencem devetega razreda, kar pomeni 2,0 % anketiranih osnovnošolcev, in 14 ali 5,5 % dijakom prvega ter 11 ali 5,7 % dijakom drugega letnika, kar pomeni skupno 5,6 % anketiranih srednješolcev.

## Informiranost o drogah

Da vedo dovolj o drogah, trdi 60,7 % učencev sedmega razreda, 50,0 % učencev osmega in 65,8 % učencev devetega razreda, kar je skupno 58,7 % osnovnošolcev, in 69,4 % dijakov prvega ter 72,3 % dijakov drugega letnika, kar pomeni 70,6 % anketiranih srednješolcev.

## Rezultati glede na učni uspeh

Pri rezultatih glede na učni uspeh moramo upoštevati zelo različno številčnost posameznih skupin anketirancev. Učenci, ki so imeli v preteklem šolskem letu nezadosten uspeh, so namreč samo 4, zadostnih je 48, dobrih 263, prav

dobrih 248 in odličnih 231. Skupine dobrih, prav dobrih in odličnih lahko ustrezno primerjamo, prvi dve pa sta mnogo manjši od ostalih, zato rezultatov ne moremo sploševati brez upoštevanja tega dejstva.

## Zadovoljstvo

Učni uspeh je pomembno povezan le z nekaterimi področji zadovoljstva. Pričakovano so z učenim uspehom bolj zadovoljni tisti anketiranci, ki imajo višji učni uspeh – kolikor višji je učni uspeh, toliko višje je zadovoljstvo z njim.

Pričakovana je tudi povezava med učenim uspehom in zadovoljstvom z materialnim položajem, saj zadovoljstvo z le-tem narašča z učenim uspehom.

Učni uspeh vpliva tudi na priljubljenost v razredu: višji ko je učni uspeh, višji je odstotek anketirancev, ki so s svojo priljubljenostjo v razredu zadovoljni.

Obstaja tudi povezava med učenim uspehom in samozavestjo, saj tudi odstotek anketirancev, ki so z njo zadovoljni, narašča z učenim uspehom.

Povezava je tudi med učenim uspehom in zadovoljstvom z življenjem nasploh, ki prav tako narašča z učenim uspehom.

Učni uspeh pa ni povezan z zadovoljstvom s telesnim videzom, z odnosom s prijatelji in s prostim časom.

## Odnos s starši

Da jih imajo starši zelo radi, izjavlja 75,0 % anketirancev, ki so imeli v prejšnjem šolskem letu nezadosten uspeh, 74,0 % zadostnih, 82,2 % dobrih, 89,2 % prav dobrih in 89,2 % odličnih.

Odstotki pri odgovorih, da družina preživi skupaj malo časa, da se staršev bojijo, da jih starši preveč nadzorujejo in da se ne zanimajo za njihovo šolsko delo, so porazdeljeni neodvisno od učnega uspeha.

Da se doma ne počuti dobro, trdi 1 nezadosten anketiranec, 12,0 % zadostnih, 9,6 % dobrih, 8,3 % prav dobrih in 7,7 % odličnih.

Odstopanja glede na učni uspeh smo opazili pri odgovoru, da jih starši spodbujajo in podpirajo. Podporo staršev čuti 68,0 % zadostnih učencev in 87,0 % odličnih, ostale skupine anketirancev glede učnega uspeha pa so dokaj izenačene približno na sredi med tema vrednostima.

Odstopanje smo opazili pri odgovoru, da se na starše lahko obrnejo tudi v težavah, kjer so vse kategorije učnega uspeha, tudi nezadostni učenci, dokaj izenačene okoli 75 %, zadostni učenci pa to trdijo le v 54,0 %.

Učni uspeh je povezan z dobrim odnosom z očetom – višji ko je uspeh, višji je odstotek anketirancev, ki imajo zelo dober odnos z očetom.

Glede odnosa z mamo so zelo izenačene skupine dobrih, prav dobrih in odličnih, medtem ko je med nezadostnimi in zadostnimi odstotek tistih, ki imajo zelo dober odnos z mamo, precej nižji kot pri ostalih.

## Izkušnje z drogami

Pri tem vprašanju moramo upoštevati, da je med osnovnošolci učni uspeh bistveno višji kot med srednješolci, zato bi bila lahko slika izkušenj z drogami glede na šolski uspeh nekoliko drugačna, če bi analizirali rezultate posebej za osnovnošolce in srednješolce.

Pogostost kajenja cigaret se večja z upadanjem učnega uspeha: redno kadi 26,5 % zadostnih, 21,1 % dobrih, 10,4 % prav dobrih, 4,3 % odličnih anketirancev, pa tudi 2 od 4 nezadostnih.

Pri pitju alkoholnih pijač ni izrazite povezave z uspehom, le da med rednimi uživalci nekoliko izstopajo zadostni in nezadostni učenci.

Pri pogostosti pitja energijskih pijač ni opaziti povezave z učnim uspehom.

Hlape lepila ali plina občasno inhalirata 2 zadostna, 6 dobrih, 4 prav dobri in 1 odličen učenec, redno pa 2 prav dobra in 2 odlična učenca.

Pomirjevala občasno uživa 1 nezadosten, 8 dobrih in 2 prav dobra učenca, redno pa 1 prav dober učenec.

Sredstva za povečevanje športnih uspehov občasno uživa 1 zadosten, 5 dobrih in 1 prav dober učenec, redno pa 2 dobra, 1 prav dober in 1 odličen učenec.

Marihuano včasih kadi 1 zadosten, 4 dobri in 1 odličen učenec, redno pa 1 zadosten učenec.

Kokain včasih zaužije 1 dober učenec, redno pa po njem posega 1 zadosten učenec.

Enaka struktura odgovorov glede na učni uspeh je za heroin.

Ekstazi občasno vzameta 2 dobra in 2 odlična učenca, redno pa ga uživa 1 zadosten učenec.

LSD včasih vzame 1 zadosten učenec, 1 zadosten pa ga uživa redno.

Odgovori kažejo, da po prepovedanih drogah pogosteje posegajo zadostni in dobri učenci, prav dobri pa sploh ne.

## Dostopnost drog

Tudi pri tem vprašanju moramo upoštevati, da je učni uspeh v osnovni šoli bistveno višji kot v srednji, pri čemer se srednješolci bolj samostojno in neodvisno od družine gibljejo v svojem prostem času, tudi na poti v šolo in iz nje.

Cigarete lahko brez težav kupita 2 od 4 oz. 50,0 % nezadostnih učencev, 40,8 % zadostnih, 34,5 % dobrih, 21,7 % prav dobrih in 18,6 % odličnih.

Alkoholne pijače so brez težav dosegljive 2 od 4 oz. 50,0 % nezadostnih učencev, 26,5 % zadostnih, 34,9 % dobrih, 20,1 % prav dobrih in 19,1 % odličnih učencev.

Pomirjevala so brez težav dostopna za 7 dobrih, 3 prav dobre in 1 odličnega učenca.

Energijski napitki so dosegljivi vsem anketirancem in odstopanj glede na učni uspeh ni.

Športna poživila lahko priskrbi 4,1 % zadostnih, 4,4 % dobrih, 5,6 % prav dobrih in 0,8 % odličnih učencev.

Marihuano lahko brez težav priskrbi 12,5 % zadostnih, 5,2 % dobrih, 4,4 % prav dobrih in 4,3 % odličnih učencev, med nezadostnimi pa ni takih, ki bi do marihuane prišli brez truda.

Vsi nezadostni učenci so pri vseh naslednjih drogah označili, da jih sploh ne zanimajo.

Heroin je lahko dostopen 2 zadostnima, 2 dobrima, 2 prav dobrima in 1 odličnemu učencu.

Kokain lahko brez težav kupita 2 zadostna, 3 dobri in 3 prav dobri učenci.

Amfetamine si lahko priskrbita 2 zadostna, 3 dobri, 3 prav dobri in 1 odličen učenec.

Ekstazi je lahko dostopen 2 zadostnima, 2 dobrima, 3 prav dobrim in 1 odličnemu učencu.

Do LSD-ja lahko brez truda prideta 2 zadostna učenca in 3 prav dobri.

Ko smo sešteli odgovore v dveh kategorijah, in sicer »ko hočem zaužiti, kupim brez težav« in »lahko priskrbim, če se potrudim«, smo opazili, da z interesom za nedovoljene droge nekoliko izstopa skupina anketirancev z dobrim učnim uspehom.

Število anketirancev z nezadostnim učnim uspehom v preteklem šolskem letu je zelo majhno, tako da njihovih odgovorov ne moremo posplošiti na celotno populacijo, sicer bi prišli do paradoksalne trditve, da je negativen učni uspeh zaščitni dejavnik glede dostopnosti do nedovoljenih drog.

## Droge v zadnjem mesecu

Tudi pri tem vprašanju moramo upoštevati starostno strukturo anketirancev, da ne bi prišli do napačnih posplošitev.

Nobene droge ni v zadnjem mesecu zaužilo 29,1 % zadostnih učencev, 30,0 % dobrih, 43,9 % prav dobrih in 51,0 % odličnih, medtem ko med nezadostnimi učenci ni nikogar, ki v zadnjem mesecu ne bi poskusil nobene droge.

Cigarete je v zadnjem mesecu kadilo 50,0 % nezadostnih učencev (2 od 4), 45,8 % zadostnih, 40,3 % dobrih, 26,2 % prav dobrih in 19,0 % odličnih učencev.

Alkoholne pijače je zaužilo 75,0 % nezadostnih učencev (3 od 4), 54,1 % zadostnih, 54,7 % dobrih, 44,3 % prav dobrih in 39,4 % odličnih.

Hlape lepila ali plina je v zadnjem mesecu inhaliral 1 zadosten učenec, 5 dobrih, 6 prav dobrih in 4 odlični.

Po energijskih napitkih so najpogosteje posegali dobri učenci – 39,1 %, nekoliko redkeje zadostni – 35,4 % in prav dobri – 34,6 %, najredkeje pa odlični – 25,9 % in nezadostni – 1 od 4 oziroma 24,0 %.

Marihuano je v zadnjem mesecu kadil 1 nezadosten, 4 zadostni, 13 oz. 4,9 % dobrih, 6 prav dobrih in 4 odlični učenci.

Pomirjevala so v zadnjem mesecu zaužili 3 dobri in 1 odličen učenec.

Športna poživila so vzeli 3 zadostni, 6 dobrih, 4 prav dobri in 2 odlična učenca.

Amfetamine so zaužili 4 dobri učenci.

Heroin sta vzela 1 zadosten in 1 dober učenec.

Ekstazi sta zaužila 2 dobra učenca.

Pri alkoholu in cigaretah lahko opazimo povezavo, saj nižji ko je učni uspeh, več je anketirancev, ki pijejo alkohol ali kadijo cigarete. Pri prepovedanih drogah opazimo, da je največji interes zanje med anketiranci z dobrim učnim uspehom. Pri tem moramo upoštevati, da imajo osnovnošolci, ki mnogo redkeje kadijo in uživajo alkohol kot srednješolci, bistveno višji učni uspeh kot srednješolci.

## Doživljanje pijanosti

Pogostost doživljanja pijanosti je prav tako povezana s starostjo anketirancev, zato je treba rezultate opazovati s te perspektive.

Še nikoli ni bilo pijanih 12,5 % zadostnih, 26,0 % dobrih, 40,5 % prav dobrih in 53,2 % odličnih učencev, med nezadostnimi pa ni takih, ki še ne bi izkusili alkoholne omame.

Enkrat mesečno se opije 6,2 % zadostnih učencev, 10,1 % dobrih, 6,4 % prav dobrih in 3,8 % odličnih.

Enkrat tedensko doživi pijanost 50,0 % (2 od 4) nezadostnih učencev, 12,5 % zadostnih, 4,1 % dobrih, 5,2 % prav dobrih in 1,7 % odličnih učencev.

Več kot enkrat tedensko se opije 25,0 % (eden od 4) nezadostnih učencev, 6,2 % zadostnih, 1,5 % dobrih, 0,8 % prav dobrih učencev, med odličnimi pa takih ni.

Doma se je že opilo 50,0 % nezadostnih učencev (2 od 4), 18,7 % zadostnih, 13,2 % dobrih in po 8,2 % prav dobrih in odličnih učencev.

Pri sorodnikih se je opilo 25,0 % nezadostnih, 10,4 % zadostnih, 9,4 % dobrih, 10,4 % prav dobrih in 7,3 % odličnih učencev.

V parku ali na ulici je doživelo pijanost 50,0 % nezadostnih, 39,5 % zadostnih, 27,9 % dobrih, 21,6 % prav dobrih in 17,3 % odličnih učencev.

V lokalu se je opilo že 75,0 % (3 od 4) nezadostnih učencev, 39,5 % zadostnih, 43,4 % dobrih, 28,5 % prav dobrih in 20,3 % odličnih učencev.

## Ponudba nedovoljenih drog

Še nihče ni ponudil nedovoljenih drog 3 oz. 75,0 % nezadostnih učencev, 81,2 % zadostnih, 74,9 % dobrih, 80,0 % prav dobrih in 87,4 % odličnih učencev.

Prijatelji so nedovoljeno drogo ponudili 1 oz. 25,0 % nezadostnih učencev, po 14,8 % zadostnih in dobrih učencev, 13,2 % prav dobrih in 8,7 % odličnih.

Od sošolca jo je dobilo ponujeno 4,2 % zadostnih, 2,6 % dobrih, 2,8 % prav dobrih in 2,1 % odličnih, med nezadostnimi pa ni učencev s to izkušnjo.

Preprodajalci so drogo ponudili 1 nezadostnemu, 1 zadostnemu, 30 ali 11,4 % dobrih, 15 ali 6,0 % prav dobrih in 5 ali 2,1 % odličnih učencev.

V šoli jo je srečalo 11 ali 4,2 % dobrih učencev, 2 prav dobra in 1 odličen, medtem ko zadostni in nezadostni nimajo te izkušnje.

V bližini šole je prišlo v stik z njo 17 ali 6,5 % dobrih, 10 ali 4,0 % prav dobrih, 12 ali 5,3 % odličnih učencev in 1 nezadosten, med zadostnimi pa nihče.

V lokalu so jo dobili ponujeno 4 zadostni, 8 dobrih, 7 prav dobrih in 7 odličnih učencev ter nihče od nezadostnih.

Na ulici ali v parku se je z drogo srečalo 14,8 % zadostnih, 15,5 % dobrih, 11,6 % prav dobrih, 7,9 % odličnih in 2 ali 50,0 % nezadostnih učencev.

Na domači zabavi so drogo ponudili 1 nezadostnemu, 3 zadostnim, 12 ali 4,6 % dobrim, 11 ali 4,4 % prav dobrim in 5 ali 2,2 % odličnim učencem.

V drugih prostorih in okoliščinah se je z nedovoljeno drogo srečal 1 zadosten, 3 dobri in 4 odlični učenci.

Odstotki se med posameznimi kategorijami glede na učni uspeh sicer nekoliko razlikujejo, vendar nobena ne izstopa kot posebej ogrožena.

## Informiranost o drogah

Učenci z višjim učnim uspehom so v manjšem odstotku prepričani, da vedo dovolj o drogah in njihovih učinkih kot učenci z nižjim uspehom, vendar so razlike med skupinami zelo majhne.

## Rezultati glede na vrsto družine

Preveriti smo hoteli, ali je vedenje mladostnikov kakor koli povezano z vrsto družine, v kateri živijo. Struktura anketirancev glede na vrsto družine je dokaj pestra, številčnost posameznih skupin pa zelo različna, zato je rezultate težko posploševati in primerjati odstotke med zelo različno velikimi skupinami. Daleč najpogostejša v raziskovani populaciji je še vedno družina z obema biološkima staršema, t. i. popolna družina. V nadaljevanju imenujemo družino, v kateri en starš ni biološki, reorganizirana družina, družino s samo enim staršem pa enostarševska. Anketiranci so v rubriki »drugo« opisali nekatere druge vrste družin, v katerih živijo, kar je navedeno v prvem delu te knjige, pri tem vprašanju pa jih ne raziskujemo natančneje, ampak jih obravnavamo kot skupno kategorijo drugih vrst družin.

## Zadovoljstvo

Pri odgovorih glede zadovoljstva s posameznimi stvarmi smo podrobno obravnavali samo tiste, ki izražajo nezadovoljstvo.

S šolskim uspehom je nezadovoljnih 6,8 % anketirancev iz družin z obema staršema in enak odstotek anketirancev iz reorganiziranih družin, 10,7 % anketirancev iz enostarševskih družin, 3 oz. 30,0 % anketirancev iz drugih vrst družin, med anketiranci iz rejniških družin pa ni takih, ki bi bili nezadovoljni s svojim šolskim uspehom.

S svojim videzom je nezadovoljnih 8,6 % anketirancev iz popolnih družin, 1 anketiranec iz reorganizirane družine, 10 oz. 8,9 % anketirancev iz enostarševskih družin, 1 anketiranec iz rejniške družine in 2 iz drugih vrst družin.

Z materialnim položajem je nezadovoljnih 20 ali 3,1 % anketirancev iz popolnih družin in 4 ali 3,5 % anketirancev iz enostarševskih družin, med ostalimi anketiranci pa, presenetljivo, ni nezadovoljstva na tem področju.

Z odnosom s prijatelji je nezadovoljnih 5 anketirancev: 2 iz popolnih družin, 2 iz reorganiziranih in 1 iz enostarševske.

S svojim prostim časom je nezadovoljnih 28 ali 4,4 % anketirancev iz popolnih družin, 1 iz reorganizirane družine in 6 ali 5,4 % anketirancev iz enostarševskih družin.

S svojo priljubljenostjo v razredu ni zadovoljnih 23 ali 3,5 % anketirancev iz popolnih družin, 1 iz reorganizirane, 2 iz enostarševske, 1 iz rejniške in 1 iz druge vrste družine.

S svojo samozavestjo ni zadovoljnih 36 ali 5,6 % anketirancev iz popolnih družin, 1 iz reorganizirane, 3 iz enostarševskih, 1 iz rejniške in 1 iz druge vrste družine.

Z življenjem nasploh je nezadovoljnih 28 ali 4,3 % anketirancev iz popolnih družin, 1 iz reorganizirane, 2 iz enostarševske, 1 iz rejniške in 1 iz druge vrste družine.

Ugotovimo lahko, da zadovoljstvo v življenju ni tesno povezano z vrsto družine, v kateri živijo anketiranci.

## Odnos s starši

Da jih imajo starši zelo radi, enako močno čutijo anketiranci iz popolnih (87,4 %) in iz rejniških družin (87,5 %). Sledijo enostarševske družine z 81,2 %, reorganizirane s 75,0 % in druge vrste družin s 70,0 % anketirancev.

Da preživijo skupaj zelo malo časa, trdi 11,2 % anketirancev iz popolnih družin, 16,9 % anketirancev iz enostarševskih, 25,0 % iz rejniških in 27,2 % reorganiziranih družin, medtem ko te trditve ne najdemo med anketiranci iz drugih vrst družin.

Staršev se boji 7 anketirancev iz popolnih družin in po 1 iz reorganizirane in enostarševske družine, med ostalimi tega odgovora ni.

Doma se ne počuti dobro 6,9 % anketirancev iz popolnih družin, 10,7 % anketirancev iz enostarševskih družin, 12,5 % anketirancev iz rejniških, 22,7 % anketirancev iz reorganiziranih in 40,0 % anketirancev iz drugih vrst družin.

Občutek, da jih starši preveč nadzorujejo, ima 13 ali 2,0 % anketirancev iz popolnih družin, 2 anketiranca iz reorganiziranih, 3 anketiranci iz enostarševskih in 2 anketiranca iz drugih vrst družin, medtem ko med anketiranci iz rejniških družin tega odgovora ni.

Da se starši ne zanimajo za njihovo šolsko delo, meni 13 oz. 2,0 % anketirancev iz popolnih družin, 3 ali 2,6 % anketirancev iz enostarševskih družin, 2 oz. 4,5 % anketirancev iz reorganiziranih družin, 2 oz. 20,0 % anketirancev iz drugih vrst družin in nihče od anketirancev iz rejniških družin.

Starši spodbujajo in podpirajo 80,4 % anketirancev iz popolnih družin, po 75,0 % anketirancev iz enostarševskih in iz rejniških družin, 70,0 % anketirancev iz drugih vrst družin in 65,9 % anketirancev iz reorganiziranih družin.

V težavah se lahko na starše obrne 75,0 % anketirancev iz rejniških družin, 73,1 % anketirancev iz popolnih družin, 71,4 % anketirancev iz enostarševskih družin, 60,0 % anketirancev iz drugih vrst družin in 59,1 % anketirancev iz reorganiziranih družin.

Z mamo se zelo dobro razume 75,0 % anketirancev iz rejniških družin, 68,7 % anketirancev iz enostarševskih družin, 65,0 % anketirancev iz popolnih, 59,1 % anketirancev iz reorganiziranih in 40,0 % anketirancev iz drugih vrst družin.

Zelo dober odnos z očetom ima 75,0 % anketirancev iz rejniških družin, 62,2 % anketirancev iz popolnih, 39,2 % anketirancev iz enostarševskih, 38,6 % iz reorganiziranih in 20,0 % anketirancev iz drugih vrst družin.

Povzamemo lahko, da imajo v očeh anketirancev najbolj varovalno vlogo rejniške družine, zelo varno pa se počutijo tudi mladostniki, ki živijo v popolnih družinah. Nekoliko nižjo stopnjo varnosti in sprejetosti izražajo odgovori anketirancev iz reorganiziranih in drugih vrst družin, medtem ko so odgovori anketirancev iz enostarševskih družin po pogostosti na sredini med enimi in drugimi.



## Izkušnje z drogami

Pri obravnavi rezultatov smo se osredotočili na kategoriji »uživam včasih« in »uživam redno«, ki izražata tvegano vedenje. Posamezne skupine družin so zelo različno velike, zato je tudi pri obravnavi teh odgovorov potrebna previdnost.

Cigarete včasih kadi 30,0 % anketirancev iz drugih vrst družin, 29,5 % anketirancev iz reorganiziranih družin, 18,9 % anketirancev iz enostarševskih družin in 15,7 % anketirancev iz popolnih družin, med anketiranci iz rejniških družin pa ni občasnih kadilcev. Redno kadi 18,1 % anketirancev iz reorganiziranih družin, 18,0 % anketirancev iz enostarševskih, 12,3 % anketirancev iz popolnih in 1 anketiranec iz rejniške družine. Med anketiranci iz drugih vrst družin ni rednih kadilcev.

Alkoholne pijače občasno uživa 63,6 % anketirancev iz reorganiziranih družin, 58,1 % anketirancev iz popolnih družin, 54,9 % anketirancev iz enostarševskih družin, 40,0 % anketirancev iz drugih vrst družin in 25,0 % anketirancev iz rejniških družin. Redno ga uživa 14 ali 2,2 % anketirancev iz popolnih družin in 6 ali 5,4 % anketirancev iz enostarševskih družin, med drugimi skupinami pa ni rednih uživalcev alkohola.

Hlape lepila ali plina včasih vdihuje 11 ali 1,7 % anketirancev iz popolnih družin, 1 iz reorganizirane družine in 2 iz enostarševske, med drugimi pa ni občasnih uporabnikov teh snovi. Redno jih inhalirajo 2 anketiranca iz popolnih družin in po 1 iz reorganizirane in iz enostarševske družine, med ostalimi skupinami pa rednih uporabnikov ni.

Po energijskih napitkih občasno posega 64,8 % anketirancev iz enostarševskih družin, 54,5 % anketirancev iz reorganiziranih družin, 50,0 % anketirancev iz rejniških družin, 49,6 % anketirancev iz popolnih družin in 30,0 % anketirancev iz drugih vrst družin. Redno jih uživa 13,2 % anketirancev iz popolnih družin, 12,5 % anketirancev iz rejniških družin, 11,7 % anketirancev iz enostarševskih družin, 11,3 % anketirancev iz reorganiziranih družin in 10,0 % anketirancev iz drugih vrst družin.

Občasno jemlje pomirjevala 8 anketirancev iz popolnih družin ter po 1 iz reorganizirane, iz enostarševske in iz druge vrste družine. Redno jih jemlje 1 anketiranec iz popolne družine.

Sredstva za povečevanje športnih uspehov občasno uživa 6 anketirancev iz popolnih družin in 1 iz enostarševske družine, redno pa 4 anketiranci iz popolnih družin.

Marihuano občasno kadi 9 ali 8,1 % anketirancev iz enostarševskih družin, 6,8 % anketirancev iz reorganiziranih družin in 19 ali 2,9 % anketirancev iz popolnih družin. Redno jo kadijo 3 anketiranci iz popolnih in 1 iz enostarševske družine.

Amfetamine včasih uživajo 4 anketiranci iz popolnih družin in 2 iz enostarševskih, redno pa 1 anketiranec iz popolne družine.

Kokain včasih uživa 1 anketiranec iz popolne družine, redno pa prav tako 1 anketiranec iz popolne družine.

Heroin uživata 2 anketiranca iz popolnih družin, 1 občasno in 1 redno.

Ekstazi včasih zaužije 1 anketiranec iz popolne in 3 iz enostarševskih družin, redno pa 1 anketiranec iz popolne družine.

LSD uživata 2 anketiranca iz popolnih družin, 1 občasno in 1 redno.

Najredkeje po nedovoljenih drogah posegajo anketiranci iz rejniških družin, pa tudi iz drugih vrst družin. Reorganizirane družine se med mladimi, ki eksperimentirajo, prav tako redke. Največ posegajo po nedovoljenih drogah mladi iz enostarševskih in popolnih družin, kar je dokaj presenetljivo, še posebej glede na primerjavo s prejšnjim sklopom odgovorov o odnosih s starši.

## Dostopnost drog

Cigarete so brez težav dostopne za 50,0 % anketirancev iz drugih vrst družin, 45,4 % anketirancev iz reorganiziranih, 35,4 % anketirancev iz enostarševskih, 25,0 % anketirancev iz rejniških in 23,3 % anketirancev iz popolnih družin.

Alkoholne pijače so lahko dostopne za 60,0 % anketirancev iz drugih vrst družin, 43,1 % anketirancev iz reorganiziranih, 37,5 % anketirancev iz rejniških, 25,4 % anketirancev iz enostarševskih in 23,2 % anketirancev iz popolnih družin.

Pomirjevala si z lahkoto priskrbi 10 ali 1,5 % anketirancev iz popolnih družin in 1 iz reorganizirane, med drugimi pa ni takih, ki bi brez težav prišli do pomirjeval.

Energijske napitke si lahko brez težav kupi 60,0 % anketirancev iz drugih vrst družin, 55,4 % anketirancev iz enostarševskih, 53,4 % anketirancev iz reorganiziranih, 49,2 % anketirancev iz popolnih in 25,0 % anketirancev iz rejniških družin.

Marihuana je lahko dostopna za 3 oz. 30,0 % anketirancev iz drugih vrst družin, 4 ali 9,1 % anketirancev iz reorganiziranih družin, 9 ali 8,1 % anketirancev iz enostarševskih družin in 25 ali 3,9 % anketirancev iz popolnih družin, med anketiranci iz rejniških družin pa ni takih, ki bi izražali interes za marihuano.

Heroin z lahkoto priskrbi 6 ali 0,9 % anketirancev iz popolnih družin in 1 anketiranec iz enostarševske družine.

Kokain je brez težav dostopen 7 ali 1,1 % anketirancev iz popolnih družin in 1 iz druge vrste družine.

Amfetamine si z lahkoto priskrbi 6 ali 0,9 % anketirancev iz popolnih družin, 2 ali 1,8 % anketirancev iz enostarševskih družin in 1 iz druge vrste družine.

Ekstazi je lahko dostopen za 2 ali 1,8 % anketirancev iz enostarševskih družin, 5 ali 0,7 % anketirancev iz popolnih družin in za 1 iz druge vrste družine.

LSD si brez težav priskrbijo 4 ali 0,6 % anketirancev iz popolnih družin in 1 iz druge vrste družine.

Športna poživila z lahkoto kupijo 2 ali 4,5 % anketirancev iz reorganiziranih družin, 25 ali 3,9 % anketirancev iz popolnih družin, 2 ali 1,8 % anketirancev iz enostarševskih družin in 1 anketiranec iz druge vrste družine.

Kljub temu da 1 anketiranec iz druge vrste družine izraža visoko dostopnost do različnih drog, bi bilo zaradi majhne številčnosti te skupine narobe splošiti ta rezultat in sklepati, da so druge vrste družin zelo šibak dejavnik zaščite na področju drog. Močnejše oziroma nevarnejše droge so najbolj dostopne anketirancem iz popolnih družin, kar je presenetljivo. Pri cigaretah, alkoholu, športnih poživilih in marihuani nekoliko večji interes izražajo anketiranci iz reorganiziranih družin, pri močnejših drogah pa anketiranci iz enostarševskih. Anketiranci iz rejniških družin izražajo najmanjše zanimanje za različne droge.

## Droge v zadnjem mesecu

V zadnjem mesecu ni nobene droge zaužilo 50,0 % anketirancev iz rejniških družin, 41,9 % anketirancev iz popolnih družin, 37,8 % anketirancev iz enostarševskih družin, 32,5 % anketirancev iz reorganiziranih in 20,0 % anketirancev iz drugih vrst družin.

Cigarete je v zadnjem mesecu kadilo 50,0 % anketirancev iz drugih vrst družin, 44,1 % anketirancev iz reorganiziranih družin, 36,0 % anketirancev iz enostarševskih družin, 27,8 % anketirancev iz popolnih družin in 12,5 % anketirancev iz rejniških družin.

Alkohol je v zadnjem mesecu zaužilo 60,0 % anketirancev iz drugih vrst družin, 55,8 % anketirancev iz reorganiziranih družin, 46,8 % anketirancev iz enostarševskih družin, 46,3 % anketirancev iz popolnih družin in 12,5 % anketirancev iz rejniških družin.

Hlape plina ali lepila je v zadnjem mesecu inhaliralo 10,0 % anketirancev iz drugih vrst družin, 6,9 % anketirancev iz reorganiziranih družin, 2,7 % anketirancev iz enostarševskih in 1,4 % anketirancev iz popolnih družin.

Energijske napitke je pilo 44,1 % anketirancev iz reorganiziranih, 40,0 % anketirancev iz drugih, 39,6 % anketirancev iz enostarševskih, 37,5 % anketirancev iz rejniških in 31,1 % anketirancev iz popolnih družin.

Marihuano je kadilo 20,0 % anketirancev iz drugih vrst družin, 8,1 % anketirancev iz enostarševskih, 4,6 % anketirancev iz reorganiziranih in 2,3 % anketirancev iz popolnih družin, medtem ko med anketiranci iz rejniških družin v zadnjem mesecu ni bilo kadičev marihuane.

Pomirjevala so v zadnjem mesecu zaužili 3 anketiranci iz popolnih družin in 1 iz reorganizirane.

Športna poživila je uživalo 13 anketirancev iz popolnih družin in 2 iz enostarševskih.

Amfetamine so zaužili 3 anketiranci iz popolnih in 1 iz enostarševske družine.

Heroin sta v zadnjem mesecu zaužila 2 anketiranca iz popolnih družin.

Ekstazi sta zaužila 2 anketiranca, 1 iz popolne in 1 iz enostarševske družine.

Največ eksperimentiranja z nevarnimi, močnimi drogami je bilo v mesecu pred izpolnjevanjem vprašalnikov med anketiranci iz popolnih in enostarševskih družin, najmanj pa so po različnih drogah posegali anketiranci iz rejniških družin. Druge vrste družin so okolje, ki ne preprečuje eksperimentiranja z marihuano, kajenja cigaret, uživanja alkohola in vdihovanja hlapov lepila, vendar anketiranci iz teh družin v mesecu pred raziskavo niso bili med uporabniki močnejših substanc.



## Doživljanje pijanosti

Med anketiranci, ki še nikoli niso doživeli opitosti, so odstotki dokaj enakomerno porazdeljeni med vsemi vrstami družin.

Enkrat mesečno doživi opitost 13 ali 11,7 % anketirancev iz enostarševskih družin, 4 ali 9,3 % anketirancev iz reorganiziranih družin in 39 ali 6,1 % anketirancev iz popolnih družin, v rejniških in drugih družinah pa teh dogovorov ni.

Enkrat tedensko spijeta preveč alkohola 2 ali 20,0 % anketirancev iz drugih vrst družin, 6 ali 5,4 % anketirancev iz enostarševskih, 27 ali 4,2 % anketirancev iz popolnih, eden ali 2,3 % anketirancev iz reorganiziranih družin ter nihče od rejencev.

Več kot enkrat tedensko se opijejo 3 ali 2,7 % anketirancev iz enostarševskih družin, 1 ali 2,3 % anketirancev iz reorganiziranih in 6 ali 0,9 % anketirancev iz popolnih družin, med drugimi pa tega odgovora ni.

Doma se je že opilo 25,0 % anketirancev iz rejniških družin, 20,0 % anketirancev iz drugih vrst družin, 16,9 % anketirancev iz enostarševskih, 11,9 % anketirancev iz popolnih in 7,1 % anketirancev iz reorganiziranih družin.

Pri sorodnikih je pijanost doživelo 37,5 % anketirancev iz rejniških družin, 10,2 % anketirancev iz popolnih, 7,1 % anketirancev iz enostarševskih in 2,3 % anketirancev iz reorganiziranih družin, medtem ko med anketiranci iz drugih vrst družin tega odgovora ni.

Izkušnjo opitosti v lokalni ima 36,6 % anketirancev iz enostarševskih družin, 31,5 % anketirancev iz popolnih, 30,9 % anketirancev iz reorganiziranih, 30,0 % anketirancev iz drugih vrst družin in 12,5 % anketirancev iz rejniških družin.

V parku ali na ulici je doživelo pijanost 42,8 % anketirancev iz reorganiziranih družin, 24,1 % anketirancev iz enostarševskih, 22,6 % anketirancev iz popolnih in 20,0 % anketirancev iz drugih vrst družin, med rejenci pa nihče.

O drugih prostorih in okoliščinah poroča 13,5 % anketirancev iz popolnih družin, 12,5 % anketirancev iz rejniških, 11,9 % anketirancev iz reorganiziranih in 9,0 % enostarševskih družin ter nihče od anketirancev iz drugih vrst družin.

Anketiranci iz enostarševskih družin imajo v povprečju največ izkušenj z opitostjo. Anketiranci iz reorganiziranih družin izražajo nekoliko drugačen vzorec opijanja, vendar nič manj tvegane, saj se daleč najpogosteje opijajo v parku ali na ulici. Med tistimi, ki se opijajo več kot enkrat tedensko, se poleg

navedenih pojavljajo tudi anketiranci iz popolnih družin, kar izpostavlja te 3 skupine kot bolj ogrožene glede opijanja v primerjavi z anketiranci iz rejniških in drugih vrst družin.

## Ponudba nedovoljenih drog

Katere koli nedovoljene droge ni še nihče ponudil 65,8 % anketirancev iz reorganiziranih družin, 70,0 % anketirancev iz drugih vrst družin, 74,1 % anketirancev iz enostarševskih, 82,5 % anketirancev iz popolnih in 100 % anketirancev iz rejniških družin.

Prijatelji so drogo doslej ponudili 26,8 % anketirancev iz reorganiziranih, 20,0 % anketirancev iz drugih vrst družin, 15,1 % anketirancev iz enostarševskih, 11,2 % anketirancev iz popolnih in nikomur iz rejniških družin.

Sošolci so jo ponudili 10,0 % anketirancev iz drugih vrst družin, 7,3 % anketirancev iz reorganiziranih, 2,6 % anketirancev iz enostarševskih, 2,2 % anketirancev iz popolnih družin in nikomur od rejencev.

Drogo je dobilo ponujeno od preprodajalca 20,0 % anketirancev iz drugih vrst družin, 9,8 % anketirancev iz enostarševskih, 9,7 % anketirancev iz reorganiziranih in 5,6 % anketirancev iz popolnih družin ter nihče od anketirancev iz rejniških družin.

O drugih osebah, ki so jim ponudile drogo, poroča 6 mladih iz popolnih družin, 3 iz enostarševske in 1 iz reorganizirane.

Z nedovoljeno drogo se je v šoli srečalo 12 ali 1,9 % anketirancev iz popolnih družin in 2 ali 5,0 % iz reorganiziranih, druge skupine anketirancev pa ne.

V bližini šole so dobili ponujeno nedovoljeno drogo 3 ali 7,5 % anketirancev iz reorganiziranih družin, 7 ali 6,3 % anketirancev iz enostarševskih in 30 ali 4,8 % anketirancev iz popolnih družin. Drugi anketiranci nimajo te izkušnje.

V lokalni sta se s tovrstno ponudbo srečala 2 ali 20,0 % anketirancev iz drugih vrst družin, 4 ali 3,6 % anketirancev iz enostarševskih družin, 20 ali 3,2 % anketirancev iz popolnih in 1 ali 2,5 % anketirancev iz reorganiziranih družin.

Na ulici ali v parku so doživeli ponudbo droge 3 ali 30,0 % anketirancev iz drugih vrst družin, 19 ali 17,2 % anketirancev iz enostarševskih, 5 ali 12,5 % anketirancev iz reorganiziranih in 69 ali 11,0 % anketirancev iz popolnih družin, med rejenci pa te izkušnje ni.

Na domači zabavi se je z nedovoljeno drogo srečali 1 ali 12,5 % anketirancev iz rejniških družin, 4 ali 10,0 % anketirancev iz reorganiziranih družin, 5 ali 4,5 % anketirancev iz enostarševskih družin in 22 ali 3,2 % anketirancev iz popolnih družin, medtem ko anketiranci iz drugih vrst družin te izkušnje nimajo.

Drugje se je z drogami srečalo 5 anketirancev iz popolnih družin, 2 iz enostarševskih in 1 iz reorganizirane, ostali anketiranci pa ne.

Čeprav vrsta družine nima veliko opraviti s ponudbo drog, smo iskali možne povezave z vrsto družine in vedenjem mladih. Rejniške družine so se tudi pri teh odgovorih pokazale za zelo zaščitne, saj je le 1 rejenec zapisal, da je dobil ponujeno drogo na domači zabavi, v drugih okoliščinah pa se z drogami rejenci sploh še niso srečali. Druga največja skupina družin, iz katerih anketiranci še nikoli niso prišli v stik z nedovoljenimi drogami, so popolne družine, iz katerih pa hkrati izhaja krog mladih z zelo pestrimi izkušnjami srečevanja z nedovoljenimi drogami. Nekoliko izstopajo anketiranci iz reorganiziranih družin, ki so najpogosteje odgovorili, da so dobili drogo ponujeno od prijatelja, kar je najbolj tvegani način kroženja droge med mladimi, saj je tako ponudbo mladostnikom najteže zavrniti.

## Informiranost o drogah

Najbolj so v svoje vedenje o drogah prepričani anketiranci iz drugih vrst družin, saj vsi menijo, da vedo dovolj. V zadostnost svojega znanja na tem področju je prepričanih tudi 72,9 % anketirancev iz enostarševskih družin, 72,5 % anketirancev iz reorganiziranih, 63,5 % anketirancev iz popolnih in 50,0 % anketirancev iz rejniških družin.

Poleg povezave med vrsto družine in vedenjem mladih glede drog smo posebno pozornost posvetili tudi staršem, ki kadijo, in tistim, ki imajo težave z alkoholom, da bi našli morebitno povezavo njihovih navad z navadami mladih.

## Starši, ki kadijo

Od 812 odgovorov na to vprašanje je 331 anketirancev odgovorilo, da eden od staršev redno kadi, 481 pa, da ne.

Med mladimi, ki imajo starše – kadilce, jih še nikoli ni poskusilo cigaret 22,0 %, med mladimi, katerih starši ne kadijo, pa jih še nikoli ni kadilo 41,9 %.

Redno kadi 20,8 % mladih, katerih starši so kadilci, in 8,1 % mladih, katerih starši ne kadijo.

Cigarete sploh ne zanimajo 49,7 % mladih, ki so otroci kadilcev, in 64,0 % mladih, ki so otroci nekadilcev.

Ko hočejo kaditi, do cigaret brez težav pride 34,2 % otrok kadilcev in 21,3 % otrok nekadilcev.

V zadnjem mesecu ni nobene droge poskusilo 35,7 % otrok kadilcev in 43,9 % otrok nekadilcev.

Cigarete je v zadnjem mesecu kadilo 38,4 % otrok kadilcev in 24,2 % otrok nekadilcev.

Alkohol je v zadnjem mesecu uživalo 51,0 % otrok kadilcev in 43,9 % otrok nekadilcev.

Hlape plina ali lepila je v zadnjem mesecu inhaliralo 2,7 % otrok kadilcev in 1,4 % otrok nekadilcev.

Marihuano je v zadnjem mesecu kadilo 4,6 % otrok kadilcev in 2,7 % otrok nekadilcev.

Pri rabi drugih drog ni razlik med otroki kadilcev in nekadilcev.

Kajenje staršev je torej nespodbudna okoliščina glede kajenja in uživanja tistih drog, ki so mladostnikom dokaj dostopne, ne pa glede vseh drog.

## Starši, ki imajo težave z alkoholom

Na vprašanje o tem, ali ima kdo od staršev težave z alkoholom, je 782 anketirancev odgovorilo, da ne, 27 pa jih je pritrdilo. Rezultate je zato težko primerjati, saj sta obe skupini anketirancev zelo različno veliki, pa vendar navajamo rezultate, ki so zanimivi.

Med 27 anketiranci, ki imajo starše s težavami z alkoholom, jih alkohola še nikoli ni poskusilo 6 ali 22,2 %, med ostalimi pa 13,9 %. Občasno uživa alkohol 51,8 % anketirancev, ki imajo starše s težavami z alkoholom, in 57,8 % drugih anketirancev. Redno uživata alkohol 2 ali 7,4 % anketirancev s starši, ki imajo težave z alkoholom, in 18 ali 2,3 % ostalih anketirancev.

Da jih alkohol sploh ne zanima, trdi 11 ali 40,7 % anketirancev iz družin, v katerih ima eden od staršev težave z alkoholom, in 42,2 % ostalih anketirancev. Alkohol je lahko dostopen 6 ali 22,2 % anketirancev iz družin s težavami z alkoholom in 25,3 % drugih anketirancev.

V zadnjem mesecu ni nobene droge zaužilo 9 ali 33,3 % anketirancev iz družin, kjer imajo starši težave z alkoholom, in 40,9 % drugih anketirancev.

Alkohol je v zadnjem mesecu zaužilo 13 ali 48,1 % anketirancev iz družin s težavami z alkoholom in 46,7 % drugih anketirancev.

Odstotek anketirancev, ki še nikoli niso doživeli pijanosti, je enak v obeh skupinah. Enkrat mesečno se opijejo 3 ali 11,1 % anketirancev, katerih starši imajo težave z alkoholom, in 6,8 % ostalih anketirancev. Enkrat tedensko to doživita 2 ali 7,4 % anketirancev iz družin s težavami z alkoholom in 4,3 % ostalih anketirancev. Več kot enkrat tedensko se opije 1,2 % anketirancev iz družin, v katerih težav z alkoholom ni, med tistimi, kjer imajo starši težave z alkoholom, pa teh odgovorov ni.

Doslej je pijanost doma doživelo 11,1 % anketirancev iz družin s težavami z alkoholom in 12,6 % ostalih, pri sorodnikih pa 3,7 % prvih in 9,7 % drugih.

Preverjali smo tudi izkušnje z drugimi drogami glede na prisotnost težav z alkoholom v družini. Med mladimi, katerih starši imajo težave z alkoholom, je več rednih kadilcev (22,2 %) kot med drugimi mladimi (12,9 %) in več rednih uživalcev alkoholnih pijač (7,4 %) kot med drugimi (2,3 %). Prva skupina mladih pa redkeje posega po energijskih napitkih (7,4 %) kot drugi (13,0 %) in manj eksperimentira z vsemi drugimi drogami – med mladimi, ki imajo med starši nekoga s težavami z alkoholom, namreč sploh ni ne občasnih ne rednih uživalcev hlapov lepila ali plina, športnih poživil, marihuane, amfetaminov, kokaina, heroina in ekstazija, le 1 od njih občasno zaužije LSD. Vsi odgovori, ki pričajo o občasni ali redni rabi teh drog, prihajajo torej iz populacije anketirancev, katerih starši z alkoholom nimajo težav. Ker pa je skupina anketirancev iz družin s težavami z alkoholom zelo majhna, rezultatov ne moremo posplošiti.

Za populacijo, ki jo je zajela raziskava, pa lahko ugotovimo, da težave z alkoholom pri starših ne vplivajo negativno na vedenje mladostnikov v zvezi z drogami nasploh.

## Rezultati glede na položaj med otroki v družini

Ta rubrika je bila v raziskavi nova glede na raziskavo iz leta 2003, uvedli pa smo jo zato, da bi preverili, kako, če sploh, vpliva na vedenje mladih glede drog socializacija v družini. Skupine odgovorov so sicer različno velike, vendar še primerljive, po majhnosti izstopa samo skupina odgovorov pod »drugo«.

### Zadovoljstvo

Tudi pri tem sklopu smo obravnavali samo tiste odgovore, ki izražajo nezadovoljstvo.

S šolskim uspehom je nezadovoljnih največ edincev (12,3 %), sledijo jim najmlajši otroci in otroci z drugačnim položajem v družini (oboje po 7,9 %), nato najstarejši (5,4 %) in tisti, ki imajo več bratov ali sester (5,3 %).

S telesnim videzom je nezadovoljnih največ otrok z drugačnim položajem v družini (13,1 %), sledijo tisti z več brati ali sestrami (10,7 %), najmlajši otroci (8,6 %), najstarejši otroci (7,5 %) in edinci (7,3 %).

Z materialnim položajem so najbolj nezadovoljni tisti, ki imajo več bratov in sester (5,4 %), najmanj pa edinci (1,6 %), ostale skupine imajo odstotke dokaj izenačene približno na sredini med enimi in drugimi.

Največ nezadovoljnih z odnosi s prijatelji je med edinci.

Razlike glede zadovoljstva s prostim časom so zelo majhne, najbolj nezadovoljni so z njim tisti z več brati ali sestrami.

Pri priljubljenosti v razredu so razlike prav tako majhne, najbolj nezadovoljni so edinci, sledijo najstarejši otroci, tisti z več brati ali sestrami in najmlajši otroci, medtem ko med otroki z drugačnim položajem v družini teh odgovorov ni.

S svojo samozavestjo so najbolj nezadovoljni otroci z drugačnim položajem v družini (7,9 %), sledijo najmlajši (7,2 %), edinci (4,9 %), najstarejši otroci (3,3 %) in tisti z več brati ali sestrami (2,6 %).

Z življenjem nasploh so enako nezadovoljni najmlajši otroci in tisti z več brati ali sestrami (5,3 %), sledijo edinci (3,2 %) in najstarejši otroci (2,9 %), med otroki z drugačnim položajem v družini pa nezadovoljnih ni.

## Odnos s starši

Trditev, da jih imajo starši zelo radi, je približno enako pogosta v vseh skupinah anketirancev.

Enako velja tudi za trditev, da preživijo v družini skupaj zelo malo časa, le da skupina anketirancev z več brati ali sestrami izraža to redkeje od ostalih.

Staršev se boji 6 ali 2,5 % najstarejših otrok, 2 ali 0,6 % najmlajših otrok in 1 ali 0,8 % anketirancev, ki imajo več bratov ali sester.

Da se doma ne počutijo dobro, izjavlja 12,3 % anketirancev z več brati ali sestrami, 11,3 % najstarejših otrok, 7,3 % edincev, 6,6 % najmlajših otrok in 5,2 % anketirancev z drugačnim položajem v družini.

Pri odgovoru, da jih starši preveč nadzorujejo, so skupine dokaj izenačene, pogosteje od drugih pa navaja ta občutek skupina z drugačnim položajem v družini.

Glede nezanimanja staršev za šolsko delo so razlike med skupinami zelo majhne, največ teh trditev je med anketiranci z drugačnim položajem v družini, najmanj pa med tistimi iz večjih družin.

Spodbudo in podporo staršev najmočneje čutijo najmlajši (81,4 %) in najstarejši otroci (81,1 %), sledijo anketiranci z drugačnim položajem v družini (76,3 %), edinci (74,6 %) in tisti, ki imajo več bratov ali sester (71,6 %).

Na starše se v težavah lahko obrne 74,4 % najstarejših otrok, 73,1 % najmlajših otrok, 71,3 % edincev, 65,7 % otrok z drugačnim položajem v družini in 65,4 % tistih, ki imajo več bratov ali sester.

Zelo dober odnos z mamo ima največ najmlajših (68,8 %), sledijo tisti z drugačnim položajem v družini (65,7 %), z več brati ali sestrami (65,4 %), najstarejši (63,1 %), nekoliko pa izstopa skupina edincev, ki to izjavlja redkeje od ostalih (57,3 %).

Z očetom se zelo dobro razume 63,1 % anketirancev z drugačnim položajem v družini, 61,9 % najmlajših, 57,3 % najstarejših, 52,2 % anketirancev iz večjih družin in 50,0 % edincev.

## Izkušnje z drogami

Cigarete občasno kadi 21,6 % anketirancev z drugačnim položajem v družini, 20,0 % najstarejših, 16,6 % anketirancev iz večjih družin, 16,0 % najmlajših in 12,4 % edincev. Redno kadi 21,6 % anketirancev z drugačnim položajem v družini, 15,3 % najmlajših, 13,1 % anketirancev z več brati ali sestrami, 12,4 % edincev in 9,6 % najstarejših otrok.

Alkohol včasih zaužije 65,2 % najmlajših, 55,3 % anketirancev iz večjih družin, 55,2 % anketirancev z drugačnim položajem v družini, 52,9 % najstarejših in 48,7 % edincev. Redno ga uživa 4,1 % edincev, 3,5 % anketirancev iz večjih družin, 2,5 % najstarejših in 1,6 % najmlajših ter nihče od anketirancev z drugačnim položajem v družini.

Hlape plina ali lepila občasno inhalirajo 4 ali 10,5 % anketirancev z drugačnim položajem v družini, 7 ali 2,3 % najmlajših in 3 ali 1,2 % najstarejših, med ostalimi skupinami pa tega odgovora ni. Redno inhalirata 2 ali 0,8 % najstarejših, 1 ali 0,8 % edincev in 1 ali 0,9 % anketirancev z več brati ali sestrami.

Pri energijskih napitkih ni pomembnih razlik med skupinami, najpogosteje pa jih uživajo edinci.

Pomirjevala so v občasni rabi prav tako dokaj enakomerno prisotna v vseh skupinah anketirancev, redno pa jih uživa 1 anketiranec iz skupine najmlajših otrok v družini.

Športna poživila včasih zaužijejo 3 najmlajši, 2 najstarejša, 1 edinec in 1 anketiranec iz večje družine, redno pa po njih posegajo 2 najmlajša, 2 anketiranca iz večjih družin in 1 najstarejši otrok, med anketiranci z drugačnim položajem v družini pa uživalec teh snovi ni.

Marihuano včasih kadi 5,2 % anketirancev z drugačnim položajem v družini, 4,1 % edincev, 4,0 % najmlajših, 3,7 % najstarejših in 2,6 % anketirancev iz večjih družin. Redno jo kadijo 2 najmlajša, 1 najstarejši in 1 anketiranec iz velike družine.

Amfetamine občasno jemljejo 4 najmlajši, 1 najstarejši in 1 anketiranec iz velike družine, redno pa 1 najstarejši otrok. Med drugimi skupinami uporabnikov amfetaminov ni.

Kokain občasno vzame 1 najmlajši, redno pa po njem posega 1 najstarejši otrok, druge skupine pa ga ne jemljejo.

Enaka struktura odgovorov velja za heroin.



Ekstazi občasno vzamejo po 1 anketiranec iz skupin edincev, najstarejših, najmlajših in anketirancev iz večjih družin, redno pa 1 najstarejši otrok. Med anketiranci z drugačnim položajem v družini ni uporabnikov te droge.

LSD občasno vzame 1 anketiranec iz velike družine, redno ga uživa 1 najstarejši otrok, ostali anketiranci pa ne.

Najmanj eksperimentiranja z močnejšimi drogami je med anketiranci z drugačnim položajem v družini in med edinci, vendar ti dve skupini ne zaostajata pri kajenju, uživanju alkohola in inhaliranju hlapov.

## Dostopnost drog

Cigarete so dostopne vsem skupinam v dokaj podobnem obsegu. Alkohol je najbolj dostopen najmlajšim (29,3 %), sledijo edinci (28,9 %), anketiranci z drugačnim položajem v družini (27,0 %), tisti iz večjih družin (21,9 %) in najstarejši otroci (19,3 %).

Pomirjevala so lahko dostopna 6 najstarejšim otrokom (2,5 %), 4 najmlajšim otrokom (1,3 %) in 1 iz večje družine.

Pri dostopnosti energijskih napitkov ni velikih razlik med skupinami.

Marihuano lahko brez težav kupi 6,6 % edincev, 5,8 % najstarejših otrok, 5,4 % anketirancev z drugačnim položajem v družini, 4,6 % najmlajših in 2,7 % anketirancev iz velikih družin.

Heroin lahko kupijo 3 najstarejši otroci, 3 najmlajši in 1 edinec.

Do kokaina z lahkoto pridejo 3 najstarejši, po 2 najmlajša in iz večjih družin ter 1 edinec.

Amfetamini so lahko dostopni 3 najstarejšim, 3 najmlajšim, 2 iz večjih družin in 1 edincu.

Ekstazi brez težav kupujejo 3 najstarejši, 3 najmlajši, 1 edinec in 1 anketiranec z drugačnim položajem v družini.

LSD je dostopen 2 najstarejšima otrokoma, 1 najmlajšemu, 1 edincu in 1 iz večje družine.

Športna poživila so lahko dostopna 5,3 % mladih iz večjih družin, 5,0 % najstarejših otrok, 3,0 % najmlajših otrok in 2,4 % edincev.

Anketiranci z drugačnim položajem v družini niso poročali o tem, da bi jim bile močnejše droge dostopne brez težav.

## Droge v zadnjem mesecu

Nobene droge ni v zadnjem mesecu zaužilo 32,6 % najmlajših otrok, 41,6 % anketirancev z drugačnim položajem v družini, 43,2 % mladih iz večjih družin, 45,8 % edincev in 46,6 % najstarejših.

Cigarete je v zadnjem mesecu kadilo 25,0 % edincev, 25,4 % najstarejših, 32,4 % anketirancev iz večjih družin, 32,9 % najmlajših in 44,4 % anketirancev z drugačnim položajem v družini.

Alkoholne pijače je uživalo 35,8 % edincev, 44,0 % najstarejših otrok, 45,0 % mladih iz večjih družin, 47,2 % anketirancev z drugačnim položajem v družini in 53,8 % najmlajših.

Hlape plina ali lepila je inhaliralo 0,9 % anketirancev z več brati ali sestrami, 1,6 % edincev, 1,7 % najstarejših, 2,0 % najmlajših in 5,5 % anketirancev z drugačnim položajem v družini.

Pri pitju energijskih pijač so anketirane skupine dokaj izenačene, nekoliko redkeje so jih uživali le anketiranci z drugačnim položajem v družini.

Marihuano je kadilo 5,0 % edincev, 4,0 % najmlajših, 3,6 % anketirancev iz večjih družin, 2,7 % tistih z drugačnim položajem v družini in 2,1 % najstarejših.

Pomirjevala sta zaužila 2 najstarejša, 1 najmlajši in 1 anketiranec z drugačnim položajem v družini.

Športna poživila je vzelo 5 ali 1,6 % najmlajših, 4 ali 1,7 % najstarejših, 3 ali 2,7 % anketirancev z več brati ali sestrami, 2 ali 1,6 % edincev in 1 ali 2,7 % tistih z drugačnim položajem v družini.

Amfetamine sta vzela 2 najmlajša, 1 najstarejši otrok in 1 anketiranec iz večje družine.

Heroin je vzel 1 najstarejši in 1 najmlajši otrok.

Ekstazi je vzel 1 najstarejši otrok in 1 iz večje družine.

Od tistih, ki so zapisali, da so vzeli kako drugo drogo, so 3 najmlajši, 3 iz večjih družin in 2 najstarejša.

Čeprav nobena skupina ne izstopa kot posebej rizična ali posebej varovalna, je med najmlajšimi v družinah najmanj tistih, ki v zadnjem mesecu niso zaužili nobene droge, in največ uživalcev alkohola. Skupina najstarejših je tista, ki v zadnjem mesecu v največji meri ni posegala po drogah.

## Doživljanje pijanosti

Še nikoli ni bilo pijanih 47,5 % edincev, 45,3 % najstarejših otrok, 36,1 % anketirancev z drugačnim položajem v družini, 32,7 % mladih z več brati ali sestrami in 29,1 % najmlajših.

Enkrat mesečno doživi opitost 11,1 % anketirancev z drugačnim položajem v družini, 9,7 % najmlajših, 5,7 % edincev, 4,6 % najstarejših in 4,5 % anketirancev z več brati ali sestrami.

Enkrat tedensko se opije 7,3 % edincev, 6,3 % mladih iz večjih družin, 5,5 % anketirancev z drugačnim položajem v družini, 5,0 % najmlajših in 1,2 % najstarejših.

Več kot enkrat tedensko doživijo pijanost 3 ali 2,4 % edincev, 2 ali 1,8 % anketirancev iz večjih družin, 3 ali 1,0 % najmlajših in 1 ali 0,4 % najstarejših. Med anketiranci z drugačnim položajem v družini ni takih, ki bi se opili tako pogosto.

Doma je doživelo pijanost 16,3 % anketirancev z več brati ali sestrami, 15,0 % najmlajših, 11,1 % anketirancev z drugačnim položajem v družini, 10,1 % najstarejših in 9,0 % edincev.

Pri sorodnikih se je že opilo 11,0 % najmlajših, 10,6 % najstarejših, 10,0 % anketirancev z več brati ali sestrami, 5,7 % edincev in 2,7 % anketirancev z drugačnim položajem v družini.

V parku ali na ulici je pijanost že doživelo 33,3 % mladih z drugačnim položajem v družini, 26,4 % najmlajših, 22,9 % edincev, 22,7 % anketirancev iz večjih družin in 19,0 % najstarejših v družini.

V lokalu se je že opilo 37,2 % anketirancev iz večjih družin, 35,7 % najmlajših, 29,2 % najstarejših, 27,7 % anketirancev z drugačnim položajem v družini in 25,4 % edincev.

O izkušnjah s pijanostjo v drugih okoliščinah poroča 14,1 % najmlajših, 12,8 % anketirancev iz večjih družin, 12,1 % najstarejših, 11,4 % edincev in 8,3 % anketirancev z drugačnim položajem v družini.

Najmanj izkušenj z opijanjem imajo edinci, največ pa najmlajši otroci. Med tistimi, ki se opijajo najpogosteje, enkrat ali večkrat tedensko, pa je največ prav edincev. Skupina najstarejših izraža nekoliko bolj odgovorno vedenje glede alkohola v primerjavi z ostalimi, saj je med njimi najmanj takih, ki se opijajo pogosto.

## Ponudba nedovoljenih drog

Nedovoljenih drog še nikoli niso ponudili 87,3 % anketirancev iz večjih družin, 83,4 % najstarejših, 77,7 % najmlajših, 77,6 % edincev in 72,9 % anketirancev z drugačnim položajem v družini.

Med tistimi, ki so jim droge že ponudili, so jo prijatelji ponudili 18,9 % anketirancev z drugačnim položajem v družini, 14,0 % edincev, 13,9 % najmlajših, 11,0 % najstarejših in 9,0 % anketirancev iz večjih družin.

Sošolci so jo že ponudili 4,9 % edincev, 4,6 % najstarejših in 1,3 % najmlajših, ostalima dvema skupinama anketirancev pa sošolci doslej niso ponudili nedovoljenih drog.

Od preprodajalca je dobilo ponujeno drogo 10,8 % anketirancev z drugačnim položajem v družini, 7,8 % najmlajših, 7,4 % edincev, 4,6 % najstarejših in 4,5 % anketirancev z več brati ali sestrami.

Od drugih oseb so dobili drogo ponujeno 4 najmlajši, 3 edinci in 2 najstarejša, med drugimi anketiranci pa takih navedb ni.

V šoli so se s ponudbo nedovoljene droge srečali 3 ali 2,5 % edincev, 6 ali 2,0 % najmlajših, 4 ali 1,7 % najstarejših in 1 ali 0,9 % anketirancev z več brati ali sestrami, med anketiranci z drugačnim položajem v družini pa nihče.

V bližini šole je to izkušnjo doživelo 8,1 % anketirancev z drugačnim položajem v družini, 5,8 % edincev, 5,6 % najstarejših, 5,4 % najmlajših in 0,9 % anketirancev iz večjih družin.

V lokalu se je z nedovoljeno drogo srečalo 5,8 % edincev, 4,7 % najmlajših, 2,7 % anketirancev z drugačnim položajem v družini, 1,7 % najstarejših in 0,9 % anketirancev iz večjih družin.

V parku ali na ulici je to doživelo 15,8 % edincev, 13,6 % najmlajših, 13,5 % anketirancev z drugačnim položajem v družini, 9,2 % anketirancev z več brati ali sestrami in 9,1 % najstarejših.



Na domači zabavi se je to zgodilo 5,4 % anketirancev z drugačnim položajem v družini, 4,7 % najmlajših, 3,7% anketirancev iz večjih družin, 3,4 % najstarejših in 3,3 % edincev.

O izkušnjah s ponudbo drog v drugačnih okoliščinah poročajo 4 najmlajši, 3 najstarejši in 1 anketiranec z drugačnim položajem v družini, edinci in anketiranci iz večjih družin pa ne.

Anketiranci, ki so svoj položaj v družini na vprašalniku opisali posebej, so v največjem odstotku doslej prišli v stik z nedovoljenimi drogami, hkrati pa so v največji meri prišli v stik z nedovoljenimi drogami v krogu prijateljev, kar je zelo tvegana okoliščina glede eksperimentiranja z drogami. Najmanj izkušeni s ponudbo nedovoljenih drog imajo anketiranci iz večjih družin.

## Informiranost o drogah

Najbolj prepričani, da vedo dovolj o drogah in njihovih učinkih, so edinci, saj jih to trdi 77,0 %. Sledijo najstarejši s 65,1 %, najmlajši s 64,6 %, anketiranci iz večjih družin z 59,6 % in anketiranci z drugačnim položajem v družini z 59,4 %.

# Rezultati glede na materialni položaj družin anketirancev

Ne gre za objektivno sliko materialnega položaja družin, ampak le za splošno oceno anketiranih mladostnikov, kako dobro živijo. Tudi pri tem vprašanju so skupine zelo različno velike in zato odstotki le težko primerljivi.

## Zadovoljstvo

Obravnavali smo samo odgovore, ki so izražali nezadovoljstvo.

S šolskim uspehom je nezadovoljnih 6,1 % anketirancev iz materialno dobro situiranih družin, 13,1 % anketirancev iz srednje situiranih družin in nihče od anketirancev, katerih družine v materialnem pogledu shajajo težko.

S svojo zunanostjo je nezadovoljnih 6,1 % anketirancev iz dobro situiranih družin, 15,8 % iz srednje situiranih in 16,6 % iz slabše situiranih družin.

Z materialnim položajem je nezadovoljnih 0,9 % anketirancev iz dobro situiranih družin, 8,1 % iz srednje in 50,0 % iz slabše situiranih družin.

Z odnosom s prijatelji je nezadovoljen 1 ali 0,1 % anketirancev iz dobro situiranih družin, 3 ali 1,6 % iz srednje situiranih in 1 ali 14,2 % iz slabše situiranih družin.

S prostim časom je nezadovoljnih 2,1 % anketirancev iz dobro preskrbljenih družin, 9,4 % iz srednje preskrbljenih in 57,1 % iz slabše preskrbljenih družin.

S svojo priljubljenostjo v razredu je nezadovoljnih 2,1 % anketirancev iz dobro situiranih družin in enak odstotek iz srednje situiranih ter 33,3 % anketirancev iz slabše situiranih družin.

S svojo samozavestjo je nezadovoljnih 4,1 % anketirancev iz dobro preskrbljenih družin, 7,7 % iz srednje in 16,6 % iz slabše preskrbljenih družin.

Z življenjem nasploh je nezadovoljnih 2,4 % anketirancev iz dobro situiranih družin, 7,7 % iz srednje in 57,1 % iz slabše situiranih družin.

Anketiranci, ki ocenjujejo, da njihove družine shajajo težko, izražajo bistveno višje nezadovoljstvo s posameznimi stvarmi v svojem življenju kot njihovi bolj situirani vrstniki, pri čemer poleg pričakovanega nezadovoljstva z materialnim položajem najbolj izstopajo prosti čas, priljubljenost v razredu in življenje nasploh.

Anketiranci iz našega vzorca kakovost svojega življenja očitno najbolj povezujejo s temi področji, kar je lahko dobra iztočnica za delo z mladimi tako glede spodbujanja njihove lastne aktivnosti pri izboljševanju materialnega položaja kot glede iskanja dobrih možnosti za preživljanje prostega časa, še posebej pa glede razvijanja dobrih medsebojnih odnosov med učenci v razredih, k čemur sodi tudi soočanje mladih s predsodki glede pomena materialnih dobrin in s potrošniško miselnostjo.

## Odnos s starši

Da jih imajo starši zelo radi, meni 88,4 % anketirancev iz dobro situiranih družin, 77,6 % iz srednje in 42,8 % anketirancev iz slabše situiranih družin.

Zelo malo časa preživi skupaj 11,2 % dobro preskrbljenih, 18,0 % srednje in 28,5 % slabše preskrbljenih družin.

Staršev se bojijo 3 ali 0,4 % anketirancev iz dobro preskrbljenih, 3 ali 1,6 % anketirancev iz srednje in 2 ali 28,5 % anketirancev iz slabše preskrbljenih družin.

Doma se ne počuti dobro 7,8 % anketirancev iz dobro situiranih, 10,3 % iz srednje in 57,1 % anketirancev iz slabše situiranih družin.

Da jih starši preveč nadzorujejo, meni 11,0 % anketirancev iz dobro situiranih, 20,7 % iz srednje in 42,8 % anketirancev iz slabše situiranih družin.

Da se starši ne zanimajo za njihovo šolsko delo, trdi 2,2 % anketirancev iz dobro situiranih družin, 3,2 % iz srednje situiranih, nihče pa iz slabše situiranih družin.

Spodbudo in podporo staršev čuti 80,9 % anketirancev iz dobro preskrbljenih, 68,3 % iz srednje in 28,5 % iz slabše preskrbljenih družin.

Na starše se lahko v težavah obrne 74,1 % anketirancev iz dobro preskrbljenih, 67,7 % iz srednje in le 1,2 % anketirancev iz slabše preskrbljenih družin.

Z mamo se zelo dobro razume 67,2 % anketirancev iz dobro preskrbljenih, 58,4 % iz srednje in 57,1 % iz slabše preskrbljenih družin, z očetom pa 60,9 % anketirancev iz dobro, 45,9 % iz srednje in 42,8 % anketirancev iz slabše preskrbljenih družin.

Anketiranci iz slabše materialno situiranih družin izražajo manjšo povezanost s starši in njihovo manjšo podporo, še posebej v težavah.

## Izkušnje z drogami

Obravnavali smo odgovore, ki podajajo sliko o občasnem in rednem uživanju posameznih drog.

Cigarete občasno kadi 17,4 % anketirancev iz dobro situiranih, 14,7 % iz srednje in 14,2 % iz slabše situiranih družin. Redno kadi 11,6 % anketirancev iz dobro situiranih družin, 17,4 % iz srednje in 28,5 % iz slabše situiranih družin.

Alkohol občasno uživajo anketiranci iz vseh treh skupin v podobnih odstotkih, redno pa 2,4 % anketirancev iz dobro preskrbljenih, 2,2 % iz srednje in 14,2 % iz slabše preskrbljenih družin.

Hlape lepila ali plina občasno inhalirata skupini iz dobro in srednje situiranih družin v skoraj enakem odstotku, med anketiranci iz slabše situiranih družin pa tega odgovora ni. Redno inhalirajo 3 ali 0,4 % anketirancev iz dobro situiranih družin in 1 ali 14,2 % anketirancev iz slabše situiranih.

Po energijskih pijačah občasno dokaj enakomerno posegajo anketiranci iz vseh treh skupin, najpogosteje tisti iz srednje situiranih, redno pa 13,3 % anketirancev iz dobro, 10,5 % iz srednje in 28,5 % iz slabše situiranih družin.

Po pomirjevalih občasno posega 5 ali 0,8 % anketirancev iz dobro situiranih, 5 ali 2,7 % iz srednje in 1 ali 14,2 % anketirancev iz slabše situiranih družin, redno pa 1 anketiranec iz dobro situirane družine.

Sredstva za povečevanje športnih uspehov občasno uživa 6 ali 0,9 % anketirancev iz dobro preskrbljenih, 1 ali 0,5 % iz srednje preskrbljenih družin in nihče iz slabše preskrbljenih, redno pa 2 ali 0,3 % anketirancev iz dobro preskrbljenih in 2 ali 28,5 % iz slabše preskrbljenih, nihče pa iz srednje preskrbljenih družin.

Marihuano občasno kadi 3,5 % anketirancev iz dobro preskrbljenih družin, 4,9 % iz srednje in nihče iz slabše preskrbljenih družin, redno pa 3 ali 0,4 %

anketirancev iz dobro preskrbljenih, 1 ali 0,5 % iz srednje preskrbljenih družin, med anketiranci iz slabše preskrbljenih družin pa kadičev marihuane ni.

Pri vseh naslednjih vprašanjih ni nihče od anketirancev iz slabše situiranih družin navedel niti občasne niti redne rabe.

Amfetamine občasno jemljejo 3 anketiranci iz dobro preskrbljenih družin in 3 iz srednje preskrbljenih, redno pa 1 iz dobro preskrbljene.

Kokain občasno zaužije 1 anketiranec iz srednje preskrbljene družine, 1 iz dobro preskrbljene pa ga uživa redno.

Enaka struktura odgovorov je pri heroinu in LSD-ju.

Ekstazi občasno zaužije 1 anketiranec iz dobro situirane družine in 3 iz srednje situiranih, redno pa 1 anketiranec iz dobro situirane družine.

Še druge izkušnje z drogami je navedlo 16 anketirancev iz družin, ki so dobro preskrbljene, in 4 iz tistih, ki so srednje. Anketiranci iz slabše preskrbljenih družin ne navajajo drugih izkušenj z drogo.

Družine, ki se preživljajo težko, so v naši raziskavi od vseh obravnavanih kategorij v največji meri zaščitna okoliščina glede jemanja nedovoljenih drog.

## Dostopnost drog

Obravnavali smo kategorijo, v kateri anketiranci trdijo, da lahko posamezno substanco kupijo brez težav, kadar jo hočejo zaužiti.

Cigarete si z lahkoto priskrbi 25,3 % anketirancev iz dobro preskrbljenih družin, 29,1 % iz srednje in 57,1 % iz slabše preskrbljenih družin.

Do alkoholnih pijač z lahkoto pride 24,4 % anketirancev iz dobro, 28,4 % iz srednje in 14,2 % iz slabše preskrbljenih družin.

Pomirjevala so lahko dostopna za 1,3 % anketirancev iz dobro in za 1,6 % anketirancev iz srednje situiranih družin, med temi odgovori pa ni nobenega iz slabše situiranih družin.

Energijskih napitki so podobno lahko dostopni za vse 3 skupine anketirancev.

Športna poživila lahko brez težav kupi 4,2 % anketirancev iz dobro situiranih družin, 1,6 % iz srednje in 14,2 % iz slabše situiranih družin.

Pri vseh naslednjih odgovorih ni anketirancev iz slabše situiranih družin, ki bi pri vseh substancah označili odgovor, da jih sploh ne zanimajo.

Marihuano lahko brez težav priskrbi 5,0 % anketirancev iz dobro in 5,4 % iz srednje situiranih družin.

Heroin lahko kupi 6 ali 0,9 % anketirancev iz dobro in 1 ali 0,5 % anketirancev iz srednje situiranih družin.

Do kokaina lahko z lahkoto pride 6 ali 0,9 % anketirancev iz dobro preskrbljenih družin in 2 ali 1,1 % iz srednje preskrbljenih.

Amfetamini so lahko dostopni za 6 ali 0,9 % anketirancev iz dobro in za 3 ali 1,6 % anketirancev iz srednje situiranih družin.

Do ekstazija lahko brez težav pride 6 ali 0,9 % anketirancev iz dobro in 2 ali 1,1 % iz srednje situiranih družin.

LSD z lahkoto kupijo 4 ali 0,6 % anketirancev iz dobro in 1 ali 0,5 % iz srednje situiranih družin.

Vse droge razen cigaret in športnih poživil so laže dostopne za anketirance iz dobro in srednje situiranih družin.

# Povzetek analize

V prejšnjem poglavju so podatki iz analize predstavljeni zelo podrobno. V kopici numeričnih podatkov in odstotkov je težko razbrati najpomembnejše ugotovitve, zato dobljene rezultate zaradi nazornosti tukaj povzemamo še strnjeno.

V naši raziskavi se spol ni pokazal kot zelo pomembna spremenljivka glede izkušenj z drogami, saj dekleta in fantje podobno pogosto posegajo po različnih drogah, vendar smo opazili nekaj odstopanj. Cigarete kadi nekaj več deklet kot fantov. Marihuano občasno kadijo oboji v podobnem odstotku, med rednimi uživalci le-te pa deklet ni. Energijski napitki in športna poživila so bolj priljubljena pri fantih. Pri uživanju alkohola je v skupini rednih uživalcev, ki gredo čez mejo vsaj enkrat tedensko, več fantov, sicer pa dekleta pri izkušnjah z opijanjem nasploh ne zaostajajo. Pri ponujanju nedovoljenih drog preprodajalci nekoliko pogosteje pristopajo k fantom kot k dekletom.

Pri obravnavi podatkov glede na kraj bivanja moramo upoštevati značilnosti vzorca. V raziskavi so namreč sodelovali osnovnošolci samo iz Mestne občine Ptuj in srednješolci, ki prihajajo z območja 15 občin v okolici Ptuja. Rezultati tako dajejo nekoliko drugačno sliko, kot če bi anketirali populacijo enakomerno glede na kraj bivanja, zato jih moramo obravnavati s pridržkom. Brez upoštevanja te značilnosti vzorca bi lahko napačno posplošili, da izražajo anketiranci iz okolice mnogo bolj tvegano vedenje glede drog. Kljub temu pa lahko ugotovimo, da mladi iz okolice nekoliko bolj posegajo po cigaretah, alkoholu in močnejših drogah (amfetamini, kokain, heroin, LSD), medtem ko glede kajenja marihuane med enimi in drugimi ni velikih razlik. V rezultatih je izražena tudi različna dostopnost srednješolcev do cigaret glede na kraj bivanja, pri čemer ne vemo, ali gre za dejansko različno dostopnost v različnih krajih

zaradi različne doslednosti trgovcev pri spoštovanju zakonodaje ali zgolj za večji občutek kontrole pri anketirancih iz manjših okoliških krajev. Odgovori o tem, če so se že kdaj srečali s ponudbo nedovoljene droge, so porazdeljeni dokaj enakomerno glede na kraj bivanja, kar je glede na strukturo anketirancev presenetljivo, saj kaže, da osnovnošolci in srednješolci iz mesta skupaj prihajajo z nedovoljenimi drogami v stik enako ali skoraj enako pogosto kot samo srednješolci iz okolice. To pomeni, da so osnovnošolci iz mesta skupina, ki je glede dostopnosti do nedovoljenih drog posebej občutljiva.

Nekaj zanimivih ugotovitev je dala analiza podatkov glede na vrsto srednješolskega programa. Cigarete so mnogo pogosteje prisotne med dijaki v nižjih poklicnih in poklicnih programih kot v srednjih in gimnazijskih. Alkohol najredkeje uživajo dijaki iz nižjih poklicnih programov, najpogosteje pa dijaki iz gimnazijskih programov. Enaka slika velja za uživanje marihuane. Dijaki nižjih poklicnih programov ne uživajo nobene od močnejših prepovedanih drog. Posamezni dijaki poklicnih programov posegajo tako po amfetaminih kot po kokainu, heroinu, ekstaziju in LSD-ju. Nekateri dijaki iz srednjih programov jemljejo amfetamine, kokain, heroin in ekstazi. Med dijaki gimnazijskih programov le eden sega po ekstaziju, po drugih prepovedanih drogah (razen marihuane) pa nihče. Dijaki gimnazijskih programov najpogosteje prihajajo v stik s ponudbo prepovedanih drog, vendar niso med najpogostejšimi uporabniki. Bolj tvegano vedenje glede prepovedanih drog med srednješolci torej izražajo dijaki poklicnih in srednjih programov, glede alkohola pa gimnazijci.

Vedenje anketirancev je bilo za potrebe načrtovanja preventivnih programov še posebej pomembno analizirati glede na starost oziroma razred ali letnik šolanja. Iz rezultatov je razvidno, da je treba preventivne programe z mladimi izvajati že pred sedmim razredom, ko tretjina učencev že poskuša s kajenjem, več kot polovica je že pila alkohol, mnogi pa so že prišli v stik s prepovedanimi drogami. Alkohol je pri posameznih osnovnošolcih celo v redni rabi, prav tako marihuana. Med močnejšimi prepovedanimi drogami osnovnošolci eksperimentirajo z amfetamini, kokainom in ekstazijem. Visoki odstotki anketirancev v sedmem razredu, ki izjavljajo, da jih sploh ne zanimajo cigarete, alkohol in druge droge, dajejo dobro podlago za sistematično preventivo v tem razredu, hkrati pa nas k njej spodbujajo navedbe o lahki dostopnosti drog že med osnovnošolci, ki jih droge zanimajo.

Učni uspeh naj bi bil po mnenju stroke, ki se ukvarja s problematiko drog, močan varovalni dejavnik glede rabe drog – višji ko je uspeh, višji naj bi bil odstotek mladih, ki se v zvezi z drogami ne vedejo tvegano oziroma so bolj odgovorni. V naši raziskavi te predpostavke ne moremo v celoti potrditi oziroma ne glede vseh vrst drog. Ta povezava velja pri kajenju, saj z višjim učnim uspehom upada odstotek kadilcev. Pri pitju alkoholnih pijač pa v našem vzorcu ni izrazite povezave z učnim uspehom, le da med rednimi uživalci nekoliko izstopajo zadostni in nezadostni učenci. Glede prepovedanih drog nezadostni

učenci ne kažejo tveganega vedenja, saj med vsemi vrstami nedovoljenih drog le eden od njih občasno kadi marihuano, po drugih drogah pa ne občasno in ne redno ne posega nihče od njih. Najbolj tvegano vedenje glede prepovedanih drog izražajo anketiranci z zadostnim in dobrim uspehom, najbolj varno pa anketiranci s prav dobrim učnim uspehom. Odličnjaki v našem vzorcu z drogami eksperimentirajo celo več kot nezadostni učenci, kar je presenetljivo, seveda pa moramo upoštevati zelo različno številčnost skupin glede na učni uspeh, zato je dobljene podatke težko posplošiti na celotno populacijo.

Družina z obema biološkima staršema naj bi zagotavljala optimalne možnosti za razvoj otrok in mladostnikov, vendar v sodobni družbi obstaja vrsta različnih družin. Zato smo v raziskavi preverjali, v kolikšni meri, če sploh, vrsta družine vpliva na vedenje mladostnikov glede drog. Najredkeje po drogah posegajo anketiranci iz rejniških družin, pa tudi iz tistih vrst družin, ki so jih anketiranci opisali kot drugačne. Sledijo anketiranci iz reorganiziranih družin, pogosteje pa posegajo po drogah mladi iz enostarševskih in popolnih družin. Močnejše droge so najbolj dostopne anketirancem iz popolnih družin. Anketiranci iz rejniških družin izražajo najmanjše zanimanje za različne droge. Druge vrste družin, ki so jih opisali anketiranci, so okolje, ki ne preprečuje eksperimentiranja z marihuano, kajenja cigaret, uživanja alkohola in vdihovanja hlapov lepila, vendar anketiranci iz teh družin niso med uporabniki močnejših substanc. Anketiranci iz enostarševskih družin imajo največ izkušenj z opitostjo. Anketiranci iz reorganiziranih družin izražajo nekoliko drugačen vzorec opijanja, vendar nič manj tveganega, saj se daleč najpogosteje opijajo v parku ali na ulici. Med tistimi, ki se opijajo več kot enkrat tedensko, se poleg mladih iz enostarševskih in reorganiziranih družin pojavljajo tudi anketiranci iz popolnih družin, kar pomeni, da te tri vrste družin niso dejavnik preprečevanja opijanja v primerjavi z anketiranci iz rejniških in drugih vrst družin.

Koliko vpliva na vedenje mladostnikov glede drog zgled staršev, smo preverjali v vprašanji o kajenju pri starših in o morebitnih težavah z alkoholom v družini. Ugotovili smo, da je kajenje staršev nespodbudna okoliščina glede kajenja in uživanja tistih drog, ki so mladostnikom dokaj dostopne, ne pa glede vseh drog. To pomeni, da otroci kadilcev sicer pogosteje kadijo in posegajo po lahko dostopnih drogah, ne izražajo pa bolj tveganega ravnanja glede prepovedanih drog. Za populacijo, ki jo je zajela raziskava, lahko ugotovimo, da težave z alkoholom pri starših ne vplivajo negativno na vedenje mladostnikov v zvezi z drogami.

V raziskavi smo poskusili ugotoviti tudi, ali položaj mladostnikov med sorojenci kakor koli vpliva na njihovo ravnanje z drogami. Čeprav nobena skupina anketirancev ne izstopa kot posebej rizična ali posebej varovalna, je med najmlajšimi v družinah najmanj tistih, ki v zadnjem mesecu niso zaužili nobene droge, in največ uživalcev alkohola. Skupina najstarejših otrok v družini je

tista, ki v zadnjem mesecu v največji meri ni posegala po drogah. Najmanj eksperimentiranja z močnejšimi drogami je med anketiranci z drugačnim položajem v družini in med edinci, vendar ti dve skupini ne zaostajata pri kajenju, uživanju alkohola in inhaliranju hlapov plina ali lepila. Med tistimi, ki se opijajo enkrat ali večkrat tedensko, je največ edincev. Skupina najstarejših izraža nekoliko bolj odgovorno vedenje glede alkohola v primerjavi z ostalimi, saj je med njimi najmanj takih, ki se opijajo pogosto. Anketiranci, ki so svoj položaj v družini na vprašalniku opisali posebej, so v največjem odstotku doslej prišli v stik z nedovoljenimi drogami. Najmanj izkušenj s ponudbo nedovoljenih drog pa imajo anketiranci iz večjih družin. Čeprav ni pomembnih odstopanj med posameznimi skupinami pri tem vprašanju, ugotavljamo, da se mladostniki, ki so najstarejši med sorojenci, glede drog vedejo nekoliko bolj odgovorno kot ostale skupine anketirancev. Tisti, ki sodijo med najmlajše otroke v družini, pogosteje pijejo alkohol in posegajo po močnejših drogah. Naše pričakovanje, da bodo anketiranci iz večjih družin pokazali bolj varno vedenje glede drog, se ni potrdilo.

Pravo presenečenje pri obravnavi rezultatov je pomenila ugotovitev, da je materialni položaj družine mnogo pomembnejši varovalni dejavnik glede rabe drog kot kakovost odnosov anketirancev s starši, njihov položaj med sorojenci in učni uspeh. Družine, ki se preživljajo težko, so v naši raziskavi od vseh obravnavanih kategorij v največji meri zaščitna okoliščina glede jemanja nedovoljenih drog. Z nekoliko cinizma bi lahko zapisali, da je gospodarska recesija, ki smo ji pravkar priča, zelo dobrodošla na področju preprečevanja rabe in zlorabe drog med mladimi, ker poslabšuje materialni položaj družin in tako zelo dobro vpliva na zmanjševanje poseganja po drogah med mladostniki. Ugotovitev iz naše raziskave pa se sklada z ugotovitvami švedskih raziskovalcev, ki so ugotovili, da je višina žepnine močan napovednik rabe drog med mladimi: višja ko je žepnina, več je mladi porabijo za droge, tako dovoljene kot nedovoljene ([http://www.undoc.org/pdf/research/Swedish\\_drug\\_control.pdf](http://www.undoc.org/pdf/research/Swedish_drug_control.pdf)).

Glede zadovoljstva anketirancev z različnimi področji v življenju lahko ugotovimo, da z leti šolanja upada zadovoljstvo s telesnim videzom, materialnim položajem, samozavestjo in življenjem nasploh. Z leti v anketirani populaciji upada tudi občutek, da jih starši spodbujajo in podpirajo in da se lahko v težavah obrnejo nanje.



# Primerjava rezultatov raziskave 2008 z rezultati raziskave 2003

Najprej nekaj osnovnih podatkov. V raziskavi novembra 2003 je sodelovalo 783 anketirancev, v pričujoči pa 819. Obakrat smo zajeli isto starostno skupino, to je mladostnike zadnjih treh razredov osnovnih šol in prvih dveh letnikov srednjih šol. Raziskava je torej obakrat zajela mlade v starosti približno med 12. in 17. letom, ki se šolajo na Ptuju.

Vzorec v obeh raziskavah se ni bistveno razlikoval ne po spolu, ne po kraju bivanja, ne po vrsti šole, šolskega programa, starosti, pa tudi ne po vrsti družine, le da je v letu 2008 približno 2 odstotka manj popolnih družin kot leta 2003 ter približno 2 odstotka več enostarševskih. Učni uspeh anketirancev je v pričujoči raziskavi v povprečju nekoliko višji kot pred petimi leti. Anketiranci so v raziskavi 2008 izrazili višjo stopnjo zadovoljstva z vsemi stvarmi, o katerih smo spraševali, od prostega časa in telesnega videza do samozavesti in zadovoljstva z življenjem nasploh. Vzorec v pričujoči raziskavi je torej nekoliko bolj zadovoljen v življenju, kot je bil tisti v raziskavi 2003.

Najpogostejša droga v redni rabi so bili v raziskavi iz leta 2003 cigareti, ki jih je redno kadilo 16,7 % anketirancev.

Tudi v sedanji raziskavi so najbolj razširjeni cigareti, le da je odstotek rednih kadilcev nekoliko nižji in znaša 13,2 %. Tesno jim sledijo energijski napitki, ki jih mladi uživajo kot vse druge brezalkoholne pijače brez pomislekov o morebitnih stranskih učinkih.

Najpogostejša droga na zabavah je bil v raziskavi iz leta 2003 alkohol. Takrat ga je na zabavah uživalo 47,3 % anketirancev, po sedaj zbranih podatkih pa je ta odstotek narasel na 56,9 %. Odstotek uživalcev alkohola se je torej zvišal, kar pomeni, da medijske kampanje in spremembe zakonodaje glede alkohola niso bile dovolj učinkovite za populacijo mladostnikov.

Marihuano je leta 2003 občasno kadilo 4,5 %, redno pa 2,9 % anketirancev. V vzorcu sedanje raziskave je občasnih kadilcev marihuane 3,8 %, rednih pa 0,5 %. To pomeni, da se je njena priljubljenost zmanjšala, kar je presenetljivo.

Hlape lepila ali plina je leta 2003 občasno inhaliralo 0,9 % mladih, redno pa 0,3 %. Leta 2008 je občasnih uporabnikov 1,7 % in rednih 0,5 %, kar pomeni, da se je ta način omamljanja malenkost razširil, a ostaja na podobni ravni kot pred petimi leti.

Pri naslednjih drogah navajamo število uporabnikov in ne odstotkov, saj je primerjava numeričnih vrednostih nazornejša.

Pomirjevala je leta 2003 občasno jemalo 5 anketirancev in 5 redno, v letu 2008 pa jih 11 jemlje občasno in 1 redno.

Amfetamine je leta 2003 občasno jemalo 5 anketirancev in redno 1, leta 2008 pa jih občasno jemlje 6 anketirancev in 1 redno.

Kokain je leta 2003 jemal 1 anketiranec občasno in 2 redno, v sedanji raziskavi pa 1 občasno in 1 redno.

Heroin je leta 2003 občasno jemal 1 anketiranec, redno pa 3, leta 2008 pa 1 občasno in 1 redno.

Ekstazi je leta 2003 občasno jemalo 5 anketirancev in 2 redno, leta 2008 pa 4 občasno in 1 redno.

LSD so leta 2003 jemali 3 anketiranci občasno in 1 redno, v sedanji raziskavi pa 1 anketiranec občasno in 1 redno.

Prepovedane droge se torej med mladostniki na Ptuju v zadnjih 5 letih niso dodatno razširile, prisotne so v podobnem obsegu. Ugotovimo lahko, da se problem ni povečal, ostaja pa enak.

Po podatkih raziskave leta 2003 je lahko do alkohola brez težav prišlo 46,2 % vseh anketirancev, po sedanjih pa 24,9 %. Glede na povišan odstotek uživalcev alkohola v letu 2008 v primerjavi s prvo raziskavo lahko sklepamo, da morajo



biti mladi sedaj bolj iznajdljivi pri iskanju poti za uživanje alkoholnih pijač kot pred petimi leti, saj do njih ne morejo zlahka, vsaj ne v tolikšnem deležu kot leta 2003, da pa jih težja dostopnost pri tem ne zaustavi.

Cigarete je lahko leta 2003 kupilo 43,7 %, leta 2008 pa 26,2 % anketirancev. Odstotek mladih, ki redno kadijo, je v sedanji raziskavi nižji kot pred petimi leti. Vzroke za to razveseljivo izboljšanje lahko najbrž iščemo v spremembi zakonodaje, predvsem v »protikadilskem« zakonu, pa tudi v povečani doslednosti nadzora nad njenim uresničevanjem.

Do marihuane je leta 2003 brez težav prišlo 13,7 % anketirancev, sedaj pa 5,0 %. Ostale droge so bile leta 2003 dosegljive brez težav za 2 do 3 % anketirancev, v sedanji pa za približno 1 % anketirane populacije.

Nedovoljene droge leta 2003 še nihče ni ponudil 69,5 % anketirancev, leta 2008 pa 79,1 %. Delež mladih, ki so prišli v stik z nedovoljeno drogo, je torej za skoraj 10 % nižji kot pred petimi leti. Dostopnost do prepovedanih drog se je torej nekoliko zmanjšala, kar preseneča.

Med anketiranci leta 2003 še nikoli ni bilo opitih 37,0 % in v sedanji raziskavi 37,1 %. O opijanju enkrat mesečno je leta 2003 poročalo 7,4 % anketirancev, v sedanji raziskavi pa 6,8 %. Enkrat tedensko se je leta 2003 opijalo 6,2 % anketirancev, leta 2008 pa 4,4 %, večkrat tedensko leta 2003 3,4 %, leta 2008 pa 1,2 %. Delež mladih, ki se redno opijajo, se je v zadnjih petih letih torej nekoliko zmanjšal.

V mesecu pred raziskavo ni leta 2003 nobene droge zaužilo 42,1 % anketirancev, leta 2008 pa 39,9 %. Delež mladih, ki so v mesecu pred raziskavo uživali psihoaktivne snovi, je v sedanji raziskavi torej nekoliko višji. Razlog za odstopanje je v večjem odstotku tistih anketirancev iz sedanjega vzorca, ki so uživali alkohol.

Med vsemi drogami je v anketirani populaciji v zadnjih petih letih naraslo edino uživanje alkohola, čeprav je pogostega opijanja nekaj manj. Kajenje cigaret je nekoliko upadlo, ostale droge so ostale na podobni ravni kot leta 2003. V tej raziskavi smo prvič opazovali rabo energijskih napitkov in športnih poživil, zato rabe teh substanc ne moremo primerjati s prvo raziskavo.

# Informacije nekaterih drugih institucij, ki se srečujejo s problematiko drog med mladostniki na Ptuju

Ob raziskavi smo želeli dobiti čim popolnejšo sliko dogajanja na področju drog in zasvojenosti na Ptuju nasploh, saj smo pri svojem delu opazovali stanje le med populacijo mladostnikov do 17. leta. Na povabilo LAS MO Ptuj, da bi nam sporočili podatke o svojih izkušnjah s problematiko drog v našem mestu, so se odzvali na Centru za socialno delo Ptuj, na Policijski upravi Maribor, v Lekarnah Ptuj in Lekarni Toplek.

V obeh ptujskih lekarnah so nas obvestili, da so nam podatke posredovali na osnovi opazovanja in izkušenj pri svojem delu, ne pa načrtnega zbiranja podatkov o problematiki zasvojenosti, saj se s tem ne ukvarjajo.

V Lekarni Toplek zaznavajo naraščanje prodaje igel z brizgo in testov za droge, o čemer so poročali že pred petimi leti, ko smo prvič iskali tovrstne informacije. V letu 2007 so prodali okoli 2100 igel z brizgo, v letu 2008 pa okoli 3000, čeprav se število bolnikov, ki potrebujejo ta pripomoček, po njihovi oceni ni bistveno spremenilo. V letu 2007 so prodali 8 splošnih testov za droge, v letu 2008 pa 30. Leta 2007 so prodali tudi 12 testov za morfij, v letu 2008 pa 24. V obeh letih je bilo prodano enako število testov za marihuano, to je 23.

V Lekarnah Ptuj prav tako opažajo naraščanje prodaje igel z brizgo, za katere predvidevajo, da jih kupujejo odvisni od drog. Kupci le-teh so skoraj izključno fantje in moški, nekateri prihajajo ponje že več let. Pojavljajo se tudi novi kupci, ki so sorazmerno mladi. Večinoma niso agresivni, vendar so se zaposleni že

večkrat srečali tudi z uporabniki nedovoljenih drog, ki so doživljali krizo in so se vedli neobvladano. Soočajo se tudi s problemom, ko tovrstni kupci za denar prosijo druge obiskovalce lekarne. Pred leti so pri njih kupovali igle z brizgo samo v času nočnih dežurstev, v zadnjem času pa prihajajo ponje tudi podnevi, vendar je največ prodanih še vedno ponoči. Da bi zaščitili dežurne farmacevte in tudi druge bolnike, ki prihajajo po zdravila v času dežurstev, so v lekarni namreč uvedli po 22. uri dežurno takso tudi za igle z brizgo, saj so želeli uporabnike nedovoljenih drog, ki potrebujejo igle, preusmeriti na običajni dnevni obratovalni čas lekarne, ko je v njej dovolj delovnega osebja.

Center za socialno delo Ptuj (CSD Ptuj) se s področjem drog in zasvojenosti ukvarja na dveh delovnih področjih: prvo so postopki, ki jih center obravnava zaradi sumov storitev kaznivih dejanj in uvedenih postopkov na sodiščih, drugo pa urejanje socialnih vprašanj, denarnih pomoči ter svetovanja osebam in družinam. V letu 2008 je bilo na delovnem območju CSD Ptuj v postopkih na sodišču zoper mladoletnike vključenih 9 mladih. Med njimi so bili nekateri vključeni v različne oblike zdravljenja odvisnosti in detoksikacije. V primeru 4 uživalcev je stekla povezava pri urejanju denarne pomoči za nastop zdravljenja odvisnosti. Na področju svetovalnega dela je sodelovalo 15 mladostnikov v populaciji od 12. do 17. leta. Pri vseh gre za uživanje heroina, 2 pa sta bila uporabnika metadonske terapije. Na CSD Ptuj v zadnjih petih letih opažajo nižanje starosti ob vstopu v uživanje nedovoljenih drog. Nesocialnega vedenja v smeri povzročanja kaznivih dejanj je po njihovi oceni manj. Med temi uživalci ne zaznavajo določene socialne kategorije, ki bi izstopala kot ogrožajoča, gre pa predvsem za dijake srednjih šol.

Sektor kriminalistične policije s Policijske uprave Maribor nam je posredoval podatke, ki jih zbirajo v svojih evidencah. V letu 2008 je bilo na področju Policijske postaje Ptuj zaznanih in obravnavanih 110 kaznivih dejanj neupravičene proizvodnje in prometa prepovedanih drog iz 196. člena Kazenskega zakonika, 19 kaznivih dejanj omogočanja uživanja prepovedanih drog iz 197. člena Kazenskega zakonika in 26 prekrškov po Zakonu o proizvodnji in prometu prepovedanih drog. Med zaseženimi drogami prevladujejo droge iz skupine Cannabis (marihuana, hašiš), sledijo droge iz skupine stimulansov oziroma poživil (amfetamin, ekstazi, kokain), na tretjem mestu je skupina opioidnih drog oziroma depresorjev centralnega živčnega sistema (heroin), sledi pa skupina halucinogenih drog (nore gobice – psilocybe). Po njihovih izkušnjah raba oziroma zloraba drog pelje od primarne do sekundarne in terciarne kriminalitete (od posedovanja prepovedanih drog do tatvin, vlomov, ropov, izsiljevanja, kršitev cestnoprometnih predpisov, kršitev javnega reda in miru, vandalizma, prostitucije), vodi pa tudi v samomorilnost. Starost uživalcev prepovedanih drog se vse bolj znižuje. V populaciji, s katero so se ukvarjali, so namreč zajeti tudi osnovnošolci zadnjih treh razredov osnovnih šol.

Zbrani podatki drugih institucij zgovorno dopolnjujejo rezultate naše raziskave. Soočajo nas z dejstvom, da se problematika rabe in zlorabe drog širi med vse mlajše generacije in da sega iz obdobja mladostništva že v čas otroštva. Poleg alkohola, cigaret in drugih psihoaktivnih substanc, ki niso zakonsko prepovedane in so relativno lahko dostopne v našem življenjskem okolju, so med mladostniki dokaj dostopne tudi nedovoljene oziroma prepovedane droge. Mreže, po katerih se širijo nedovoljene droge, očitno uspešno delujejo tudi na Ptuj in širšem ptujskem območju.

# Sklepi

V raziskavi Mladi in droge na Ptuju 2008 smo obravnavali položaj na področju drog med mladimi na Ptujskem. Namen raziskave je bil posneti trenutno stanje in ugotoviti, ali se je vedenje mladih v zvezi z drogami na našem območju kakor koli spremenilo od prve raziskave, opravljene leta 2003. V vzorec raziskave smo zajeli učence zadnjih treh razredov vseh petih ptujskih osnovnih šol in prvih dveh letnikov vseh petih srednjih šol, ki delujejo na Ptuju. Po anketiranju na šolah smo prejeli 819 izpolnjenih vprašalnikov, ki smo jih nato obdelali in analizirali. Izpolnjeni vprašalniki predstavljajo odgovore 39,58 % celotne anketirane populacije.

Rezultati raziskave naj bi služili kot podlaga za učinkovito ukrepanje vseh, ki se nas dotika življenje mladih na območju Ptuja, v zvezi s problematiko rabe in zlorabe drog, tako dovoljenih kot nedovoljenih. Spodbudili naj bi strokovno in širšo javnost v našem okolju, da aktivno prispeva k iskanju možnosti za izboljšanje trenutnega položaja. Če odrasli vprašanja v zvezi z drogami prepuščamo otrokom in mladim, se bodo z njimi ukvarjali po svoje, z mnogo eksperimentiranja in tveganja za svoje telesno in duševno zdravje ter varnost. Otroci in mladostniki še niso opremljeni s socialnimi izkušnjami, ki bi jih vedno vodile k življenjsko dobrim izbiram. Če se odrasli zanašamo na to, da bodo mladim, ki zaidejo v svet drog, pomagale za to pristojne institucije, ravnamo tako, kot če bi jim pustili voziti avtomobile brez vozniškega izpita, zanašajoč se na to, da jih bo morda nekje ustavila policijska kontrola ali da bodo ob trku varnostne zračne blazine preprečile najhujše.

Zanimiva ugotovitev naše raziskave je, da se je zadovoljstvo anketirancev z različnimi področji življenja v primerjavi s stanjem pred petimi leti nekoliko izboljšalo. Področja nezadovoljstva mladih pa niso nujno problem, ampak so lahko odlična priložnost za delo z mladimi.

V zadnjem mesecu ni nobene droge poskusilo 47,4 % anketirancev, ki so s svojim življenjem zadovoljni, in 30,3 % tistih, ki so z njim nezadovoljni. Med mladimi, ki so z življenjem zadovoljni, je 43,2 % takih, ki še nikoli niso doživeli opitosti, med nezadovoljnimi pa le 9,1 %. Nezadovoljni z življenjem nasploh so dosegli višje odstotke pri vseh kategorijah o pogostosti opijanja od zadovoljnih vrstnikov. Več anketirancev, ki so izrazili nezadovoljstvo z življenjem, kot njihovih zadovoljnih vrstnikov tudi prihaja v stik s prepovedanimi drogami.

Mladostniki, ki so s svojim življenjem nezadovoljni, so se v raziskavi torej pokazali kot ranljiva skupina. Ugotovitev postavlja nekaj pomembnih vprašanj staršem in učiteljem ter drugi strokovni javnosti: kaj vpliva na nastanek nezadovoljstva z življenjem pri mladih, kako ga lahko pravočasno prepoznamo odrasli (preprodajalci, prijatelji in sošolci očitno ga!), kako naj ravnamo z nezadovoljnim najstnikom, da ga ne bi spodbujali k še bolj tveganemu ravnanju z drogami, predvsem pa, kako ga preprečiti. Učiteljem in drugim strokovnim delavcem v šolah so na voljo različne izobraževalne oblike, v katerih lahko pridobijo dodatno znanje za delo z učenci na področju razvijanja pozitivnega samovrednotenja in spodbujanja celostnega osebnostnega razvoja, staršem pa moramo tudi v prihodnje prinašati dodatna znanja in veščine s tega področja na predavanjih in v šolah za starše ter razvijati še druge oblike sodelovanja z njimi.

Najpogostejša prostočasna dejavnost anketirancev naše raziskave je igranje z računalnikom, sledi ukvarjanje s športom, tako v obliki treningov kot rekreacije, pri čemer se s športom ukvarja veliko več fantov kot deklet. Pričakovano pogost način preživljanja prostega časa je gledanje televizije, redko pa branje. Podatek, da samo slaba četrtina mladostnikov izjavlja, da prosti čas namenjajo druženju z vrstniki, lahko pomeni problem, saj napoveduje zelo skromno medvrstniško socializacijo. Vsekakor bi se bilo temu vprašanju dobro posvetiti v posebni raziskavi, saj največ anketirancev hkrati navaja, da v prostem času pogrešajo prav druženje z vrstniki in zabavo. Med mladimi v našem vzorcu individualne prostočasne dejavnosti prevladujejo pred skupinskimi oziroma družabnimi in pasivne pred aktivnimi, kar potrjuje trende, ki so jih opazili raziskovalci med mladimi tudi drugod.

Rezultati naše sedanje raziskave kažejo, da se krog uživalcev prepovedanih drog med populacijo mladostnikov v zadnjih petih letih ni razširil, kar je presenetljivo le, če ne upoštevamo intenzivnega preventivnega delovanja v zadnjih petih letih, odkar smo na Ptuju sistematično sledili Strategiji razvoja dejavnosti za preprečevanje zasvojenosti v Mestni občini Ptuj 2005–2009. Kljub temu, na prvi pogled dobremu rezultatu, pa je raziskava zaznala uporabnike prepovedanih drog že med osnovnošolci, kar nas lahko upravičeno skrbi in terja primeren odziv.

V rezultatih raziskave lahko prepoznamo še nekaj problemov, med katerimi je na prvem mestu naraščanje uživanja alkohola. V lokalih se je doslej že opilo 8,9 % anketiranih osnovnošolcev in 49,3 % anketiranih srednješolcev. Nihče od njih še ni polnoleten, kar kaže na nizko raven spoštovanja zakonodaje med osebje v lokalih, kamor zahajajo mladi. Najbrž ne bi bilo odveč tudi pri nas upoštevati dobre prakse nekaterih tujih držav, ki so za osebje v lokalih (natakarje, vratarje, redarje itd.) projektno uvedle posebne treninge za delo z mladimi, ki želijo naročiti alkoholne pijače, za prepoznavanje znakov uživanja drog in še posebej za komuniciranje z opitimi ali drugače omamljenimi obis-

kovalci. Pozitivni učinki takih ukrepov so bili na Švedskem nesporni: v lokalih je bilo več reda in manj ekscesov, kar je bilo dobrodošlo za lastnike lokalov in osebje, med mladimi pa manj opitih, kar je posledično pomenilo manj škode na javni lastnini, manj nevarnosti v prometu, manj zdravstvenih posegov itd., če ostajamo le pri materialno oprijemljivih dejstvih.

Visoki odstotki opitih mladostnikov iz naše raziskave dajejo misliti, da njihovi starši bodisi dopuščajo tako ravnanje kot neproblematično (splošna tolerantnost do uživanja alkohola oziroma slovenska »mokra kultura«) bodisi ne vedo, kako bi ga preprečili ali zaustavili. Starši so vsekakor pomembna ciljna skupina za ozaveščanje o problematiki uživanja alkohola med mladostniki, in sicer tako starši osnovnošolcev kot srednješolcev, na kar nas opozarja trend naraščanja odstotka uživalcev alkohola med anketiranci od sedmega razreda do drugega letnika srednje šole. Ne smemo tudi spregledati podatka iz naše raziskave, da je že med osnovnošolci 33,8 % občasnih in 1,1 % rednih uživalcev alkohola.

Cigarete so med anketiranci še vedno najpogostejša droga v redni rabi, čeprav je odstotek kadilcev upadel glede na raziskavo izpred petih let. Tisti, ki želijo kaditi, pa lahko cigarete z več ali manj truda še vedno dobijo. Spremembe v zakonodaji so torej zavrle kajenje med mladoletnimi, vendar nadzor nad njenim izvajanjem še ni dovolj dosleden.

Pri podatkih o ponudbi prepovedanih drog oziroma o dostopnosti mladostnikov do njih je razveseljivo, da se odstotki anketirancev, ki jim ponudijo nedovoljeno drogo, in tistih, ki jo zares zaužijejo, močno razlikujejo. To pomeni, da precej mladih pride v stik s prepovedano drogo, a jo odklonijo oziroma se ne odločijo za njeno uporabo. Pravzaprav je ravno del mladih, ki so z drogo že prišli v stik, pa je niso zaužili, tista skupina, za katero lahko trdimo, da ravna ozaveščeno. Tega ne moremo trditi za mlade, ki z drogo še niso prišli v stik, saj ne vemo, kako bi se odzvali ob morebitni ponudbi. Problematično je, da so droge dostopne ne le v lokalih, na ulicah in v parkih, ampak tudi v šolah, njihovi okolici in na domačih zabavah, v okoljih torej, ki veljajo za varna. Izziv ostaja tudi kroženje prepovedanih drog med prijatelji in sošolci, ki je mnogo težje dosegljivo za preventivne programe kot ozaveščanje mladih glede ponudbe drog od preprodajalcev. Za mladostnika proti koncu osnovne šole namreč prav prijatelji in vrstniki postanejo merilo, kaj se dela in kaj ne, kaj je v redu in kaj ne. Prisotnost prepovedanih drog med osnovnošolci nas spodbuja k sistematičnemu izvajanju preventivnih programov na tem področju.

Anketiranci iz našega vzorca niso dobro obveščeni o virih pomoči v primeru težav z drogo. Med njimi vlada tudi nekaj zmotnih prepričanj o načinih nudenja pomoči zasvojenim, na primer da bi lahko kar sami pomagali zasvojenemu ali da bi si po iskrenem pogovoru lahko pomagal kar sam. Mladim bi bilo koristno predstaviti resnico in mite o drogah, njihovem uživanju ter delovanju, kar lahko naredijo edino strokovnjaki s tega področja, po katerih izražajo interes tudi

mladi sami. Hkrati ugotavljamo, da je tako mlade kot starše nujno opremiti z informacijami o ustanovah, kjer lahko v primeru težav z drogo dobijo potrebno pomoč, ne le v našem okolju, ampak po vsej Sloveniji, saj je strah pred stigmo v svojem socialnem okolju pri iskalcih pomoči še vedno velika ovira.

Rezultati raziskave kažejo, da so ukrepi preprečevanja uživanja vseh vrst drog med mladostniki na Ptuju potrebni. Potrebujejo jih otroci v osnovnih šolah in mladi v srednjih šolah, še posebej pa učitelji in starši. Preventiva naj bi se začela pri delu z otroki že pri mlajših osnovnošolcih, nadaljevala pa naj bi se skozi ves čas šolanja glede na spremembe v življenju otrok in mladih, ki jih prinaša osamosvajanje. Delo z mladimi naj ne bi temeljilo zgolj na informiranju ali celo zastraševanju, ampak na dejstvih, ki jih otrokom in mladim posredujejo za to kompetentni odrasli. Odgovori anketirancev o tem, kakšne informacije potrebujejo in od koga, so vredni vse pozornosti. Toda če bi intenzivno izvajali preventivne programe samo z mladostniki, ne pa tudi z njihovimi starši in učitelji, bi bili učinki zelo omejeni. Poglavitna ciljna skupina na področju preventive so prav starši in učitelji, ki v živem vsakdanjem stiku z otroki in mladimi lahko delujejo nanje zelo spodbudno in pozitivno, če poznajo ustrezne načine za to.

Sodobni starši so pri vzgoji otrok vsak dan znova soočeni z mnogimi izzivi, ki jih prinaša dinamika družbenih sprememb, na katere sami večinoma ne morejo vplivati. Informacije o tem, kaj vse bi morali narediti za svoje otroke in z njimi, niso dovolj, ko se pojavijo različne težave v šoli, v odnosih z vrstniki, v odnosu do sebe itd. Različne oblike dela s starši od predavanj, delavnic in t. i. »šole za starše« so postale realna potreba. Starši, ki so se v zadnjih petih letih udeleževali organiziranih oblik izobraževanja staršev, ki jih je v sodelovanju z osnovnimi in srednjimi šolami ter vrtci koordinirala LAS MO Ptuj, so izrazili veliko zadovoljstva s ponujenimi vsebinami in velikokrat poudarili, da je s temi vsebinami treba začeti že na začetku, se pravi takrat, ko ljudje postanejo starši, ali še bolje že pred rojstvom otroka. Najboljša priložnost za »šolo za starše« je torej vrtec, seveda pa tudi priprava na starševstvo, ki jo organizirajo zdravstvene institucije.

Preventiva torej ne bi smela biti kampanjska ali prepuščena ozaveščenosti vodstva posameznega zavoda, saj droge po različnih poteh prihajajo med vse mlajše otroke oziroma so široko dostopne, če govorimo o alkoholu in cigaretah, hlapih lepila, plina, pa tudi o sredstvih za doseganje boljših športnih rezultatov in o energijskih napitkih. Narobe bi bilo vso pozornost usmeriti k prepovedanim drogam, saj je bolj kot snov sama pomembno, da se otroci in mladostniki zavedajo nevarnosti delovanja katere koli psihoaktivne snovi na njihovo telo in duševnost. Poseben izziv, ki se je pokazal prav v naši raziskavi, je ozaveščanje otrok o energijskih napitkih in nevarnostih, ki jih prinašajo, še posebej v priljubljenih kombinacijah z alkoholom.



Šolske svetovalne službe so v rezultatih te raziskave dobile dragocene podatke o posebej ranljivih skupinah otrok in mladih, ki jih lahko učinkovito uporabijo tako pri šolskem delu in načrtovanju obšolskih programov, namenjenih krepitvi telesnega in duševnega zdravja, kot pri delu s starši. Pridobljeni podatki pa so seveda lahko uporabni tudi za vse druge strokovne javnosti, ki se ukvarjajo z otroki, mladostniki in družinami na različnih področjih življenja.

Droge vseskozi spremljajo človeško družbo, ne glede na zakonske norme, religijo, politični režim, ekonomsko razvitost itd. Nesmiselno bi se bilo boriti proti drogam, saj bi šlo za jalovo početje. Še kako pomembno pa je otroke in mlade pripraviti na življenje v resničnem svetu, v družbi, kakršna je, z vsemi priložnostmi in nevarnostmi, da ne bodo postali kakor koli zasvojeni in s tem osiromašeni bogastva polnega življenja, pri čemer droge še zdaleč niso edino sredstvo, ki povzroča zasvojenost.

# Priloge

Navodila, ki so jih člani projektne skupine prebrali anketirancem pred začetkom izpolnjevanja vprašalnikov:

Tudi na Ptujju je uživanje različnih vrst drog razširjeno podobno kot v drugih krajih. Kakšen je obseg tega problema med mladimi, bi radi ugotovili z raziskavo.

Raziskavo izvajamo v Centru interesnih dejavnosti Ptuj v sodelovanju z Lokalno akcijsko skupino za preprečevanje zasvojenosti v Mestni občini Ptuj.

Pripravili smo vprašalnike, ki jih bodo izpolnili učenci izbranih oddelkov zadnjih treh razredov osnovnih šol in dijaki prvega in drugega letnika srednjih šol na Ptujju.

Dobljene rezultate bomo obdelali in objavili v knjigi, predstavili pa jih bomo tudi na okrogli mizi. Rezultati raziskave bodo služili za načrtovanje preventivnih programov na Ptujju v prihodnjih letih.

V vprašalniku uporabljamo izraz »droga« za vse snovi, ki vplivajo na človekovo duševnost. Nekatere droge so v naši družbi za odrasle ljudi dovoljene (alkohol, cigareti, uspavalne tablete), dostopne v trgovinah vsem (energijski napitki, lepilo, športna poživila), nekatere pa so prepovedane (marihuana, kokain, heroin, ekstazi itd.). To, da so nekatere dovoljene, druge pa ne, pa ne pomeni, da so ene bolj škodljive kot druge.

Vprašalniki so anonimni, seveda pa rabimo podatke o šoli, razredu, spolu itd., ker so le tako dobljeni podatki uporabni za raziskavo.

Prosimo, da na vsa vprašanja odgovoriš resno in iskreno in se med reševanjem ne pogovarjaš s sošolci.

Če potrebuješ kako pojasnilo, se z dvigom roke obrni na osebo, ki vodi anketiranje.

Za sodelovanje se vsem najlepše zahvaljujemo!

Ekipa za izvedbo raziskave o mladih in drogah na Ptujju 2008

Zdravo!

Prosimo te, da anketni vprašalnik izpolniš resno in iskreno, saj te sprašujemo o zelo pomembnih stvareh. Za reševanje imaš na voljo to šolsko uro. Anketa je anonimna. Prosimo te, da pišeš čitljivo!

**Obkroži** ustrezen odgovor ali **vpiši** podatek!

1. Spol:           moški                           ženski
2. Kraj bivanja: Mestna občina Ptuj   druge občine
3. Ime šole:
4. Vrsta programa (srednješolci):   nižji poklicni   poklicni   srednji   gimnazijski
5. Razred oziroma letnik, ki ga obiskuješ
6. Splošni učni uspeh ob koncu lanskega šolskega leta:   1   2   3   4   5
7. V kakšni vrsti družine živiš?
- a) živim z obema staršema
- b) eden od staršev ni moj biološki starš
- c) živim samo z mamo ali samo z očetom
- d) živim pri rejnikih
- e) drugo – kaj: \_\_\_\_\_
8. Imaš brate ali sestre?
- a) nimam nobenega brata in sestre
- b) sem najstarejši/-a od otrok v družini
- c) sem najmlajši/-a od otrok v družini
- d) imam več kot enega brata ali sestro
- e) svoj položaj med otroki v družini lahko opišeš dodatno: \_\_\_\_\_
9. Oцени materialni položaj svoje družine:
- a) živimo udobno, dobro
- b) imamo dovolj za življenje, nimamo pa za razkošje
- c) težko se preživljamo
10. Ali kdo od staršev redno kadi?   da   ne
11. Ali ima kdo od staršev probleme z alkoholom?   da   ne
12. Kako si trenutno zadovoljen/zadovoljna z naštetimi področji v svojem življenju? Označi s križci (X) v ustreznih stolpcih.

	zadovoljen/-na	še kar zadovoljen/-na	nezadovoljen/-na
moj šolski uspeh			
moj telesni izgled			
moje materialno stanje			
moj odnos s prijatelji			
moj prosti čas			
moja priljubljenost v razredu			
moja samozavest			
moje življenje nasploh			

13. Kako bi opisal odnos med tabo in tvojimi starši? (Obkrožiš lahko več odgovorov.)

- a) Starši me imajo zelo radi.
- b) V moji družini preživimo skupaj zelo malo časa.
- c) Staršev se bojim.
- d) Doma se ne počutim dobro.
- e) Starši me preveč nadzorujejo.
- f) Starši se ne zanimajo za moje šolsko delo.
- g) Starši me spodbujajo in podpirajo.
- h) Na starše se lahko obrnem, če sem v težavah.
- i) Zelo dobro se razumem z mamo.
- j) Zelo dobro se razumem z očetom.
- k) Drugo: \_\_\_\_\_

14. Kaj najpogosteje delaš v prostem času? \_\_\_\_\_

15. Kaj pogrešaš v prostem času? \_\_\_\_\_

16. Kakšne so tvoje izkušnje z naštetimi drogami? Označi s križci (X).

	še nisem poskusil/-a	poskusil/-a sem enkrat	uživam včasih, na zabavah	uživam redno
kajenje cigaret				
pitje alkoholnih pijač				
vdihanje hlapov lepila ali plina				
pitje energijskih napitkov (npr. Redbull)				
jemanje pomirjeval				
jemanje sredstev za povečanje športnih uspehov (steroidov)				
kajenje marihuane				
jemanje amfetaminov (»speeda«)				
jemanje kokaina, »cracka«				
jemanje heroina				
jemanje ekstazija in podobnih drog				
jemanje LSD-ja				
Drugo – kaj: _____				

17. Kako dostopne so ti posamezne droge? S križci (X) označi svoje odgovore.

	sploh me ne zanima	lahko priskrbim, če se potrudim	ko hočem zaužiti, kupim brez težav
cigareti			
alkohol			
pomirjevala			
energijski napitki			
marihuana			
heroin			
kokain			
amfetamini			
ekstazi ipd.			
LSD			
športna poživila			



18. Ali si katero od naštetih drog poskusil/-a v zadnjem mesecu? Obkrožiš lahko več odgovorov.

- a) ne, nobene
- b) cigarete
- c) alkohol
- d) vdihavanje lepila ali plina
- e) energetske napitke
- f) marihuano
- g) pomirjevala
- h) športna poživila
- i) amfetamine (»speed«)
- j) kokain
- k) heroin
- l) ekstazi in podobne droge
- m) LSD
- n) drugo – kaj: \_\_\_\_\_

19. Si že kdaj popil/-a toliko alkohola, da si občutil/-a pijanost?

- a) še nikoli
- b) enkrat
- c) nekajkrat
- d) enkrat na mesec
- e) enkrat na teden
- f) več kot enkrat na teden – kako pogosto:

20. Kje si doživel/-a pijanost? Možnih je več odgovorov.

- a) nisem še bil/-a pijan/-a
- b) doma
- c) pri sorodnikih
- d) v parku ali na ulici
- e) v lokalu
- f) drugje – kje: \_\_\_\_\_

21. Ali ti je že kdo ponudil nedovoljene droge (marihuano, »speed«, kokain, heroin, ekstazi ipd.)? Možnih je več odgovorov.

- a) nihče mi še ni ponudil nedovoljene droge
- b) ponudil/-a mi jo je prijatelj oziroma prijateljica
- c) ponudil/-a mi jo je sošolec oziroma sošolka
- d) ponudil mi jo je preprodajalec
- e) drugo – kdo:

22. Če so ti že ponudili nedovoljeno drogo, kje se je to zgodilo? Možnih je več odgovorov.

- a) nimam te izkušnje
- b) ponudili so mi jo v šoli
- c) v bližini šole
- d) v lokalu
- e) na ulici ali v parku
- f) na domači zabavi
- g) drugo – kje: \_\_\_\_\_

23. Ali misliš, da veš dovolj o drogah in njihovih učinkih? da ne

24. Kaj v zvezi z drogami bi te zanimalo slišati na predavanju v šoli? Napiši!

---

---

---

---

25. Kam bi se obrnil/-a po pomoč, če bi imel problem z drogo kdo v družini ali med prijatelji?

---

---

---

---

Za sodelovanje se ti najlepše zahvaljujemo!

Rezultate te raziskave bomo objavili v knjigi in predstavili javnosti, služili pa bodo za načrtovanje preventivnih programov na Ptujju v naslednjih petih letih.

## Literatura

Čebašek Travnik, Z. (ur.). (2003). Preprečimo odvisnosti od kajenja, alkohola, drog, hranjenja, dela, iger na srečo. Ljubljana: Društvo za zdravje srca in ožilja Slovenije.

Črnak Meglič, A. (ur.). (2005). Otroci in mladina v prehodni družbi: analiza položaja v Sloveniji. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad RS za mladino; Maribor: Založba Aristej.

Gerl, N. (2004). Mladi in droge na Ptuju: rezultati ankete o razširjenosti kajenja, uživanja alkohola in drugih drog med mladimi na Ptuju 2003/04. Ptuj: Center interesnih dejavnosti.

Hočevar, A. (2005). Preprečevanje rabe in zlorabe drog: starši med stroko in ideologijo. Ljubljana: Pedagoška Fakulteta; Znanstveni inštitut Filozofske fakultete.

Kastelic, A., Mikulan, M. (2004). Mladostnik in droga: priročnik za starše in učitelje. Ljubljana: Prohealth.

Kuhar, M. (2004). V imenu lepote. Ljubljana: Fakulteta za družbene vede.

Nolimal, D., Rejc V. (1996). Pogovori o drogah. Ljubljana: Reprstudio.

Pezelj, J. (2002). Nevarna prepoved. Ljubljana: [samozal. J. Pezelj].

Rusche, S., Friedman, D. (2004). Lažnivi sli: kako zasvojljive droge poškodujejo možgane. Ljubljana: Debora.

Ščuka, V. (2007). Šolar na poti do sebe. Didakta: Radovljica.

Täschner, K.-L. (2002). Trde droge – mehke droge?. Ptuj: In obs medicus.

Ule-Nastran, M., Mihelj, V. (1995). Pri(e)hodnost mladine. Ljubljana: DZS; Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad RS za mladino.

Ule-Nastran, M., Renner, T., Mencin Čeplak, M., Tivadar, B. (2000). Socialna ranljivost maldih. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport, Urad RS za mladino; Aristej.

## Viri

Boekhout van Solinge, T. (1997). The Swedish Drug Control System. Amsterdam: CEDRO. Pridobljeno 14. 2. 2008 s spletne strani: [www.cedro-uva.org/lib/boekhout.swedish.pdf](http://www.cedro-uva.org/lib/boekhout.swedish.pdf)

Gril, A. (2004). Prosti čas mladih v Ljubljani: psihosocialna analiza potreb in možnosti za njihovo uresničevanje. Raziskovalno poročilo. Ljubljana: MOL.

Sweden Successful Drug Policy: a Review of the Evidence. (2007). [S.l.]: UN Office on Drugs and Crime. Pridobljeno 14. 2. 2008 s spletne strani: [http://www.undoc.org/pdf/research/Swedish\\_drug\\_control.pdf](http://www.undoc.org/pdf/research/Swedish_drug_control.pdf)

ISBN 978-961-92714-0-7

COBISS.SI-ID 63381505

# MLADI IN DROGE NA PTUJU 2008

Najbolj razširjena droga v redni uporabi so cigarete, odstotek rednih kadilcev med anketiranci znaša 13,2 %.

V mesecu pred raziskavo je alkohol uživalo 27,9 % anketiranih osnovnošolcev in 61,0 % anketiranih srednješolcev.

V raziskavi leta 2003 je pijanost v lokalu doživelo 16,3 % anketirancev, v raziskavi 2008 pa 31,5 %.

Največ anketirancev je prišlo v stik s prepovedano drogo v krogu prijateljev.

Najpogostejši prostor stika s prepovedano drogo je ulica oziroma park.

Prijatelji in sošolci so doslej že ponudili drogo 7,7 % anketiranih osnovnošolcev in 20,9 % anketiranih srednješolcev.

V šoli in njeni okolici je doslej z nedovoljeno drogo prišlo v stik 3,7 % anketiranih osnovnošolcev in 9,1 % srednješolcev.

Mladi iz družin s težkim materialnim položajem najmanj posegajo po drogah.